

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MESLEK
ETİĞİ VE ETİK İHLALLER KAPSAMINDAKİ
SUÇLARLA İLGİLİ ALGILARI**
(Kayseri İl Merkezi Örneği)

Hava DOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Seyit TAŞER

Konya - 2019

Bu araştırma Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından
181310001 proje numarası ile desteklenmiştir.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hava DOĞAN
	Numarası	158302041009
	Ana Bilim Dalı	İlköğretim
	Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Hava DOĞAN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hava DOĞAN
	Numarası	158302041009
	Ana Bilim Dalı	İlköğretim
	Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)

Hava DOĞAN tarafından hazırlanan ‘Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)’ başlıklı bu çalışma 01/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr. Seyit TAŞER	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Ahmet KURNAZ	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Aydın ASLAN	

ÖNSÖZ

Öğretmenler eğitimi boyunca kendi öğrencilerini bilgiyle olduğu kadar ahlaki yönden de donatması gerektiğinin hep bilincinde olmalıdır. Bu konuda da başarılı olmanın anahtarı; mesleki açıdan ahlaki davranarak örnek olmak; zaten öğretmenlik mesleği de kendi içerisinde etik ilkeleri bulunan mesleklerdendir. Ancak Sosyal Bilgiler gibi bir ders için, etik ifadesi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine çok daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Bu bilinçle eğitim görmek ve bilinçli bir eğitmen olarak eğitim vermek gerekir. Yapılan bu çalışma öğretmenlik ve Sosyal Bilgiler Öğretimi etiği ve suç algısı hususunda duyarlılığı artırmayı hedeflemektedir.

Etik ihlal olarak algılanan ya da küçük bir etik boşluk olarak görülen davranışların büyük bir suç teşkil edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim hayatının içinde bizzat yer alan ve bilgiyi aktaran, kendi donanımıyla şekillendiren, eğitim öğretimin mimarı öğretmenlerin; yaptığı işin etik boyutunu bilmelerinin ve bunu içselleştirmelerinin eğitim ve öğretime güç katacağı düşünülmektedir.

Bu konuda çalışmaya teşvik edip bilincimi artırmamı sağlayan ve çalışmalarımnda desteklerini esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Seyit TAŞER'e teşekkür ederim.

Hazırlamış olduğum veri toplama aracını değerlendirip, önerilerde bulunan Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi bünyesindeki değerli 5 öğretim üyesine şükranlarımı sunarım.

Çalışmamda bilgi ve deneyimlerini paylaşarak rehberlik eden saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ahmet KURNAZ'a kıymetli önerilerinden dolayı teşekkür ederim.

Öğretmenlik yaptığım okulda yüksek lisans derslerine devamlılığım için çalışma günlerimin düzenlenmesine yardımcı olan İncesu Şube Müdürü Üzeyir KARAKUŞ'a, araştırmam sırasında kolaylaştırıcı yol izleyen, bu konuda destek olan okul müdürlerine ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak bu süreçte bana destek olan, aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Hava DOĞAN

KONYA, 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hava DOĞAN
	Numarası	158302041009
	Ana Bilim Dalı	İlköğretim
	Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)

ÖZET

Bu çalışmada etik, meslek etiği, etik ihlaller ve etik ihlaller kapsamındaki suçlarla ilgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu algı çerçevesinde araştırmanın Sosyal Bilgiler öğretmenlerinde bir farkındalık oluşturulması ve bu noktada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinde veya Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarında veya tüm öğretmenleri de kapsayacak şekilde bir bilinçlendirme sağlanması hedeflenmiştir.

Araştırma, araştırmacının hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Kayseri il merkezine bağlı ilçelerde 2017/ 2018 eğitim öğretim yılında görev yapan 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmaktadır. Betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılarak görüşmeler değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre;

-Öğrencilere ayrıcalıklı davranmanın (çıkar-din, dil, ırk), öğrencilerle mahremi anlamda yakınlığın (cinsel-duygusal) suç ve etik ihlal kapsamına girdiği

-Öğretmenin bilgi eksikliğinin olmasının, mesleğin sevilmemesinin, kendini güncellememesinin, velilerle aşırı samimiyetin etik ihlal olarak ifade edildiği

-Öğretmenin okulda siyasi propaganda yapmasının ve öğrencilere materyal satmasının suç olarak algılandığı saptanmıştır.

Suç algısının yüksek olduğu durumlarda etik ihlali göz ardı eden öğretmenler olmuştur. Öğretmenler suç kapsamındaki etik ihlaller hakkında daha çok bilinçlenirlerse, etik bilinci artarken suç teşkil eden ihlallerde de azalma olacağı düşünülmektedir. Bu konuda öğretmenlere etik ve etik ihlal-suç ilişkisi hakkında nitelikli eğitimler verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Etik, Etik İhlal, Meslek Etiği, Suç.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Name and Surname	Hava DOĞAN
	Student Number	158302041009
	Department	Primary Education
	Department	Social Studies Education
	Study Programme	Master's Degree (M.A)
	Supervisor	Doç. Dr. Seyit TAŞER
	Title of the Thesis/Dissertation	Perceptions of Social Studies Teachers About Crimes within The Scope of Professional Ethics and Ethical Violations (The Case Of Kayseri City Center)

SUMMARY

In this study, it is aimed to determine the perceptions and attitudes of social studies teachers about crimes within the scope of ethics, professional ethics and ethical violations. Within the framework of this perception, it is aimed to create awareness in social studies teachers of study and, at this point, to provide awareness that will cover social studies teachers or social studies teacher candidates or all teachers.

The study is a qualitative study performed through the semi-structured interview form prepared by the researcher. The work group of the study consists of 20 Social Studies Teachers working in the counties of Kayseri city in 2017/2018 academic year. Interviews have been evaluated by using descriptive analysis and content analysis method.

As a result of study, it was found according to the social studies teachers that;

- the differential treatment towards students (interest-religion, language, race) and the relationship with students in terms of privacy (sexual-emotional) were included in the scope of crime and ethical violation

-the lack of knowledge of the teacher, disliking the profession, lack of self-updating, overfamiliarity with students' parents were expressed as an ethical violation.

- it was perceived as a crime for the teacher to make political propaganda and sell material to the students at school.

In the cases where the perception of crime was high, teachers ignored the ethical violation. If the teachers become more conscious of the ethical violations within the scope of the crime, it is thought that the ethical awareness will increase and the violations that constitute the crime will decrease. Qualified training on ethical and ethical violation-crime relationship should be given to teachers in this regard.

Key Words: Social Studies, Ethics, Ethical Violation, Professional Ethics, Crime.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Konusu	3
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.5. Varsayımlar (Sayıtlar)	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. Değer	7
2.2. Ahlak	8
2.3. Etik	9
2.4. Ahlak Etik İlişkisi	10

2.5. Meslek Etiği.....	11
2.5.1. Öğretmenlik Mesleği ve Etik	12
2.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	15
2.6.1. Sosyal Bilgiler ile Sosyal Bilimler Arasındaki İlişki	15
2.6.2. Dünyada Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Etik	17
2.6.3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Etik.....	18
2.7. Türkiye Cumhuriyet’inde Eğitimin Hukuksal Temelleri.....	22
2.7.1. Öğretmenlerin Hukuki Sorumlulukları ve Etik.....	26
2.8. İlgili Araştırmalar	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	32
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	33
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.4. Verilerin Toplanması	36
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Etik Konusunda Bilgilendirilmesine İlişkin Görüşleri	38
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği, Suç ve Konunun Hukuki Boyutuna İlişkin Tutumları	41
4.3. Değerlerin ve Etik İlkelerin Kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	46
4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çeşitli Mesleki Suç ve Etik İhlali Maddelerine Dair Algıları.....	48

BEŞİNCİ BÖLÜM**SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER**

5.1. Tartışma	63
5.2. Sonuç	67
5.3. Öneriler	68
5.3.1. MEB'e Yönelik Öneriler.....	68
5.3.2. Okul Müdürlerine Yönelik Öneriler.....	69
5.3.3. Uygulayıcılara yönelik öneriler.....	70
KAYNAKÇA.....	71
EKLER.....	76
Ek-1: Gerekli Araştırma İzin Belgeleri	76
Ek-2: Mülakat Formu.....	79
Ek-3: Milli Eğitim Temel Kanunu	84
Ek-4: Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	98
Ek-5: Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerine Dair Genelge	108
ÖZGEÇMİŞ	112

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SBÖ	: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
SB	: Sosyal Bilgiler
t.y.	: tarih yok
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire
yy.	: yüzyıl
f	: Frekans
%	: Yüzde

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Cinsiyet Dağılımı.....	33
Tablo 3.2. Mezun Olunan Bölüm Dağılımı	33
Tablo 3.3. Lisansüstü Eğitim Görme Dağılımı	34
Tablo 3.4. Kıdem Yılına Göre Dağılım	34
Tablo 4.1. Meslek Etiğine İlişkin Ders Alma	38
Tablo 4.2. Meslek Etiği Konusunda Bilgilendirilmesi	39
Tablo 4.3. Öğretmenlik Meslek Etiği Konusunda Kitap veya Eser Okuma Dağılımı	40
Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uyması Gereken Mesleki Etik İlkeler..	41
Tablo 4.5. Hukuki Değişiklikleri Takip Etme Sıklığı Dağılımı	43
Tablo 4.6. Öğretmenlik Meslek Etiğine Aykırı Bazı Maddelerin Suç Teşkil Etmesine Dair Bilgi Düzeyleri	44
Tablo 4.7. Değerlerin ve Etik İlkelerin Kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin Yeri...	46
Tablo 4.8. Ayrıcalıklı Davranılmasında Etik İhlal ve Suça İlişkin Algı.....	48
Tablo 4.9. Görevle ilgili Bilgi ve Yetenekte Eksik Olmada Etik İhlal ve Suça İlişkin Algı.....	49
Tablo 4.10. Siyasi ve İdeolojik Telkinler Yapmak Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algı	51
Tablo 4.11. İmtiyazlı Davranılması Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar ...	53
Tablo 4.12. Öğretmenin Mesleğini Sevmemesini Sınıf Ortamında Dile Getirmesinde Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar	54
Tablo 4.13. Öğrencilerle Cinsel, Duygusal Yakınlığa Girilmesi Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar.....	56
Tablo 4.14. Diğer Öğretmenler Hakkında Olumsuz Konuşmada Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar	57
Tablo 4.15. Yeniliklere Kapalı Olmak Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar.....	59
Tablo 4.16. Velilerle Fazla Samimi Olunması Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar	60
Tablo 4.17. Öğrencilere Materyal Satma Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar	61

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Ahlak- Etik Karşılaştırması	11
Şekil 2.2. Sosyal Bilimler- Sosyal Bilgiler İlişkisi	17

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzdeki kültürel değişim ve ilerleyen teknoloji ortak bir dünya kültürü kavramını hiçte ütopyik olmayan bir durum haline dönüştürmektedir. Bu da hızla birbirine sentezlenmekte olan kültürlerin ortak ahlaki değerleri var mıdır ya da oluşmakta mıdır, sorularını akla getirmektedir. Ahlak kuralları toplumların kendi geçmişlerinin, inançlarının yani kültürlerinin oluşturduğu değerler bütünüdür. Dolayısıyla ahlaki değerler her topluma özgü olup, ortak bir ahlaki kurallar bütünü vardır demek yanlış olacaktır. Ancak Etik kavramı küreselleşen dünyada ortak ahlaki değerler olmasa da ortak etik değerlerinin olabileceğini göstermektedir. Etik ahlaki değerlerin yanlış ya da doğru olarak sorgulanabileceği ve insanlığın ortak kuralları toplamında oluşan bir kavram olarak açıklanabilir.

Etik değerler ya da kurallar özellikle eğitim ve meslek konusunda yabana atılmaması gereken önemli noktalardandır. Bu çalışma meslek ve eğitimin birleştiği, insanı ve insanlığı yakından ilgilendiren sosyal bilimlerin daraltılıp müfredat programı şeklinde hazırlandığı ve gelecek nesle aktarıldığı SBÖ'nün meslek etiği ve etik ihlaller kapsamındaki suçlarla ilgili algıları konusundadır. Literatür taraması ve görüşme formu kullanılarak yapılan nitel bir çalışmadır. SBÖ'nün meslek etiği ve etik ihlaller kapsamındaki suçlarla ilgili algıları konusunda Türkiye'de herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak Okul Öncesi Öğretmenlerinin, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşleri hakkında ayrı ayrı tez çalışmaları mevcuttur.

Etik ilkelerin her meslekte bir karşılığı olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de bir kat daha önem taşıdığı söylenebilir. Çünkü çocukların ebeveynlerinden sonra rol model alabileceği kişiler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin bu bilinçle gerek okul içinde gerek sosyal hayatlarında daha dikkatli ve özenli davranması gerektiği aşikardır. Derse karşı ilgisi olmasa dahi öğrenci, öğretmen davranışlarını sürekli

gözlemlemektedir. Kıyafetinden tutun en ufak bir sözü, jest ve mimiği, beden dili öğrencide bir karşılık bulmakta ve izlenim oluşturmaktadır. Öğretmenler sınıfta, nöbette, koridorda, bahçede veya öğretmenler odasında bilerek, farkında olarak veya olmayarak etik ilkelere uygun olmayan söz ve davranışlarda bulunabilirler. Fakat daha önemlisi bu davranışın suç kavramı dahilinde ele alınıp alınmayacağı meselesidir. İşte burada bu ayrımın öğretmenler tarafından yapılıp yapılamadığı ile ilgili tespitler sağlamak amacıyla bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgilerin sahası itibariyle öğrencilere gerçek hayattaki olgu ve olayları sunan, öğrencilerde belli konularda algı ve bilinç oluşturan ve güncel konuları daha doğrudan ele almaya olanak sağlayan nitelikleri vardır. Bu yönüyle Sosyal Bilgiler ve etik konusu, öğrencilere bu alanda sağlanacak katkı bağlamında oldukça önemlidir. Bu çalışmanın gerek Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine gerekse Sosyal Bilgiler Öğretmenliği adaylarına; etik kurallar, etik dışı kabul edilen suç kapsamına giren davranışlarla, ahlaki ve hukuki sorumluluklarının farkında olan iyi bir vatandaş yetiştirme amacı doğrultusunda Sosyal Bilgiler öğretiminde yol göstereceği düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Etik ya da suç algısı konusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerin görüşleri tam olarak bilinmemektedir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler'in kapsamı itibariyle SBÖ'nün [Sosyal Bilgiler Öğretmeni]; etik, meslek etiğine yönelik algılarını ortaya çıkarılmasına ve suça giren etik ihlaller konusunda farkındalık oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde çeşitli branşlarda etik ile ilgili öğretmen görüşlerinin alındığı araştırmalar mevcuttur. Bunlardan bazıları; Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri İle Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi (Sakin, 2007), Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri (Obuz, 2009), Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri

Çözömlerinin İncelenmesi (Duran, 2014), Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İnkilemleri Çözömlerine Biçimleri (Dayanç, 2007) adlı çalışmalaradır. Bunun yanında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Sosyal Bilgiler konusunda etik ile ilgili ve etik ihlal-suç ilişkisi ile ilgili bir çalışma söz konusu değildir.

1.2. Alt Problemler

a) SBÖ'nün etik, meslek etiği, etik ihlaller kapsamındaki suçlar hakkındaki görüşleri nasıldır?

b) SBÖ'nün etik konusunda bilgilendirilmesi hususunda görüşleri nasıldır?

c) SBÖ'nün uyması gereken mesleki etik ilkeler ve bu konudaki hukuki değişiklikleri takip etmeleri, suç teşkil eden etik ihlalleri bilmeleri hususunda görüşleri nasıldır?

d) Değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında SB'nin [Sosyal Bilgiler] yeri ve önemi hakkında SBÖ'nün görüşleri nasıldır?

e) SBÖ'nün suç ve etik ihlal kapsamındaki bazı maddelerin suçun, etik ihlalin veya her ikisinin kapsamından hangisine girdiklerine dair görüşleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin meslek etiği algısını belirlemeyi, etik ihlaller konusunda bilgilerini ve bunlardan suç kapsamına girenlerle ilgi algılarını ortaya çıkarmaktır.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Her konuda ahlaki çözümlenin mevcut olduğu dünya ve Türkiye de ahlak ve etik bilincini aşıl原因an, toplumun önemli ayaklarından biri de şüphesiz okuldur.

Eğitim kurumları yetiştirdikleri kuşaklarla ülkenin geleceğini hazırlamaktadır ve tüm topluma bu konuda rol modeli olmaktadır (Bridge, 2003: 147). Toplumlar

kendine uygun insan tiplerini yine kendilerine has eğitim süreci içinde yetiştirmekte olup bu insan tipinin gelişigüzel kültürlenme etkisinde kalmasını engellemeye özen göstermektedirler (Fidan ve Erden, t.y.: 7). Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi eğitim kurumlarına büyük sorumluluk düşmektedir. Özellikle de eğitim kurumlarında en önemli görev ve sorumluluk öğretmenlere yüklenmektedir.

Eğitimin en önemli faktörü öğretmendir. Çünkü insana, çocuk ya da gence istenilen şekli verecek, değerleri kazandıracak usta öğretmendir. Öğretmenlerin meslek öncesi eğitimi ise mesleki nitelikleri arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır (Yılman, 2006: 8-13). Öğretmen gerek bilgiyi ileten kanal gerekse bu görevi üstlenirken hal ve hareketleriyle örnek olması gereken bireydir.

Nitekim eğitim hayatında öğretmenlerin yetiştirilmesinde, iş hayatında öğretmenlik mesleğini icra ederken tutumları, değerleri, ahlaki gelişimleri ve etik davranışları birlikte ele alınması gerektiği düşünülmektedir. *“Geleceğin dünyası iyi yetiştirilmiş insanlar tarafından şekillendirilecek, bunu da öğretmenler sağlayacaktır”* (Gömleksiz, 2002: 162).

Toplumsal kültürün devamlılığı konusunda değer ve davranışların aktarılması ile yurttaşlık bilgisinin ortaokul kurumlarında çocuklara öğretilmesinde şüphe yok ki en büyük rolü üstlenen ortaokul kurum çatısı altındaki Sosyal Bilgiler öğretmenleridir. Peki Sosyal Bilgiler Öğretmenleri öğretimi yaparken etik kurallara ne kadar uyuyor, etik kurallar hakkında bilgileri ne düzeyde, etik olmayan ve suç kapsamına giren davranışların farkındalar mı? Bu sorulara araştırma kapsamında cevap bulunmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışma ile Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin meslek etiğine dair duyarlılıklarını güçlendirmek, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine etik ihlallerle ilgili farkındalık oluşturmak arzu edilmektedir. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenlerince etik dışı ya da etik ilkelere uygun kabul edilen unsurlardan suça girenlerin ayrıştırılması amaçlanmaktadır.

Daha önce etik konusu üzerine tez çalışmaları yapılmıştır. Beden eğitimi alanında bölümü okuyan öğretmen adaylarının, etik algısının ailenin sosyokültürel

durumuna göre değişip değişmediği; sınıf öğretmenliğinde de bu alanı okuyan öğrencilerin mesleki etik ikilemlere verdikleri cevaplar ile dünya görüşleri ve sınıf düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı üzerine çalışılmıştır. Okul öncesinde ise iki farklı araştırmaya ulaşılmıştır. Bunlardan ilki okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışlar hakkındaki algılarını, öğretmenlik tutumunun ve ahlaki yargı düzeylerinin etkileyip etkilemediği konusunda ikincisi ise öğretmenlerin etik algısının yüksek olup olmadığı ve algı düzeylerinin olaylara yaklaşımlarını etkileyip etkilemediği üzerinedir. Görüldüğü üzere eğitimde etik çeşitli başlıklar altında çalışılmıştır.

Daha önce farklı branşlarda öğretmenlerle ve öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalar etik algısının öğretmenler veya öğrenciler nezdinde değerlendirilmesi üzerinedir. Bu çalışma da ise iki önemli farklılık söz konusudur. İlki meselenin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkilendirilmesi, ikincisi etik ilkeler ve suç ilişkisinin ele alınmış olmasıdır. Özellikle etik olmayan hususlardan bazıları yalnız etiksel yönüyle sınırlı kalmaktadır. Etik olmayan bazı durumlar aynı zamanda suç kavramı içerisinde de olabilmektedir. Peki bu noktada öğretmenler yeterli bilince sahipler mi, bunun değerlendirilmesi çalışmada ele alınmıştır.

İlgili alan yazın incelemesinde Sosyal Bilgiler Eğitimi üzerinde hele ki öğretmenlerinin meslek etiği ve suç algısı kavramı üzerinde bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.5. Varsayımlar (Sayıtlar)

1. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın amacına ve konusuna uygundur.
2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kendilerine yöneltilen görüşme sorularına yansız, objektif olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.
3. Araştırmaya katılan SBÖ'nün mülakat formuna kendi görüşleri doğrultusunda samimiyetle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

a) 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Kayseri il merkezindeki ilçelerde (Melikgazi, Kocasinan, Talas, İncesu, Hacılar) bağlı okullarda çalışan ve ulaşılan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile,

b) Mülakat yapılan kişilerin görüş ve düşünceleri ile,

c) Kullanılan mülakat formu ile,

d) Araştırmanın literatür taraması etik konusunda ulaşılan kaynaklarla

e) Araştırmayla ilgili yapılmış olan çalışmalar kısmı ulusal yayınlarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak, öğrencilere, sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretme de ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programı olarak tanımlanabilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002: 6).

Meslek Etiği: *“Bir mesleğin etik ilkeleri (code of ethics) mesleğe ilişkin profesyonel davranışlar kümesini ifade eder ”* (Şahin, 2003: 290).

Etik İhlal: *“Etik, neyin yapıp neyin yapılamayacağını bilinmesine ilişkin doğru ve yanlış ölçütlerdir”* (Şahin, 2003: 289). Buradan yola çıkarak etik ihlali neyin yapıp neyin yapılamayacağına ilişkin doğru ve yanlış ölçütlere riayet etmemek, uymamak olarak söylenebilir.

Suç: *“Kanunda cezai yaptırıma bağlanmış fiili ve ihmali insan davranışıdır”* (Türk Dil Kurumu, 2019).

Eğitim: *“Eğitim geniş anlamda bireyin, toplum değerlerine ve yaşama biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım eden bir süreç olarak görülebilir”* (Varış, 1991: 96). Bireyin davranışlarında yaşantı yoluyla hedeflenen değişiklikleri meydana getirme sürecidir (Kıncal, 2006: 3).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

Bu bölümde bulguların ve sonuçların daha iyi anlaşılması amacıyla araştırmanın yazın kısmına ilişkin kavramlara değinilecektir.

2.1. Değer

Her bilim dalı için ifade edilen değer inceleme alanına uygun olarak tanımlanmaktadır. Değerler, ekonomi bilimi için fiyatı ifade ederken, antropoloji ve sosyoloji değeri gruplarla ilgili olarak ele almaktadır. Psikoloji değeri bireysel düzeyde incelerken, felsefede ise değer veya değerler ideal yaşam biçimi ile ilgili olarak ele alınmaktadır (Yılmaz, 2008: 45). Dolayısıyla değerlerin farklı yerlerde, içinde bulunduğu alana göre farklı anlamlar geldiği görülmektedir.

Günümüzde değer kavramının pek çok tanımı yapılmıştır. “*Değer tür olarak insanın varlığa kattığı bir bilinç boyutudur*” (Kuçuradi, 1996: 181). “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık kıymet*” (Türk Dil Kurumu: 2017). Olarak da tanımlanmıştır.

“*Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır*” (Aktaran: MEB, 2005: 12). Değerler toplumu gelecek nesillere sağlıklı, bilinçli ve kuvvetli bir şekilde taşıyabilecek ve o toplumun tüm fertlerinin elinden geldiği ölçüde sahip çıkması ve koruması gereken vasıflardır.

Değer, bireyin yaşamını anlamlandırmak, biçimlendirmek ve şekillendirmek açısından önemli bir yer tutan, maddi ve manevi dereceleri olan insanlara has bir şeydir (Erdem ve Tavukçuoğlu, 2002: 6- 7). Yaşamda önemli bir yer edinen, insana özgü olan değer; beşer hayatını anlamlandırmadaki katkısı yadsınamaz.

“Değer, toplumsal açıdan bakıldığında, çeşitli olgular ve olaylar karşısında gösterilen fikir birliğidir” (Yalman, 2001: 1). Seçilen değerlerin, karşılaşılan etik problemleri analiz ederken, incelerken ve değerlendirirken doğru yaklaşımı bulma konusunda yönlendireceğini, yol göstereceğini; yaklaşımın ve değerleri uygulama biçiminin, karşılaşılan durumların içerdiği etik unsurları nasıl belirleyeceğini ve tanımlayacağını etkileyebildiğini vurgulamıştır (Aydın, 2010: 13-14).

Değer kavramı farklı kelimelerle dile getirilmiş olsa da yapılan tanımlamalar aynı manaya hizmet etmiştir. Değer denince insanların akıllarında oluşan temalar genelde aynı kapsam içerisindedir. Ayrıca toplumlar için önem arz ettiği aşikar olan değerler müfredatta da geçmişten günümüze öğrencilere doğrudan veya dolaylı aktarılan unsurlar olarak önümüze çıkmaktadır. Farklı dönemlerde değerleri içerisine alan programlar öğretimde yer almıştır. İçeriği dolayısıyla değerleri en iyi muhafaza eden ve konularıyla harmanlayıp veren dersin ilköğretim kademesinde Sosyal Bilgiler olduğu söylenebilir.

Osmanlı Devletinde değer ifadesine değinen, içine alan dersler yükseköğretimi de kapsamakta iken günümüzde yalnız ilk ve ortaöğretimde bu bağlamda dersler okutulmakta, ancak yükseköğretimde Osmanlı Devleti’ndeki gibi bu dersleri kapsayan müfredat programı uygulanmamaktadır. Günümüzde de yükseköğretimde bu türden derslere ihtiyaç olabilmektedir (Taşer, 2015: 241). Toplum yapısının temel taşlarından biri olan değere eğitimin her kademesinde yer verilmelidir. Yükseköğretimde konunun içselleştirilmesi, hayata yansıtılması öğrenci potansiyeli de göz önüne alındığında daha elverişlidir.

2.2. Ahlak

Ahlak kavramı çeşitli açılardan yorumlanmıştır ve yorumlanmaktadır. Çok farklı tanımları yapılmaktadır. Literatürde ahlak kavramı incelendiğinde bu farklılıklar görülecektir.

Ahlak davranışları büyük oranda şekillendirmekte ve yönlendirmektedir. Hayatın neredeyse her aşamasını kontrol eder. Ahlak insanın ilişki kurduğu varlıklarla insanın kendi arasında her türlü ilişkiyi düzenlemek ister, insanları belli

ilkeler doğrultusunda eğiterek onlara olumlu ve geniş insan kitlelerince benimsenen davranışları kazandırmayı ve onları belirli ilkelere göre davranmaya yönlendirmeyi amaçlar (Erdem ve Tavukçuoğlu, 2002: 4- 5).

“Bir toplumsal bilinç, davranış ve ideolojik ilişki biçimi; bir toplumsal oluşuma, sınıfa, kesime özgü, tarihsel ve somut olarak belirlenmiş, bunların belli bir topluluğa, sınıfa, devlete ya da tümüyle topluma olan tutumunu kurallandıran törel görüşler, değerler, normlar, ilkeler, ilişki ve davranış biçimlerinin tümüdür” (Çalışlar, 1983: 10). Ahlak, insanlığın ruhu, özü denilebilecek kadar gerekli sosyal bir kurumdur (Erdem, 2003: 32). *“Ahlak; bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları”* (Türk Dil Kurumu, 2016).

Buradan hareketle ahlak; topluma özgüdür, zaman içinde gerek toplumlararası ilişkilerden gerekse toplumun dinamizminden etkilenebilir dolayısıyla değişebilir ve her ne kadar toplumlar arasındaki ahlaki değerler benzerlik gösterse de evrensel değildir ve buda pek mümkün görünmemektedir yargısına ulaşılabilir. Çünkü coğrafyadan, süregelen yaşam tarzından toplum yapısından, kültürden, dini inançtan etkilenen ahlak kavramının değişimi; kendisini etkileyen unsurlara bağlı olarak yavaş ve zordur. Her toplumda değişim aynı yönde, aynı hızda ve benzerlikte olmayacağı için evrensel ahlak ilkelerinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

2.3. Etik

Etik kavramını bir tanıma sığdırmak, bir tanımla ifade etmek oldukça güçtür. Etik kavramına ait bazı ifadeler şöyledir: Etik, ahlak üzerine söz söyleme davranışı olmakla birlikte doğru ve yanlış ölçütleridir (Aydın, 2006:14-15). *“İnsanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini araştıran bir felsefe dalıdır”* (Çalışlar, 1983:135). *“Etik, çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü”* (Türk Dil Kurumu, 2016). Etik davranış ölçütü, uyulması gereken kurallar olarak ifade edildiği gibi davranış şekillerini araştıran felsefe dalı olarak da tanımlanmıştır.

Çeşitli tanımlardan yola çıkarak etik kişi ya da kişilerin, grup ya da grupların neyi doğru veya yanlış bulduğu noktasından hareketle davranışına yön veren ahlaki ilke ve değerlerdir (Bridge, 2003:131).

Yapılan tanımlara göre etik, bir mesleğin ya da kurumun, kişilerin ya da toplulukların, grup ya da grupların kuralları ve bu kuralları sorgulayan, bu kurallara yön veren felsefe disiplini. Etik bir eylemin yapılabilirliğine dair doğru ve yanlış ölçütlerdir.

2.4. Ahlak Etik İlişkisi

Ahlak ve etik kavramlarının tanımları üst başlıklarda yapılmıştır. Etik ve ahlak arasında sıkı bir ilişki vardır. Kimileri aynı anlamda kullansa da temelde ayrımları mevcuttur.

Ahlak ve Etik ilişkisini açıklayan bazı tabirler şu şekildedir:

Etik sözcüğü, Yunanca karakter anlamına gelen ethos sözcüğünden türetilmiştir. Ethos'tan türetilen ethics kavramı, ulaşılmak istenene ideal olana işaret etmekte olup ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle etik, toplumlarda yaygın olan ahlak kurallarından daha özel ve daha felsefidir denilebilir (Fromm, 1995:XXVI- XXXVII).

“Etik ile ahlakın özdeş olmamasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasındandır. Etik kuramlar, ahlakın özü, kökeni ve toplumsal yaşamdaki işlevinin yanı sıra, insanların, bir arada yaşayabilmelerinin gerekleri, toplumsal yaşamın normları ve değerleri, kişilerle arasındaki ilişkiler, bireysel yaşamın amacı ve anlamı üstüne görüşleri dile getirir” (Çalışlar, 1983:135).

Billington'a göre; etik, doğru ve yanlış davranış teorisi, ahlak ise onun pratiğidir (Aktaran: Şahin, 2003:290). Felsefeci C. Solomon'a göre, etik doğru-yanlış, ödev-yükümlülük ve toplumsal sorumluluk kavramlarını sorgular. Birçok felsefecinin ahlak ve etik kavramlarını birbirinin yerine kullanmasına karşın, Solomon, ahlakın insanın değerleri ve davranışlarını içerdiğini; etiğin ise, bu

alandaki akademik çalışmalarla ilişkili olduğunu belirtmektedir (Aktaran: Aydın, 2010: 6).

Ahlak ve etik ifadeleri anlamsal olarak karıştırılmaya çok yatkın iki kavramdır. Ahlak daha öznel ve topluma hasken etiğin daha genel ve toplumlara göre aynı olduğu söylenebilir. Örneğin bir iş yerinde ahlak kuralları iki farklı toplumdaki gelmiş bireyler arasında farklılıklara yol açabilecekken, birinin normal bulunduğu davranışı diğeri anormal bulabilecekken etik kurallarda böyle bir durum ortaya çıkmayabilir. Çünkü etik kurallar da iyi-kötü, doğru-yanlış ifadeleri insanlığın uyması gereken genel kurallardır. Ahlak, kişinin nasıl yaşaması gerektiği konusunda pratik açıdan düşünürken, etik ise daha soyuttur. Etiğin günlük yaşamdaki karşılığına, günlük yaşama yansıyan kurallar kümesine ahlak denilebilir.

Şekil 2.1. Ahlak- Etik Karşılaştırması

Ahlak	Etik
Toplumdan topluma ve zaman içerisinde değişebilir.	Zaman geçse de değişmeyecek evrensel doğru ve iyiyi arar, bunları ideal davranış kuralları haline getirir.
Eğitimsiz insanların bile (sosyal çevreden dolayı) ahlak değerleri oluşmuştur.	Felsefi bir yaklaşımla üretilir, kendiliğinden öğrenilmez, eğitim gerektirir.
Yaptırımları: Suçluluk duygusu (bireysel); ayıplama, toplumsal kınama.	Yaptırımları meslek grubundan dışlamadır.

Kaynak: Avcıoğlu, Ata (2011). Deniz Harp Okulu Pusula Dergisi,69.

2.5. Meslek Etiği

“Her meslek, kendi meslek ahlakını ya da ait olduğu grubun ahlakını üretir ve üretilen bu normlar da bu mesleği seçen ve meslek olarak yürütenleri bağlar” (Pieper, 1999: 39). Mesleki etiğin kökeninde insanların sosyal ilişkiler yer almaktadır. Aynı mesleği yapan insanların birbirleri ile ilişkilerinde bazı davranış kalıplarına, kurallarına uymaları meslek etiğinin gerekliliğidir (Aydın, 1993: 71). Diğer insanlarla etkileşim meslek etiğinin temelinde yatan etmendir. Aynı meslek

kolunda çalışan bireyler iş ilişkilerinde belirli kurallara uymalıdır. Buda bir nevi meslek etiğinde o mesleğin statüsünün korunması adına uygulanan yaptırımdır.

“Sosyolojik temele dayanan etik anlayışı içinde meslek etiği kişilerin her hangi bir mesleği icra ederken göz önünde bulundurması ve içselleştirilmesi gerekli iş yaşamındaki kişilerin paylaştıkları kabul gören yaklaşımlar, kurallar, tutum ve davranışları içerir. Mesleki etik, bir meslek grubu tarafından oluşturulan etik olup, bu grup ne kadar güçlü kurulmuş ve grupta ne kadar köklü kural ve değerler yerleşmiş ise, etik ilkeleri de o kadar etkili olmaktadır” (Durkheim, 1949: 14).

Tüm sosyal etkinlikler kendilerine özgü ahlaki disiplinlere sahiptir. Bazı durumlarda kişilerin çıkarlarıyla grubun çıkarları karşı karşıya gelebilmektedir. Burada kişiyi, üyesi olduğu grubun ortak çıkarlarına göre davranmaya iten, grubun sahip olduğu ahlaki kurallardır. Sözü edilen ahlaki kuralların yaptırım gücü vardır. Bunlar grubun düzeninin bozulmaması için yapılması gerekenlerdir. Dolayısıyla toplumsal ahlakın herhangi bir meslek grubuna uyarlanması, uygulanması meslek ahlakı olarak kabul edilebilir (Yıldırım, 2005: 231- 232).

Meslek etiği; bir meslek grubuna, bir meslek koluna ait olan ve bu mesleği aktif olarak yapan kişi ve kişilerin mesleki görevlerini eksiksiz yerine getirmeleri için oluşturulmuş ortak kurallardır. Kurallara uymak toplum tarafından mesleğe ve mesleği yapan kişiye saygınlık kazandırırken ortaya çıkan ürüne de değer katar.

2.5.1. Öğretmenlik Mesleği ve Etik

Bu başlığın hemen altında meslek kavramını tanımlamak yararlı olacaktır. Meslek, kişilerin yaşamlarını kazanabilmek için belirli bir eğitim görerek edindiği bilgi ve becerilere, geliştirdiği yeteneklere dayalı sürdürdüğü etkinlikler bütünüdür (Gömleksiz, 2002: 152). Öğretmenliğin meslek olup olmadığı konusunda çeşitli tartışmalar mevcut olmuştur. Ancak MEB’in topladığı XI. Milli Eğitim Şurası’nda öğretmenliğin özel nitelikler gerektiren bir meslek olduğu ifadesi yer almıştır (XI. MEB Şurası, 2019).

“Öğretmenliğin tam anlamıyla meslek olabilmesi için yapılması gereken ilk iş öğretmenleri kendilerini ve yaptıkları işleri ilgilendiren her türlü karar sürecinde çok daha etkili kılmaktır okulun ve eğitim sisteminin yönlendirilmesi veliler, toplum liderleri, öğrenciler ve öğretmenler gibi pek çok grubun ellerinde olabilir, ancak mesleğin denetimi sadece öğretmenlerin elinde olmalıdır. İkinci olarak, öğretmenler daha iyi bir meslek eğitimi talep etmelidirler. Toplum, öğretmenliği makul düzeyde zihinsel beceriye sahip herhangi bir kişinin yapabileceği bir iş olarak gördüğü sürece, insanlar öğretmenlere birer profesyonel gibi davranmayacaklardır. Bunu aşmak için mimarlar cerrahlar işlerini yaparken nasıl kendi teknik bilgilerini kullanıyorlarsa, öğretmenler de öğretmenliğin kuramsal bilgi temeline hakim olmalı ve kullanmalıdırlar” (Şahin, 2004:280-281). Şahin’in de söylemlerine dayanarak öğretmenlik alelade bir iş olmaktan çıkarılmalıdır, burada da en büyük görev ve sorumluluk yine öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler, mesleğin denetimini kontrol altına alıp, öğretmenlik mesleğini kendi etik ilkeleri içerisinde yüceltmeli ve mesleğin kalitesi hususunda etkin adımlar atmalıdırlar. *“Öğretmenlik yalnızca birtakım bilgilerin aktarılmasını kapsayan bir meslek olmanın ötesinde, genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren bir meslektir. Ancak burada önemli olan öğretmenlerin kendi değer sistemlerinin ne durumda olduğudur. Eğitim sürecinde kazandırılacak değerleri yönlendiren temel kılavuz meslek etiği ilkeleri olmalıdır”* (Aydın, 2006: 60).

Öğretmenler kişiyi ihtiyaçlarına yönelik geliştirirken, bunun yanında toplumun devamlılığını sağlamayı da amaçlamaktadırlar. Bazı meslekler hizmet sunma sürecinde tek bir alıcının değil birçok alıcının iyiliğini gözetirler bu durum ise çatışmaya sebep olabilmektedir. Bu tür çatışmalar meslek üyesinin etik kararlar vermesini gerektirmektedir. Gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleğinin etik ilkeleri ilgili tarafların katılımıyla belirlenmekte, etik ilkelere yönelik eğitim hizmet öncesi meslek eğitiminden başlayarak süreklilik göstermektedir. Etik ilkelere uygun olmayan davranışlara yönelik değişik yaptırımlar uygulanmaktadır. Meslekten çıkarma da buna dahil olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde etik ilkeler yasa gücünde etkiye sahiptir (Şahin, 2003: 289- 290).

Eğitimde etiğe çeşitli dönemlerde de önem verilmiştir. Örneğin Osmanlı Döneminde bu konuda Darülmualimin'de konferanslar düzenlenmiş ve bu konferanslar Malumat ve Terbiye-i Meslekiye olarak adlandırılmıştır. Konferanslar öğretmen adaylarınca etik davranış kurallarının kavranabilmesi açısından takip edilmiştir (Taşer, 2010b:228-229). Osmanlı Devleti'nin son dönemi ve Cumhuriyet'in kuruluşu 20. yy'ın başlarına tekabül etmektedir. Bu dönem ve 1933 Üniversiteler Reformu arasındaki döneme baktığımızda yükseköğretim kurumu olan Darülfünunda okutulan dersler arasında ahlak dersi de yer almıştır (Taşer, 2010a: 59-64). Buradan yola çıkıldığında geçmişten günümüze ahlaki eğitime verilen önem daha net görülmektedir. Dönemler ve dönemlerin şartları her ne kadar birbirinden farklı olsa da duyarlılıklar ve değinilen konular değişmemiştir.

Öğretmenlik mesleği sadece bilgi vermekle kalsaydı bu mesleği teknolojik araçlarla yapmak yeterli olurdu. Teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerde öğretmen ihtiyacı kolayca çözümlenirdi. Hâlbuki davranış bilimlerine göre öğrenci, öğretmenin tutum ve davranışlarından etkilenmektedir. Öğretmenin duygu ve düşünceleri, çeşitli alışkanlıkları öğrenci üzerinde etki bırakmaktadır. Hatta bazen öğrenci, öğretmenin anlattığı konudan çok konuya yaklaşımından, bakış açısından ve konuyu yorumlama şeklinden etkilenmektedir (Varış, 1978: 115-116). Günümüzde popüler olarak konuşulmakta olan öğretmensiz sınıf hayalinde de bu göz ardı edilmemelidir. Çünkü öğrenciler yalnızca sınıfta öğretim değil eğitim de almaktadır. Öğrenciler gözü önünde bulunan öğretmenin örnek model olmasıyla farklı düşünme biçimlerini, önyargılardan uzak olaylara tarafsız ve her açıdan bakabilme kabiliyetini kazanmaktadır.

Bir mesleğin etik değerlerinin olması ve bu değerlerin o meslek üyeleri tarafından benimsenmesi, meslekleşme şartlarındandır. Bu durum mesleğin saygınlığını artırır. Bu etik kurallar meslek örgütlerince belirlenir ve denetlenir. Meslek örgütleri veya meslek odaları, meslek ahlakına uymayan mensuplarını o mesleği yapmaktan men edebilir. Hekimlikte Hipokrat yemini, bu mesleğin etik değerlerini yansıtırken öğretmenlik mesleğinde geçerli etik değerler hususunda tam bir görüş birliği yoktur. Ancak, öğretmenin öğrencileri arasında ayırım yapmaması,

her öğrenciye fırsat ve imkan eşitliği sağlaması, güzel ve temiz giyinmesi, öğrencilere şiddet uygulamaması, öğrencilerle olan ilişkilerinde belli kuralları benimsemesi, kendi inancını ve düşüncelerini zorla öğrencilerine kabul ettirmemesi gibi bazı ahlaki ölçütleri yerine getirmeleri beklenir (Eskicumalı, 2015: 14).

Eğitim ve etik arasında şüphesiz sıkı bir ilişki vardır. Etik kurallara uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımlar eğitimle dikte edilecektir. Eğitimde etik kurallar, bu kuralların eğitim ortamına etkisi kurallara uyulmaması ve uyulması gerekliliğinin önemi etik eğitimiyle sağlanabilir. Kısaca etik kavramının anlaşılabilmesi için eğitim gerekli, eğitim de kuralların hitap alanının genişlemesi içinde etik gereklidir. Öğretmenlik mesleği insanla birebir iletişimde olunan bir meslek olduğu için bu meslekte etik ilkeler mekanik mesleklere göre bir kat daha önem arz etmektedir. Öğrencilerle-diğer öğretmenlerle-velilerle ilişkilerde ve öğretmenlik mesleğinde eğitimci kimliğin sorumluluklarını yerine getirmede, etik ilkeler işlevseldir.

2.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi

2.6.1. Sosyal Bilgiler ile Sosyal Bilimler Arasındaki İlişki

Sosyal bilimler, insanların ürettiği gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci akabinde bu sürecin sonunda ulaşılan dirik bilgilerdir denilebilir. (Sönmez, 1998: 2). *“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB: 2005b).*

Sosyal bilgiler ile sosyal bilimler arasında kuvvetli bir bağdan söz etmek mümkündür. Sosyal bilgiler, öğrencilere aktarılabilecek bilgilerin kapsamını belirlemede sosyal bilimlerden yararlanırken; sosyal bilimler ise ilköğretimde öğrencilere Sosyal Bilgiler vasıtasıyla kazandırılmaktadır (Safran, 2011: 10). Sosyal bilgiler

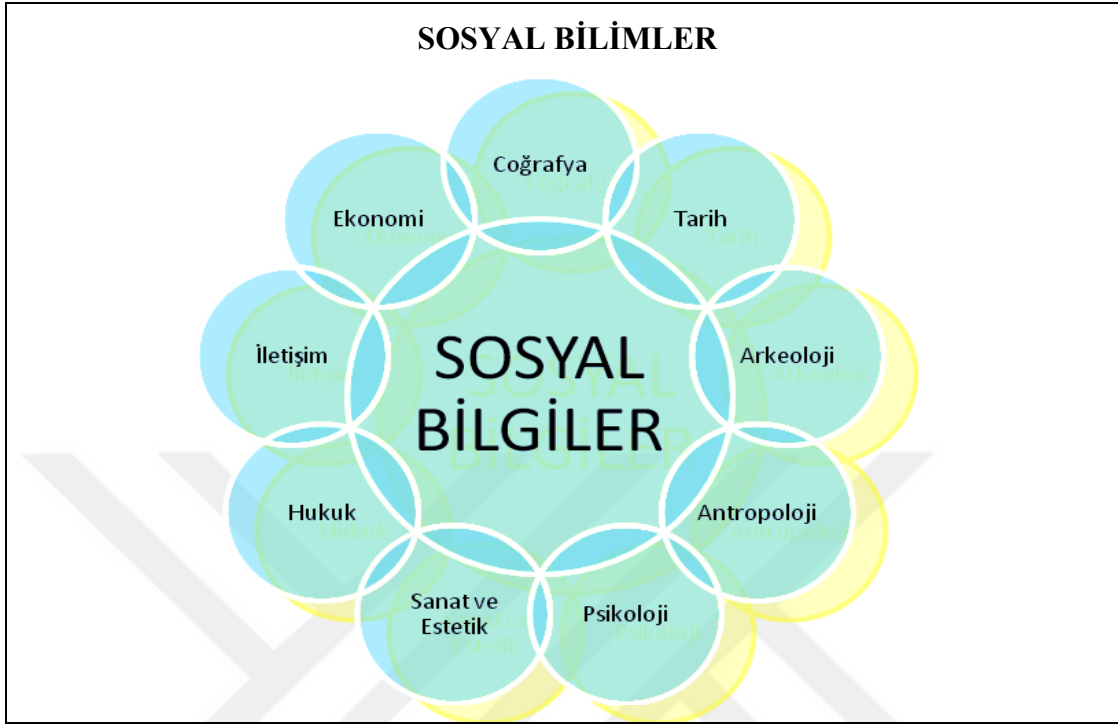
program kapsamında sosyal bilimlere içerik kapsamında düşünüldüğünde bu iki kavram uygulama da birbirinin tamamlayıcısı olduğu söylenebilir.

Sosyal bilimler; insanoğlu ile ilgisi olan tarih coğrafya vatandaşlık bilgisi antropoloji vb. alanlarda yapılan sistemli, ayrıntılı ve bilimsel çalışmalardır. Sosyal bilgiler ise; sosyal bilimlerde yapılmış bu çalışmalardan elde edilen bulguların, bilgilerin öğretilmesini sağlayan ders grubunun adıdır (Karagözoğlu, 1966: 7).

“Sosyal bilgiler dersinde öğrenciyi kazandırmak istenilen hedef davranışların niteliğinden dolayı, bu dersin konularının bir bütünlük içinde verilmesini zorunlu hale getirebilir. Bu derste öğrenciden beklenen hedefler,” karar verme mekanizmasını kullanabilme, ailesini, arkadaşlarını vatanını, milletini, insanoğlunu sevebilme, iyi bir üretici ve tüketici olabilme, demokrasiyi benimseyebilme, çok boyutlu düşünebilme, ulusunu ve insanlığın tarihiyle ilgili temel olguların bilgisi, temel tarihi olguları kavrayabilme vb.” olabilir. Böyle hedefler amaçlanınca, sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlerin bir bileşkesi olarak düzenlenmelidir; çünkü bu hedeflerin temelinde insan ve toplum yatmaktadır” (Sönmez, 1998: 6).

Sosyal bilimler ayrı başlıklar altındaki toplanmış bilim alanlarıdır. Sosyal bilgiler bu başlıkları belirli bir plan dahilinde organize etmiş eğitim programıdır. Sosyal bilim deyince akla ayrı ayrı tarih, coğrafya, hukuk gelirken Sosyal Bilgiler deyince bu derslerin daha dar kapsamlı olarak bütün bir şekilde programlanmış hali gelmektedir. Sosyal bilimler bilgi kümeleriyle Sosyal Bilgiler bu kümelerin kesişim noktasının programıdır. Bu ilişkiyi aşağıdaki tablo ile daha somut bir şekilde görmek mümkün olacaktır.

Şekil 2.2. Sosyal Bilimler- Sosyal Bilgiler İlişkisi

2.6.2. Dünyada Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Etik

Sosyal bilgilerin kapsamına giren konular, büyük medeniyetler kuran batı toplumlarında ilkçağlardan beri okullarda ve eski medeniyetlerden olan Çin’de de okutulmuştur. Selçuklu Devletinde Nizamiye medreseleriyle başlamış ve sonrasında gelen Türk ve İslam Devletlerinde tarih ve coğrafya konularına ağırlık verilmiştir. Örneğin *Tevarih-i Al- i Osman* adlı Osmanlı tarihini anlatan eserin sahibi İbn Kemal, çeşitli medreselerde dersler vermiştir. Avrupa’da XIII. yüzyıldan itibaren kurulmaya başlanan Bologna, Oxford gibi okullarda da bu derslere rastlanılmaktadır. Ancak bir eğitim programı kavramı olarak Sosyal Bilgiler ifadesi ilk olarak Amerika Birleşik Devletlerinde görülmektedir. 1916’da resmen kabul edilen Sosyal Bilgiler terimiyle bugüne kadar gelinmiştir. Öğretim programı içerisinde dönemin şartlarına göre zaman zaman değişikliklere gidilmiştir. Örneğin II. Dünya Savaşının yaşandığı dönemlerde programda, kahramanlık teması vurgulanmıştır. 1950- 1960 arası programdaki değişiklikler böyle cereyan ederken 1970’li yıllarda gerek eğitim

anlayışındaki yenilikler gerekse sosyal-siyasi alamdaki değişmeler Sosyal bilgiler programını köklü bir değişikliğe götürmüştür. Eğitim alanında tümevarım yaklaşımı ve araştırma yöntemi kullanılmaya başlanmış, 1980’li yıllarda bu yaklaşımlar başarısızlığa sebep olması gerekçesiyle terk edilerek tümdengelim yaklaşımına ve anlatım yöntemine tekrar dönmüştür. Tarih ve coğrafya konularının ağırlığı azaltılırken antropoloji, ekonomi gibi yan bilimler olarak da adlandırılan sosyal bilimler disiplinleri de yeni programa dahil edilmiştir (Bilgili, 2012: 23- 24). Sosyal bilgiler programı hayatla iç içe olması sebebiyle dünyadaki değişim ve gelişimle paralel olmuştur.

“Geçmişten günümüze sosyal bilgiler, bireylerin sosyalleşmesi, çevresini ve dünyayı tanınması, mevcut kültürün gelecek kuşaklara aktarılması gibi işlevleri yerine getirmek için kullanılmıştır. 21. yüzyıl dünyasında bu amaçlar biraz daha evrim geçirerek etkin, üretken, olayları farklı yönleriyle ele alabilen, problem çözebilen, kendine güvenen, güçlü iletişime sahip, iyi vatandaş tipleri yetiştirme şekline dönüşmüştür. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersinin bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönlerini geliştirerek onları toplumsal hayata hazırlamak istediği söylenilebilir” (Kaymakçı ve Ata, 2012: 54). Dünya toplumlarının her birinin kendine ait kültürünün olduğu düşünöldüğü zaman çok kültürlü bir dünyada yaşandığı sonucuna varılır. Bütün toplumların kültürünü yeni kuşaklara aktarma isteği vardır. Kültürü yeni nesle aktarma ve iyi yurttaş yetiştirme görevi Sosyal Bilgiler dersine atfedilmekte bu da etik kapsamına girmektedir. Geçmişten günümüze Sosyal Bilgiler dersinin program içeriğinde toplum ahlakına, normlarına ve etik değerlere uyan vatandaşlar yetiştirme hususunda sorumlulukları olmuştur.

2.6.3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Etik

Eğitim kurumları yetiştirdikleri kuşaklarla ülkenin geleceğini hazırlamakta ve eğitim programları tüm topluma bu konuda rol model olmaktadır (Bridge, 2006: 147). İlköğretimin 1-2-3. sınıf ders programında yer alan Hayat Bilgisi dersi 4. sınıftan itibaren Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji adı altında ikiye ayrışarak devam etmektedir. Gestalt psikolojisi yaklaşımıyla temellendirilen Hayat Bilgisi dersi çocukların dünyayı bir bütün olarak gördükleri ve yorumladıkları düşünülerek

ilköğretimin ilk üç yılında okutulmaktadır. Olguları sosyal ve fen olarak ayıramadıklarından konular bir bütün olarak verilmektedir. Hayat bilgisinin konuları yapı olarak çocuğu geliştiricidir hem psikolojik hem de fizyolojik olarak kendini tanımasına ve çevresini anlamasına yardımcı olmaktadır. Tarih, coğrafya, yurttaşlık gibi konular sosyal bilimlerden; sağlık, biyoloji, fizik, kimya konuları ise fen bilimlerinden gelmektedir (Kabapınar, 2016:1-2). Bu bağlamda Sosyal Bilgiler Hayat Bilgisi dersinin ilköğretimin 2. kademesinde daha genişletilmiş halidir ya da Hayat Bilgisi Sosyal Bilgiler'in temelidir denilebilir.

Yeni Türk devletinin ideolojisini yeni nesle, gelecek kuşaklara benimsetip aktarmak, milli, manevi ve ahlaki değerlerle donatılmış, düşünce ve vicdanen özgür nesiller yetiştirmek amacıyla 1926'dan bu yana hazırlanan programlarda tarih, coğrafya dersi ve 1926'da oluşturulmuş olan yurt bilgisi dersine programda yer verilmiştir. 1926 programı eğitim ve öğretim alanındaki değişikliklerle 1962 yılına kadar gelmiştir (Bilgili, 2012: 26).

“İlkokulların ikinci devresinde ayrı ayrı dersler halinde okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri 1968 yılında çıkan İlkokul Programında konuları kaynaştırılmak suretiyle “Sosyal Bilgiler” adı altında birleştirilmiştir” (Tekışık ve Turan Tekışık, 1987: 7).

Ders ortaokulların birinci ve ikinci sınıflarında haftada beş saat; üçüncü sınıflarında ise dört saat olarak okutulmuştur. 1985'de ortaokullarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi kaldırılarak, bunun yerine Milli Coğrafya ve Milli Tarih dersleri konulmuştur. 1992 yılında ise yeni bir Vatandaşlık Bilgileri programı uygulamaya başlanmıştır. 1997'de sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulamasının başlatılmasıyla birlikte Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri kaldırılmış; 1998'de yerlerine 4-7. sınıfları kapsayacak şekilde yeni bir Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı yürürlüğe konulmuştur. Bu yeniliğin sebebi öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci eğitimden uzaklaşmak olarak belirlenmiştir (Bilgili, 2010: 22).

Ülkemizde Cumhuriyet döneminden itibaren müfredata uygulanan, önceleri ayrı disiplinler halinde iken “Toplum ve Ülke incelemeleri” adı altında toplanan daha

sonra 1985 yılındaki değişiklikler ile müfredattan kaldırılan Sosyal Bilgiler, 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren, 4306 sayılı kanun gereğince ilköğretimin 8 yıla çıkarılmasıyla, ilköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi tekrar uygulanmaya başlandı. (Öcal ve Yiğittir, 2007: 53) Farklı gerekçeler gösterilerek 2005'te yeni bir program uygulamaya konulmuştur. 2005 programı; çeşitli değişikliklerle 2018'da müfredattaki en son şeklini almıştır. Bu değişiklikler dersin ve programın yapısı bakımından olmuştur.

MEB'in son yaptığı düzenleme ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları şöyle ifade edilmektedir. (MEB, 2018: 8):

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,

2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,

3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,

4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,

6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

8. *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,*

9. *Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,*

10. *Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algulamaları,*

11. *Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,*

12. *Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,*

13. *Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,*

14. *Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,*

15. *İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,*

16. *Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,*

17. *Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,*

18. *Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.*

Sosyal bir varlık olan çocuklarımızın, vatanımızın ve milletimizin geçmişini ve bugünü iyi tanıyan, ahlaklı iyi bir insan, iyi bir yurttaş olarak yetiştirilmesinde Sosyal Bilgiler dersinin yeri ve önemi büyüktür (Tekişik ve Turan Tekişik, 1987: 9). Sosyal bilgilerin okutulmasındaki gaye kişinin gerek üyesi olduğu toplumun gerekse

vatandaşı olduğu devletin istediği yurttaş profilini yetiştirmektir. O devletin Sosyal Bilgiler derslerini okuyan kişinin yine bağlı bulunduğu devletin yönetim sisteminin izlerini taşıması muhtemeldir. Verilecek ve verilen sosyal bilgi, toplumun değer ve kurallarına göre şekillenir (Tay ve Öcal, 2011: 11). Dolayısıyla kaliteli bir gelecek için kaliteli bir kuşak yetiştirilmelidir bunun kaynağı da nitelikli bir eğitim programıdır. Sosyal bilgiler dersinin işlenişi, müfredatı dönemin toplumsal şartlarına göre şekillenmektedir. Bu yalnızca Türkiye için değil tüm dünya için de geçerlidir. İşte burada etik kavramı devreye girmektedir. Üst başlıklarda etik grupların neyi doğru ve yanlış buldukları noktasından hareketle davranışa yön veren ahlaki ilke ve değerler olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda yukarıda verilen son değişiklikler incelendiğinde davranışa yön veren ilke ve değerleri içine alan maddelerle etik arasında ilişkiden söz edilebilir. 1-2-3-14-15. maddeler bireyin bağlı olduğu devletin yönetim sisteminin izlerini taşımalı ifadesini karşılamaktadır. Vatandaşı olduğu devletin istediği yurttaş profili ve toplumun değer ve kurallarına göre şekillenen sosyal bilgi programı kapsamında 4-12-16. maddeler değer ve kurallara atıfta bulunduğu için direkt alakalı olmakla birlikte 2018 Sosyal Bilgiler programındaki özel amaçların tümü bu kapsama girmektedir. Her toplum kendi değerlerine uygun yurttaş yetiştirmek istemektedir. Bilinçli, iyi vatandaş yetiştirme amacına hizmet etmeyen davranışlar Sosyal Bilgiler’de etik dışı davranış olarak görülür. Sosyal bilgiler programında yer alan özel amaçlarda devletin istediği vatandaş modelini yetiştirmek için uyarlandığından etik algısının gelişmesine de destek olmaktadır.

2.7. Türkiye Cumhuriyeti’nde Eğitimin Hukuksal Temelleri

Burada eğitim ve hukuk terimlerini kavramsal ve terminolojik boyutuyla ele alınacaktır.

“Eğitim çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (Türk Dil Kurumu, 2019). Eğitim, ömür boyu devam eden karşılıklı etkileşime bağlı olarak bir insanlaşma veya insanileştirme süreci (Şişman, 2016: 4).

“Hukuk toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü, tüze” (Türk Dil Kurumu, 2019). *Olarak tanımlanmaktadır.*

Eğitim ve hukuk ilişkisini Türk Tarihi açısından incelenecek olursa İlk Türk Devletlerindeki törelere kadar uzanacağından bu bölümde konu, yakın tarihten “Cumhuriyet Tarihinden” bu yana ele alınacaktır. Bu sınırlandırma hem konunun dağılmasını hem de kısa sürede yapılan hukuki değişikliklerin daha net görülmesini sağlayacaktır.

Hukuk ve eğitimin birbirleriyle kadar sıkı bir bağı vardır. Eğitimin uygulama basamağında hukuka ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim öğretim faaliyetleri özel, yarı özel ya da devlet kurumları fark etmeksizin kamu düzenindedir. Dolayısıyla yasalarla düzenlenmişlerdir. Kamuyu ilgilendiren alanlara kanunlarda değinilmektedir. Bu yasalar kamu düzenini sağlamak amacıyla işlevselleştirildiğinden eğitim hukuku da bu işlevsellikte yerini almaktadır. Buradan hareketle eğitim ile hukuk ilişkisi göz ardı edilmemelidir.

Türkiye Anayasası’nda da belirtildiği üzere kanunlarla yönetilen bir hukuk devletidir.

Türkiye’deki eğitimin hukuksal boyutunu daha iyi kavrayabilmek adına Cumhuriyet Tarihi’nde kullanılan anayasalarda (1924, 1961 ve 1982) geçen eğitimle ilgili maddelere değinmek de faydalı olacaktır.

Türkiye’de Cumhuriyet tarihinin ilk anayasası olan 1924 Anayasası’nda eğitimle ilgili yer alan madde; *“Kadın, erkek bütün Türkler ilköğretimden geçmek ödevindedirler. İlköğretim Devlet okullarında parasızdır”* (1924 Anayasası, Madde 87).

1961 Anayasası’nda ise üniversite ile ilgili bölümler 120. Maddede vurgulanmıştır. Tez konusu genel eğitim kapsamında olduğu için 1961 Anayasası’nda ilgili maddeler; 19, 21 ve 50’dir.

“Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz. Kimse, dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz. Din

eğitim ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine ve küçüklerinde kanuni temsilcilerinin isteğine bağlıdır” (1961 Anayasası, Madde 19).

“Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Eğitim ve öğretim devletin denetimi ve gözetimi altında serbesttir. Özel okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okullarıyla istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir. Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz” (1961 Anayasası, Madde 21).

“Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama, devletin başta gelen ödevlerindenidir. İlköğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime muhtaç olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır” (1961 Anayasası, Madde 50).

Türkiye’de günümüzde hala yürürlükte olan 1982 Anayasası’nda eğitime farklı maddelerde değinilmiştir. Ancak 24. ve 42. Maddelere bu kısımda yer verilecektir. 1982 Anayasa’sında geçen diğer eğitim maddelerini içeren kısmı 1739 Sayılı MEB Temel Eğitim Kanunu’na EK-3’te yer verilmiştir. Bunlar;

“Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14. Madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayinler ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Din ve ahlak eğitim ve öğretimi, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi, ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır” (1982 Anayasası, Madde 24).

“Kimse eğitim-öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve ğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, ağdağ bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve ğretim yerleri aılamaz.

Eğitim ve ğretim hürriyeti, anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandağlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile eriğilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun bağarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve bağka yollarla gerekli yardımı yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve ğretim kurumlarında sadece eğitim, ğretim, arağtırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçe'den bağka hiçbir dil, eğitim ve ğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve ğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve ğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlağma hükümleri saklıdır” (1982 Anayasası, Madde 42).

Türkiye’de Cumhuriyet Tarihi boyunca yürürlükte olan anayasalarda eğitimle ilgili maddelere yer verilmekle birlikte 1924 (Tevhid-i Tedrisat) ve 1973’te (Milli Eğitim Temel Kanunu) eğitime dair kanunlar hazırlanmığtır. 1924’te Tevhid-i Tedrisat kanunuyla ğretim birleğtirilip tek çatı altında toplanmığ ve Maarif (Eğitim) Bakanlığı’na bağlanmığtır. Böylece eğitim-ğretim devletin denetimi altına alınmığtır. 1973’te hazırlanmığ olan Milli Eğitim Temel Kanunu’nun kapsadığı alanlar; Türkiye Milli Eğitim Sistemi’nin düzenlenmesinde esas olan amaçlar, ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul yapısı, eğitim araç

ve gereçleri, devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğuyla ilgili temel hükümlerdir.

Türk Milli Eğitim sisteminin genel amaçlarına Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde yer verilmiştir. Milli Eğitim sistemimiz genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir. Türk Milli Eğitim sisteminin temel ilkeleri; Genellik ve Eşitlik, Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları, Yönelme, Eğitim Hakkı, Fırsat ve İmkan Eşitliği, Süreklilik, Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, Demokrasi Eğitimi, Laiklik, Bilimsellik, Planlılık, Karma Eğitim, Eğitim Kampüsleri ve Okul ile Ailenin İşbirliği, Her Yerde Eğitim'dir. Ayrıntılı olarak 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. maddeler de yer verilmiştir.

2.7.1. Öğretmenlerin Hukuki Sorumlulukları ve Etik

Eğitimciler eğitim hak ve hürriyetlerin, eğitim ve öğretimin hukuki boyutunu ve kendi görev, sorumluluk, yetkilerini bilmelidirler. Eğitim hukuku eğitim ve öğretim faaliyetlerini düzenleyen hukuk dalıdır. Yürürlükteki hukuk kuralları yani mevzuattır. Eğitim hukukunun temel öğeleri; okul, öğrenci, öğretmen, eğitim yöneticisi, eğitimci, veli vb. kavramlardır (Çiftçi, 2006: 81-86). Eğitim öğretim haklarını bilmek ve kullanmak eğitimci, öğrenci, veli açısından nitelikli ve verimli bir eğitim öğretim için önemlidir.

“Öğretmenlere yasalarla bazı yasaklar getirilmiştir. Bunlar kısaca; öğretmen başka bir görev yapamaz, öğretmenler topluca işten çekilemezler, öğretmenler ticari ve kazanç getirici faaliyetlerde bulunamazlar. Öğretmenlerin hediyeye almaları yasaktır. Çıkar sağlayamazlar (rüşvet alamazlar), öğretmenler herhangi bir siyasi partiye üye olamazlar. Öğretmenler basılı veya görüntülü yayın organlarına demeç vermeye yasakları getirilmiştir” (Durmuş ve Köse, 2015: 211). Buradan hareketle hangi haklar yasalarla teminat altına alınmış, neler mevzuata aykırılığından dolayı suç kapsamına girmektedir; bunları bilmek öğretmenlere tanınan hakların ve görevlerin farkında olup ona göre bir tavır geliştirmek adına önemlidir. Bir kamu düzeni sayılan eğitim kurumları kapsamında öğretmen olarak görev yapıp da kamu düzenini sağlayan yasa, yönetmelik ve genelgelerden, yönergelerden haberdar

olmamak; kamu düzeninin bozulmasına, kargaşaya, neyi neye göre yapacağız sorusuna cevap alınamamasına ve bu gibi sorunlardan kaynaklı eğitimin niteliğinin düşmesine sebep olacaktır.

MEB bünyesinde sözleşmeli ve kadrolu çalışan öğretmenler devlet memurluğu kapsamında 657 Sayılı Devlet Memurluğu Kanununa tabiidir. 657 sayılı kanunun 36. Maddesiyle öğretmenliğin memuriyet kapsamında olduğuna değinilmiş ve hukuki anlamda statü kazanmıştır (Devlet Memurları Kanunu, 2019). Dolayısıyla öğretmenler de memurların uymak zorunda oldukları disiplin işlerini düzenleyen mevzuata uymakla yükümlüdürler. Kamu görevlilerini bağlayan etik ilkelere yönetmelikte yer verilmiştir. Bu yönetmelik 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm yönetmeliğin amacı, kapsamı hukuki dayanağı ile ilgilidir. İkinci bölüm etik davranış ilkeleri, üçüncü bölüm etik davranış ilkelerinin uygulaması ve etik kültürünün yerleştirilmesi hakkındadır. Dördüncü bölüm ise başvuru ve resen inceleme usul ve esasları üzerinedir. İkinci bölümde verilen etik davranış ilkeleri şu şekildedir; görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci, halka hizmet bilinci, hizmet standartlarına uyma, amaç ve misyona bağlılık, dürüstlük ve tarafsızlık, saygınlık ve güven, nezaket ve saygı, yetkili makamlara bildirim, çıkar çatışmasından kaçınma, görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması, hediye alma ve menfaat sağlama yasağı, kamu malları ve kaynaklarının kullanımı, savurganlıktan kaçınma, bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan, bilgi verme- saydamlık ve katılımcılık, yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, eski kamu görevlileriyle ilişkiler, mal bildiriminde bulunma. Daha ayrıntılı bilgi için söz konusu olan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe EK-4'ten ulaşılabilir. Bu yönetmeliğin ekinde bulunan Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesini MEB'de çalışan bütün öğretmenler de öğretim yılı başında imzalamaktadır.

Ayrıca eğitimcilerin uymaları gereken etik ilkeler MEB'in 24.06.2015 tarihli gönderdiği genelge ile belirtilmiştir. Genelgede etik ilkeler öğrenciler ile ilişkilerde etik ilkeler, eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler, eğitimcilerle ilişkilerde etik ilkeler, velilerle ilişkilerde etik ilkeler, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerde etik ilkeler,

okul yöneticilerinin; öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile ilişkilerinde etik ilkeler olmak üzere 6 başlıkta toplanmıştır. Öğrenci ile ilişkilerde etik ilkelere sevgi ve saygı, iyi örnek olma, anlayışlı ve hoşgörülü olma, adil ve eşit davranma, öğrencinin gelişimini gözetme, öğrenciye ait bilgileri saklama, menfi psikolojik durumları yansıtmama, kötü muameleden kaçınma girmektedir. Eğitim mesleğine ilişkin etik ilkelerin alt başlıklarını ise mesleki yeterlilik, sağlıklı ve güvenli eğitim ortamı sağlama, mesai ve ders saatlerine uyma, hediye alma, kişisel menfaat sağlama, özel ders verme, bağış ve yardım talebinde bulunma oluşturmaktadır. İlgili genelgeye ve genelge kapsamında uyulması gereken etik ilkelere EK-5’te yer verilmiştir.

Aktif olarak görev yapan SBÖ’nün eğitimin hukuki sorumluluklarına ne kadar vakıf oldukları ayrıca eğitimin etik boyutuna hâkimiyetleri ve bir davranışın hukuksal-etiksel sonucunun getirilerine karşı bilinçlerinin belirginleştirilmesi çalışmanın hedeflerindedir. Eğitim ve hukuk ilişkisi, eğitim ve etik ilişkisi, eğitim-hukuk- etik ilişkisi bu çalışmanın önemli saç ayaklarından.

Bazı hukuki terimler konu muhtevası sebebiyle sıkça kullanılmıştır. Kullanılan hukuki terimlerin tanımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Mevzuat: *“Bir ülkede yürürlükte olan yasa, tüzük, yönetmelik vb. nin bütünü”* (Türk Dil Kurumu, 2019).

Kanun: *“Yasama organı tarafından kanun adı altında yapılan ve normlar hiyerarşisinde Anayasanın altında tüzüklerin üstünde yer alan çoğunlukla, genel soyut kurallar içeren hukuki metinlerdir”* (Gözler, 2008: 146).

Yönetmelik: *“Bir kuruluşun çalışma yöntemini belirleyen kuralların tümü. Bu kuralların yazılı olduğu belge, talimatname. Hukuk, yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla hazırlanan, düzenleyici kuralların yazılı olduğu resmi belge”* (Türk Dil Kurumu, 2019).

Genelge: *“Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler”* (Türk Dil Kurumu, 2019).

Yönerge: “Herhangi bir konuda tutulacak yol için üst makamlardan alt makamlara belli bir esasa dayanarak verilen buyruk, talimat, direktif. Bu buyrukların yazılı olduğu belge. Yönetmeliklerde değinilmeyen konulara açıklık getirmek için düzenlenen resmi belge” (Türk Dil Kurumu, 2019).

2.8. İlgili Araştırmalar

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri İle Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi” (Sakin, 2007). Sakin’e göre amacı okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlar hakkındaki görüşlerini, ahlaki yargı düzeylerini, öğretmenlik tutumlarının düzeyini belirleyerek aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını inceleyip ortaya koymak olan araştırmaya; 2005-2006 öğretim yılında İstanbul’un 10 ilçesinde görev yapan 464 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Kişisel Bilgiler Formu, Çiftçi (2001a)’nin Türkçe’ye uyarladığı Ahlaki Yargı Testi (AYT), Bilgin’in (1996)’da geliştirmiş olduğu Okul Öncesi Öğretmenleri için hazırlanmış Öğretmenlik tutumları ölçeği (ÖTÖ), adı geçen araştırma için geliştirilmiş olan Okul öncesi Öğretmenlerin Etik Davranışlar Ölçeği (OÖEDÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışlar hakkındaki algılarını; öğretmenlik tutumları ve ahlaki yargı düzeyleri etkilemektedir.

“Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri ” (Obuz, 2009). Obuz’a göre çalışma Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşlerinin, cinsiyet, sınıf, ailenin yaşadığı yer, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu ve ailenin ekonomik durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini ülkemizde 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında Beden Eğitimi ve Spor Bölümü’nde 1. ve 4. sınıfa kayıtlı 365 öğrenci oluşturmaktadır. Çukurova Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Mustafa Kemal Üniversitesindeki Beden Eğitimi Bölümü’nde 1. ve 4. sınıfa kayıtlı öğrencilerden 299 öğrenci tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Analizler, SPSS 15.0 istatistik programı ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, sınıf, ailenin

yaşadığı yer, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu ve ailenin ekonomik durumuna göre etik davranma eğilimlerinde farklılıklar olduğu açığa çıkmıştır.

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri Çözümlemelerinin İncelenmesi” (Duran, 2014). Duran’a göre yaptığı karma desenli araştırma ile okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerini belirlemek ve etik ikilemlere nasıl çözümler üreteceklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubunu, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Ankara’nın merkez 8 ilçesinde (Çankaya, Yenimahalle, Etimesgut, Keçiören, Sincan, Mamak, Altındağ ve Gölbaşı) görev yapan 205 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmacının hazırladığı 6 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenin etik davranışlarının ölçülmesinde, Sakin (2007) tarafından geliştirilen, Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği” (OÖEDÖ) kullanılarak araştırmanın nicel verileri toplanmıştır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerden etik algıları yüksek olan grup üst grup, düşük olan grup ise alt grup olarak belirlenmiştir. Üst ve alt gruptan toplam 16 öğretmen ile “Etik İkilemler Senaryolar Formu” doğrultusunda bireysel görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan, 5 senaryodan oluşan “Etik İkilemler Senaryolar Formu”, öğretmenlerin mesleki uygulamaları sırasında karşılaşılabilecekleri ikilem durumlarını örneklemektedir. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışları algıları yüksek çıkmıştır. Öğretmenlerin senaryolarla ilgili görüşleri incelendiğinde, genel olarak üst grupta yer alan öğretmenlerin alt grupta yer alan öğretmenlere göre olaylara daha, bilinçli, hassas ve dikkatli yaklaştıkları görülmüştür.

“Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İkilemleri Çözümleme Biçimleri” (Dayanç, 2007). Dayanç’a göre araştırmanın amacı, Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşleri ve mesleki etik ikilemleri çözümleme biçimlerini belirlemektir. Araştırmaya, Abant İzzet Baysal Üniversitesi’ne bağlı bulunan Eğitim Fakültesi 4.ve 3. sınıflarında öğrenim görmekte olan gönüllü 228 öğrenci katılmıştır. Araştırmada, nicel veriler, 1999 yılında Prof. Dr. Dilek GÖZÜTOK tarafından

“Öğretmenlerin Etik Davranışları” adlı makalede kullanılmış olan ‘Öğretmen Etiği Anketi’nden Prof. Dr. Dilek GÖZÜTOK’tan izin alınarak faydalanılan ve son hali Yrd. Doç. Dr. Faruk Öztürk ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Öğretmen Mesleki Etik Anketi” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan nitel veriler ise araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırma amaçları doğrultusunda toplanan veriler SPSS 12.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin ikilemlere verdiği cevaplar ile dünya görüşleri ve sınıf düzeyleriyle ikilemlere verdikleri cevaplar arasında uyumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma MEB çatısı altında 2017-2018 eğitim öğretim döneminde Kayseri il merkezine bağlı ilçelerde çalışan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin meslek etiği ve etik ihlaller kapsamındaki suçlarla ilgili algıları konusunda yapılan nitel bir çalışmadır. *“Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir”* (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Nitel veri toplama araçlarından görüşme yönteminin kullanıldığı çalışmada SBÖ algı ve tutumları bütüncül olarak sunulmuştur.

Bir veya birden fazla modelin kendi sınırları içerisinde bütüncül olarak analiz edilmesine durum çalışması denilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 85). Çalışma etik ihlaller ve suç kapsamına giren etik ihlallerle ilgili geniş çaplı ve derinlemesine sorgulamaya yer verdiği için deseni, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (örnek olay)'dır.

Çalışmada nitel araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak görüşmeden (mülakattan) yararlanılmıştır. Görüşme nitel araştırmada sık sık kullanılan ve sosyal bilimler alanlarında en yaygın kullanılan veri toplama aracıdır. Bireylerin tecrübelerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkilidir. Önceden belirlenmiş ciddi bir amaca yönelik soru-cevap tarzına dayalı iletişim sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:147).

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; bu teknikte araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Ayrıca araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak ya da alt sorularla kişinin cevaplarını açmasını

sağlayabilir (Türnüklü, 2000:547). Bu çalışmada da araştırmacı bir soruda sondalar kullanmış ve katılımcının soruda derinleşmesini sağlamıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde görüşme formundaki sorular sesli olarak öğretmene sorulmuş, alınan cevaplar o anda yazıya geçirilmiş ve ses kaydıyla da kayıt altına alınmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kayseri il merkezine bağlı merkez ilçelerinde, devlet okullarında görev yapan SBÖ oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 20 öğretmen katılmıştır. 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Kayseri il merkezindeki Melikgazi, Kocasinan, Talas, İncesu, Hacılar ilçelerinde bulunan okullarda çalışan kendilerine ulaşılan 20 SBÖ ile çalışılmıştır.

Tablo 3.1. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	6	30
Erkek	14	70
Toplam	20	100

Tablo 3.1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %30'unu kadın öğretmenler, %70'ini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Buna göre grubun çoğunluğu erkek öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 3.2. Mezun Olunan Bölüm Dağılımı

Mezun Olunan Bölüm	f	%
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	11	55
Tarih Öğretmenliği	8	40
Coğrafya Öğretmenliği	1	5
Toplam	20	100

Tablo 3.2'ye göre en yüksek grubu araştırmaya katılan öğretmenlerin %55'i Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olanlar ve en düşük grubu araştırmaya katılan öğretmenlerin %5'i Coğrafya Öğretmenliği bölümünden mezun olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 3.3. Lisansüstü Eğitim Görme Dağılımı

Lisansüstü Eğitim Görme Durumu	f	%
Evet.	2	10
Hayır.	18	90
Toplam	20	100

Tablo 3.3'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %10'u lisansüstü eğitim yapmıştır, % 90'ı ise lisansüstü eğitim yapmamıştır.

Buna göre grubun çoğunluğu lisansüstü eğitim yapmayan lisans mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Lisansüstü eğitim alan %10'luk kesim ise yüksek lisans mezunudur.

Tablo 3.4. Kıdem Yılına Göre Dağılım

Kıdem Yılı	f	%
1 Yıl ya da Daha Az	0	0
1-5 Yıl	4	20
6-10 Yıl	2	10
11-15 Yıl	2	10
16-20 Yıl	8	40
21 Yıl ve Üzeri	4	20
Toplam	20	100

Tablo 3.4'e göre kıdem yılına göre yüzde ve frekans dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %0'ı 1 yıl ya da daha az, %20'si 2-5 yıl arasında, %10'u 6-10 yıl arasında, %10'u 11-15 yıl arasında, %40'ı 16-20 yıl arasında, %20'si 21 yıl ve üzerinde kıdem yıllarının olduğunu belirtmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada SBÖ'nün mesleki etik ve etik ihlaller kapsamındaki suçlarla ilgili algılarını saptamak ve görüşlerini almak için, yarı yapılandırılmış olarak geliştirilen "Öğretmen Görüşme Formu" ve öğretmenler hakkında bilgi almak için "Kişisel Bilgiler" kısmı formda yer almış ve görüşmeler yapılmıştır. EK-2 den Görüşme Formu'na ulaşılabilir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan öğretmen görüşme formunda 8 ana soru bulunmaktadır. İlk üç soru SBÖ'nün etik konusunda bilgilendirilmesine, dört, beş ve altıncı sorular meslek etiği ilkelerine, idari değişiklikleri takip etme sıklığına ve öğretmenlik meslek etiğine aykırı davranışların suç teşkil etmesine, yedinci soru ise Sosyal Bilgiler ve değerler ilişkisine yönelik sorulardan, son olarak sekizinci soru ise SBÖ'nün etik konusunda düşüncelerini derinlemesine açığa çıkarmak adına sorulmuş 10 alt maddeden oluşmaktadır.

Le Compte ve Goetz'e göre, geçerlilik araştırma sonuçlarının doğruluğu, güvenilirlik ise araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 289). Doğru bilgiye ulaşılacak amacıyla gereken önlemlerin alınması yani geçerliliğin sağlanması ayrıca başka bir araştırmacının değerlendirmesine olanak sağlayacak şekilde güvenilirliğin tanımlanması nitel araştırmacıdan beklenenler arasındadır. Geçerlilik güvenilirliği önemli ölçüde güvence altına aldığından geçerliliğe verilen değer aynı zamanda güvenilirliği sağlamaya yönelik bir önlem olarak algılanmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 308).

Öğretmen Görüşme Formu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan toplam 5 öğretim üyesini sunularak, formla ilgili uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme Formuyla ilgili uygulamada karşılaşılabilecek problemleri tespit etmek için

5 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Bu deneme sonrasında ortaya çıkan hatalar düzeltilmiş ve görüşme sorularından bazıları yeniden düzenlenmiştir. Bu düzeltmeler ve düzenlemeler sonrasında Öğretmen Görüşme Formu son halini almıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma öncesinde Kayseri Valiliği'nden gerekli izinler alınmıştır. EK-1'den araştırma olurlarına ulaşılabilir.

İl merkezine bağlı merkez ilçelerden her birinden en az 1 öğretmene ulaşılmıştır. Uygulama da öğretmenlerin gönüllükleri esas alınmıştır. Bu bağlamda ulaşılan 20 öğretmenle daha önce araştırma hakkında bilgi verilmesi ve öğretmenlerin gönüllü olmasıyla ders saatleri dışında ya da boş dersler de görüşülmüştür. Öğretmenlerin araştırmaya gönüllü katıldığına ve ses kayıtlarının alınacağına ilişkin imzaları görüşme formlarında mevcuttur. EK-2'den konusu geçen forma ulaşılabilir. Bazı öğretmenler görüşme esnasında ses kaydının alınmasını istememiştir. Katılımcı İzin Formunda bulunan ses kayıt ifadesini üzerini çizerek izin kapsamından çıkarmışlardır.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmaya katılan SBÖ ile yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilere öğretmenlerin görüşlerini yansıtarak, var olan durumu açıklamak için betimsel analiz ve verilerin saptanıp kodlanması için içerik analizi yapılmıştır.

“Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Bu çalışmada da katılımcı öğretmenlerin görüşleri doğrudan alıntı yoluyla aktarılmıştır. İçerik analiz betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik

analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur. Betimsel analizde farkına varılmayan kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analiziyle verileri tanımlamaya, verilerin içeriğinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır. İçerik analiziyle birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleme ve yorumlanması yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Ayrıca verilerin değerlendirilmesinde içerik analizinden de yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşleri, görüşme maddelerinde ki soruların kapsadığı davranışlarla birlikte ayrı ayrı verilmiş, frekansları (f), yüzdeleri (%) hesap edilmiş ve yorumlanmıştır.

Analiz sırasında öğretmenlerle yapılan görüşme formlarına rastgele numaralandırma yapılmış, öğretmenlerin cinsiyeti, kıdem yılları görüşülen öğretmenlerden örnek cümleler aktarılırken (Ö1/E/5) gibi belirtilmiştir. Veriler yorumlanırken verilen numaralar kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Etik Konusunda Bilgilendirilmesine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubuna; SBÖ'nün etik konusunda bilgilendirilmesine ilişkin görüşleri nasıldır? Alt problemine ilişkin sorular sorulmuştur. Görüşme formunda yer alan ilk üç soru doğrultusunda öğretmenlerin; etik-meslek etiği-öğretmenlik meslek etiği konusunda yükseköğretim de seminerler de veya hizmet içi eğitimde bilgilendirilmesine ve öğretmenlik meslek etiğiyle ilgili kitap okumasına dair bulgular tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 4.1. Meslek Etiğine İlişkin Ders Alma

Ders Alma Durumu	f	%
Evet. Aldım.	2	10
Hayır. Almadım	6	30
Eğitim Derslerinin içerisinde değinildi.	12	60
Toplam	20	100

Sosyal bilgiler lisans eğitimi esnasında etik, meslek etiği, öğretmenlik meslek etiği ile ilgili bir ders aldınız mı? Sorusuna verilen yanıtlardan hareketle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %10'u etik, meslek etiği veya öğretmenlik meslek etiğiyle ilgili ders aldığını, %30'u etik, meslek etiği veya öğretmenlik meslek etiğiyle ilgili ders almadığını, %60'ı ise kısmen aldığını, yani eğitim derslerinin içerisinde değinildiğini belirtmiştir.

“Ders olarak almadım ama bazı derslerimizin içerisinde ara disiplin olarak yer alıyordu” (Ö2/E/17).

“Formasyon konularının içerisinde geçiyordu. Ama etik adlı bir ders almadım” (Ö12/E/12).

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu direkt etik, meslek etiği veya öğretmenlik meslek etiğiyle ilgili ders almamışlar ancak eğitim dersleri içerisinde bilgilendirilmişlerdir.

Tablo 4.2. Meslek Etiği Konusunda Bilgilendirilmesi

Bilgilendirilme Durumu	f	%
Evet. Bilgilendirildim. Ama süre yeterli değildi.	7	35
Evet bilgilendirildim. Süre yeterliydi.	7	35
Hayır. Bilgilendirilmedim.	6	30
Toplam	20	100

Seminerlerde veya hizmet içi eğitimde meslek etiği konusunda bilgilendirildiniz mi? Sorusuna verilen yanıtlardan hareketle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.2’ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %30’u seminerlerde veya hizmet içi eğitimde meslek etiği konusunda bilgilendirilmediğini, %35’i seminerlerde veya hizmet içi eğitimde meslek etiği konusunda bilgilendirildiğini bu sürenin yeterli olmadığını, %35’i ise bilgilendirildiğini ve bu sürenin yeterli olduğunu belirtmiştir.

“Evet hizmet içi eğitimlerde bilgilendirildim. 30 ve 12 saatlik etikle ilgili sertifikam var. MEB yönergesi ve isteğe bağlı” (Ö3/E/16).

“Evet, kısa süreli birkaç günlük” (Ö15/E/17).

“Hayır, hatırlamıyorum bilgilendirildiğimi” (Ö19/E/20).

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu seminerlerde veya hizmet içi eğitimde meslek etiği konusunda bilgilendirilmiştir. Bilgilendirildiğini ifade eden öğretmenler 1gün ile 2 hafta arasında değişen zaman dilimlerinden bahsetmişlerdir. Ayrıca bu süreleri kısa bulduklarını süreye bağlı olarak verim alamadıklarını belirten öğretmenler olmuştur.

Tablo 4.3. Öğretmenlik Meslek Etiği Konusunda Kitap veya Eser Okuma Dağılımı

Okuma Durumu	f	%
Evet. Okudum.	9	45
Hayır. Okumadım.	11	55
Toplam	20	100

Öğretmenlik meslek etiği konusunda herhangi bir kitap veya eser okudunuz mu? Sorusuna verilen cevaplardan hareketle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.3'e göre öğretmenlik meslek etiği konusunda kitap veya eser okuma durumuna ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin %45'i öğretmenlik meslek etiği konusunda kitap veya eser okuduğunu, %55'i öğretmenlik meslek etiği konusunda kitap veya eser okumadığını belirtmiştir.

Öğretmenlik meslek etiği konusunda kitap veya eser okuyanların ve okumayanların yüzdesi birbirine çok yakın olmakla beraber okumayanlar daha çoktur.

“Öğretmenlik el kitabı ve etik ve sosyal bilgiler kitabı” (Ö3/E/16).

“Okudum. 2. Abdülhamit Dönemiyle ilgili bir çalışma yaptım” (Ö11/E/33).

“Okudum. Öğretmenin Çantası” (Ö12/E/12).

“Hasan Yılmaz, Fatma Varış okudum.” (Ö16/E/17)

Bu konuda kitap okuyanlar dışında anekdot okuyanlar, makale gibi akademik yayınları takip edenler ve bu konuda çalışma yapanlar da mevcuttur. Yine başbakanlığın bu konuda bir birim oluşturduğunu ve etik kurulu başkanı olduğu için çok alakadar olduğunu ifade eden öğretmenler de vardır.

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği, Suç ve Konunun Hukuki Boyutuna İlişkin Tutumları

Araştırmanın çalışma grubuna; SBÖ'nün uyması gereken mesleki etik ilkeler ve bu konudaki hukuki değişiklikleri takip etmeleri, suç teşkil eden etik ihlalleri bilmeleri hususunda görüşleri nasıldır? Alt problemiyle ilgili sorular sorulmuştur.

SBÖ'nün uyması gereken meslek etiği ilkelerinden en önemli gördüğünüz maddelerden örnekler verebilir misiniz? Sorusuna verilen dikkate alınarak aşağıdaki 4.4. numaralı tablo oluşturulmuştur. Etik ilkelere ilişkin öğretmenlerin vermiş olduğu birden fazla yanıt olması nedeniyle bu tabloda ve 4.6. numaralı tabloda diğer tablolardan farklı bir yol izlenmiştir. Araştırmaya katılanlar soruyu yanıtlarken birkaç madde sıraladıkları için cevaplar toplam olarak yansıtılmamış kodlar üzerinde frekans ve yüzde dilimi verilmiştir. Buna göre oluşan sonuçlara aşağıda yer verildi.

Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uyması Gereken Mesleki Etik İlkeler

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uyması Gereken Mesleki Etik İlkeler	f	%
Sorumluluk bilinci taşınmalıdır.	9	45
Disiplin kurallarına uymalıdır.	13	65
Eşitlik ilkesine riayet etmelidir.	6	30
Ders saatlerine dikkat etmelidir	9	45
Türkiye Cumhuriyeti değerlerine bağlı olmalıdır.	2	10

Tablo 4.4'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerden SBÖ'nün uyması gereken mesleki etik ilkeler kapsamında verdikleri cevaplardan en fazla yüzdeye sahip olan kod disiplin kurallarına uymak % 65, ikinci sırada ise iki kod aynı oranda

cevaplanmıştır; sorumluluk bilinci taşımak ve ders saatlerine dikkat etmek % 45, eşitlik ilkesine riayet etmek %30, Türkiye Cumhuriyeti değerlerine bağlı olmak %10 olarak ifade edilmiştir.

“Türkiye Cumhuriyeti değerlerine bağlılık” (Ö3/E/16).

“Herhangi bir siyasi görüşü empoze etmemek, ırkçı söylemlerde bulunmamak, öğrenciye tarafsız davranmak, davranışla söylemler tutarlı olmalı” (Ö4/E/6).

“Dersin vaktinden çalacak, öğrencinin öğrenmesini engelleyecek her türlü davranış, maddi değeri yüksek hediye almak, yazılı tarihlerini önceden vermemek, bilgilendirmemek” (Ö5/E/18).

“Derslere zamanında girip-çıkılmak, konuya hâkim olmak, cinsiyet ayrımı yapmamak, maddi eşitlik ilkesine riayet etmek, ahlak ilkesine riayet etmek” (Ö6/K/23).

“Ders saatlerine uyulmalı, sınıf içinde disiplin kurallarını bilip, takip edilmeli, öğrencilerle ilişkileri seviyeli olmalıdır” (Ö10/E/4).

“Derse gelirken materyal eksiğiyle gelmemeli, öncesinden sınıf hazırlanmalı, öğrenci- öğretmen seviyesi korunmalı, sınıf ortamında disiplin sağlanmalıdır, vatandaşlık bilgisi verilmeli öğretmen bu amaçla dersi anlatmalıdır, öğretmen kendini güncellemeli, kendisini yenilemelidir” (Ö12/E/12).

“Ders süresini (40) dk. sınıf öğrenci için kullanılmalı, ahlak kurallarına dikkat edilmeli, oturuş, kalkış, davranış vs. çünkü öğrenci seni örnek alıyor hal dili ile anlatmak önemli, ders ders içerisinde yapılmalı” (Ö13/K/23).

“Sorumluluk ilkesi, disiplin sınıf içi- sınıf dışı, öğrencilerin teneffüslerinin alınmaması” (Ö14/K/22).

“Ders esnasında telefon vs. uğraşmamak, zamanın çalınması, zamanında derse girip çıkmak, tutum ve davranışlara dikkat edilmemesi, ortamda uygun davranışlarda bulunmak” (Ö17/E/20).

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenler ortak kanaatlerde çoğunlukla bulunmuşlardır. Disiplin kurallarına uymayı çoğunluğu mesleki etik kural olarak ifade etmiştir. Ders saatlerine dikkat etmeyi, sorumluluk bilincinden ayırmışlardır. Dersi sabote etmemeyi, maddi değeri yüksek hediye almamayı, sınav tarihlerinin bilgisini önceden vermeyi, derse hazırlıklı gelmeyi, öğretmenlerin kendilerini güncellemesini, vatandaşlık bilgisi vermelerini, derste telefon ile uğraşmamayı, sınıfta fazla oturmamayı da SBÖ'nün uyması gereken mesleki etik ilkeler kapsamında belirten öğretmenler olmuştur.

Tablo 4.5. Hukuki Değişiklikleri Takip Etme Sıklığı Dağılımı

Hukuki ve İdari Değişiklikleri Takip Etme Sıklığı	f	%
Sık sık takip ederim.	9	45
Ara sıra takip ederim.	8	40
Nadiren takip ederim.	2	10
Hiçbir zaman takip etmem.	1	5
Toplam	20	100

Sosyal bilgiler öğretmeni olarak resmi gazetede eğitimle ilgili alınan güncel kararları, yönetmelikleri ve bilhassa disiplin yönetmeliklerini; memurlarla ilgili kanunlardaki idari ve hukuki değişiklikleri ne sıklıkla takip ediyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplardan hareketle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.5'e göre araştırmaya katılan SBÖ'nün eğitimle ilgili alınan güncel kararları, yönetmelikleri, disiplin yönetmeliklerini, memurlarla ilgili kanunlardaki idari ve hukuki değişiklikleri %45'i sık sık, %40'ı ara sıra takip ettiği, %10'unun nadiren takip ettiğini, %5'i ise hiçbir zaman takip etmediğini belirtmiştir.

“Sosyal medya üzerinden hemen hemen her gün takip ediyorum” (Ö6/K/25).

“Sürekli takip ediyorum. Sosyal medyadaki öğretmenlerle ilgili sitelerden” (Ö14/K/22).

“MEB ve Resmi Gazete, yönetmelik, yönerge ve genelgelerden sık sık takip ediyorum” (Ö15/E/17).

“MEB’in sitesinden ilköğretim kurumları yönetmenliğinin güncel halini takip ediyorum. Son yıllarda müfredatta sık sık değişiklik olduğu için taslak şeklinde yayınlanan müfredatların taslağını ve yayımlandıktan sonraki halini de takip ediyor, inceliyorum” (Ö19/E/20).

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu bu değişiklikleri takip eden öğretmenlerdir. Takip eden öğretmenler genel ağ haberlerinden, sosyal medyadan, imza sirkülerinden, sendikalardan ve okul idaresi tarafından bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca görüşülen öğretmenler arasında idarecilik yapanlar vardır. Bu öğretmenler konuya daha çok hâkim olduklarını ve duyarlı olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.6. Öğretmenlik Meslek Etiğine Aykırı Bazı Maddelerin Suç Teşkil Etmesine Dair Bilgi Düzeyleri

SBÖ’ye Göre Mesleki Suçlar	f	%
Protokol kurallarına uymamak.	7	35
İşini profesyonelce yapmamak.	15	75
Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmak.	8	40
Özel ders vermek.	5	25
Okul ortamında argo kelimeler kullanmak.	6	30
Şiddet uygulamak.	6	30
Taciz içeren davranışlarda bulunmak.	3	15

Öğretmenlik meslek etiğine aykırı bazı maddelerin suç teşkil ettiğine yönelik bilginiz var mı? (Varsa) Hangi aykırı davranışlar suç kapsamına girmektedir? Sorusuna araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı öğretmenlik meslek etiğine aykırı bazı maddelerin suç teşkil ettiğine dair bilgileri olduğunu belirtmişlerdir. Verilen cevaplardan hareketle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Öğretmenlik meslek etiğine aykırı maddelerden suç teşkil edenlere dair öğretmenlerin vermiş olduğu birden fazla yanıt olması nedeniyle 4.5 numaralı tabloda ve yukarıdaki tabloda diğer tablolardan farklı bir yol izlenmiştir. Araştırmaya katılanlar soruyu yanıtlarken birkaç madde sıraladıkları için cevaplar toplam olarak yansıtılmamış kodlar üzerinde frekans ve yüzde dilimi verilmiştir.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı öğretmenlik meslek etiğine aykırı maddelerden suç teşkil edenler hakkında bilgileri olduğunu belirtmişlerdir. En fazla cevaplanan kod işini profesyonelce yapmamak olmuştur. Kanun ve yönetmeliklerde belirlenen çizgilerin dışına çıkan veya bunlara uymayanların mesleki etik suç işlediklerini belirtmişlerdir. Protokol kurallarına uymamak, öğrenciler arasında ayrımcılık yapmak, okul ortamında argo kelimeler kullanmak, şiddet uygulamak, özel ders vermek de mesleki etik suçlar arasında görülmektedir.

“Biliyorum. Hakaret ve küfür içeren cümleler kullanmak, toplum ahlakına ve genel kurallara aykırı giyinmek; dil, din, cinsiyet ayrımı yapmak, okul genel kurallarına uymamak, şiddet uygulanması ve teşvik edilmesi, zararlı alışkanlıklara yönelik dikkatli davranmamak” (Ö2/E/5).

“Taciz, öğrenciye kopya, not konusunda tavizkar davranmak, yasaklı yayınların okutulması, yardımcı kaynak tavsiyesi, kılık kıyafete dikkat etmemek, ihaleye yolsuzluk karıştırmak öğretmenlik meslek etiğine aykırı davranışlar ayrıca suç kapsamına da girer” (Ö4/E/6).

“İcbar yoluyla irtikâp gibi ciddi suç oluşturan ve ağır cezaları olan hem insaniyete hem öğretmenlik meslek etiğine uymayan maddeler var, bu konularda bilgi sahibiyim” (Ö5/E/18).

“Biliyorum, siyasi empoze örnektir” (Ö7/E/17).

“Evet, biliyorum. Özel ders vermek, çıkar elde etmek için öğrenciye yaklaşmak, ders saatlerine de dikkat etmemeyi de alabiliriz. Çünkü bununda cezası var” (Ö8/E/8).

“Biliyorum. Şiddet uygulamak (fiziksel, sözlü), Öğrencinin davranışına göre yazılı sorusunu değiştirmek, öğrenciyi sınıf dışına atmak suçtur” (Ö9/K/20).

“Biliyorum. Derse alkollü girmek, Giyim kuşama dikkat etmemek, argo kelimeler kullanmak, öğrenciyi rencide etmek” (Ö13/K/23).

“Biliyorum. İkinci iş yapmak, maddi çıkar sağlayacak şekilde davranışta bulunmak, hırsızlık yapmak, iftira atmak (öğrenci, öğrenci-veli) hem etik olarak uygun değil hem de suçtur” (Ö17/E/20).

Araştırmaya katılan öğretmenler suç kapsamına giren maddelere; kişi dokunulmazlığına ve özel hayatın gizliliğine dikkat etmemek, siyasi görüş beyan etmek, disiplin kurallarına uymamak, sınıfa giyim kuşam olarak uygun gelmemek, sınıfa alkollü gelmek, ek iş yapmak, maddi çıkar sağlayacak davranışta bulunmak, ders saatlerine dikkat etmemek, müfredata uymamak, öğrenciyi derste sınıftan atmak, ihaleye yolsuzluk karıştırmak gibi örnekler vermişlerdir.

4.3. Değerlerin ve Etik İlkelerin Kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

SBÖ’ye göre değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında Sosyal Bilgiler’in yeri ve önemi hakkında görüşleri nasıldır? Alt problemine ilişkin soru sorulmuştur.

Tablo 4.7. Değerlerin ve Etik İlkelerin Kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin Yeri

Değerlerin ve Etik İlkelerin Kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi Hakkında Görüşler	f	%
Sosyal bilgiler bu konuda en önemli derstir.	17	85
Sosyal bilgiler ve Din Kültürü dersi bu konuda önemlidir.	3	15
Sosyal bilgiler dersinin bu konuyla ilgisi yoktur.	0	0
Toplam	20	100

Değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında Sosyal Bilgiler'in yeri ve önemi hakkında görüşleriniz nelerdir? Sorusunun cevabına göre yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.7'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında Sosyal Bilgiler'in en önemli ders olduğunu, %15'i Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü dersinin bu konuda birbirine paralel olarak önemli olduğunu belirtmiştir. Değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında araştırmaya katılan öğretmenlerden Sosyal Bilgiler'in önemi olmadığını belirten olmamıştır.

“Sosyal bilgiler en önemli ders. Çünkü insanlara vatandaşlık bilinci veriyor. Değer, milli bilinç, hak bu dersin kapsamında” (Ö11/E/33).

“En çok bizi Sosyal Bilgiler Öğretmenlerini ilgilendiriyor. Çünkü bizim görevimiz topluma yararlı fertler yetiştirmek, toplumla uyuşan bireyler yetiştirmek. Benim için ders yanında topluma en az zararlı bireyler yetiştirmek sosyal bilgiler için en büyük kazançtır” (Ö13/K/23).

“Dersimizin bu konuda ön planda olduğunu düşünüyorum. Müfredat yetiştirme kaygısından arka planda kalıyor” (Ö14/K/22).

“Sosyal bilgilerde değerler eğitimi vermeye zaman yetmiyor. Sosyal bilgiler değerlerin eğitiminde en önemli derstir. Değerler konular içerisinde serpiştirilmiş olsa da zaman yetersizliği bunu tam anlamıyla vermemize engel oluyor” (Ö16/E/17).

“En önemli ders bu konuda sosyal bilgiler ünite olarak işleniyor. Değişen müfredatla ders saati paralel değil” (Ö18/E/19).

“Hayatın kendisiyle alakalı olduğundan en etkili ders, sosyal bilgiler de ünite olarak yer alması kanaatindeyim. Yer almasa bile Sosyal Bilgiler Öğretmenleri toplumun benimsediği değerlere zaman zaman yer vermelidir” (Ö19/E/20).

“Özellikle değerler eğitiminde konular sosyal bilgilerin ders içeriğiyle ilişkilidir. Bu açıdan önemlidir” (Ö20/K/12).

Öğretmenler cevaplarında etik kavramına değinmemişler, değerler üzerinde durmuşlardır. Özellikle Din Kültürü'nün ve Sosyal Bilgiler kadar önemli olduğunu vurgulayan öğretmenler olmuştur. Öğretmenler değer eğitimi ve etiği karıştırmışlardır. Araştırmacı Din Kültürü'nden söz etmediği halde öğretmenler bu alan a yönelmişlerdir. Dolayısıyla değer etik ayrımının tam olarak yapılamadığı görülmektedir.

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çeşitli Mesleki Suç ve Etik İhlali Maddelerine Dair Algıları

Bu başlık altında SBÖ'nün suç ve etik ihlal kapsamındaki bazı suçun, etik ihlalin veya her ikisinden hangisinin alanına girdiğine dair görüşleri nasıldır? Alt problemine ilişkin araştırma grubuna 10 soru sorulmuştur.

Tablo 4.8. Ayrıcalıklı Davranılmasında Etik İhlal ve Suça İlişkin Algi

Algı Durumu	f	5
Etik ihlaldir.	2	10
Suçtur.	4	20
Her ikisine de girer.	14	70
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Maddi çıkar karşılığında ayrıcalıklı davranmak konusunda etik ihlal ve suç kapsamındaki algılarınız nelerdir? Sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar baz alınarak yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.8'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %70'i maddi çıkar karşılığında ayrıcalıklı davranmayı hem etik ihlal hem de suç kapsamına girdiğini belirtmişlerdir. Sadece suç olduğunu araştırmaya katılanların %20'si sadece etik ihlal olduğunu %10'u belirtmiştir. Her ikisine de girmez diyen öğretmen olmamıştır.

“Öğrenciler arasında herhangi bir ayrımcılık yapmak, maddi çıkar sağlamak suçtur” (Ö2/E/5).

“Etik ihlaldır” (Ö7/E/17).

“Suçtur ve etik ihlaldır. Zira haksızlık yapılmış, hak yemiş ya da hakkından fazlasını vermiş oluyor” (Ö17/E/20).

Suç olarak değerlendiren Öğretmenlerden kişisel çıkarıcılığa girdiği, rüşvetçiliğe girdiği için suç olarak değerlendirenler olmuştur. Hem etik ihlale aykırı hem de suç diyen öğretmenler ise haksızlık yapıldığını bunun da etik ve suç kapsamında değerlendirileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.9. Görevle ilgili Bilgi ve Yetenekte Eksik Olmada Etik İhlal ve Suça İlişkin Algı

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldır.	14	70
Suçtur.	2	10
Her ikisine de girer.	2	10
Her ikisine de girmez.	2	10
Toplam	20	100

Görevle ilgili bilgi ve yeteneğinde eksik olmayı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna öğretmenlerden gelen yanıtlar doğrultusunda üstteki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 4.9'a göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %70'i SBÖ'nün görevle ilgili bilgi ve yeteneğinde eksik olmayı etik ihlal olarak, %10'u suç olarak, %10'u hem suç hem de etik ihlal olarak algıladığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %10'u ise etik ihlal ve suç olarak algılamadıklarını belirtmişlerdir.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görev ve yeteneğinde eksik olmayı etik ihlal olarak görmüşlerdir.

Ancak ne etik ihlale ne de suç kapsamına girmediğini belirten öğretmenler de olmuştur. Böyle düşünen öğretmenler bu eksikliğin kişinin kendi algısıyla ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

“Şuan kitapların içi boşaltılmış durumda görev öğretmene verilmiş. Aldığın maaşı hak edebilmek için o işi doğru yapman gerekiyor. Bilgi konusunda yetersizsen bu etik değil” (Ö8/E/8).

“Suç değil, etik ihlale de girmez. Öğretmenlik meslek döneminde öğreniliyor. Kişiseldir, yetersiz görüldüğünde eksiklikler giderilmelidir” (Ö14/K/22).

“Suç kapsamında değil de etik olarak uygun değil. Bilgi geliştiriliyor ancak eğitim derslerinin eksikliği telafi edilemiyor. Kaliteli bir üniversiteden mezun olanla olmayan fark ediyor yani okunulan okulunda öğretmene verdikleri önemli” (Ö16/E/17).

“Suç değil, etik ihlale girer. Her zaman yenilenmemiz, güncellenmemiz gerekiyor. Yenilik ve gelişmeler mutlaka takip edilmeli. Eksiklikler böyle giderilebilir” (Ö17/E/20).

Öğretmenlerin bazıları Sosyal Bilgiler kitaplarının, yoğun bilgi vermeye değil, araştırmaya ve etkinliğe yönelik olduğu için öğretmenlere bu konuda büyük görev düştüğünü dolayısıyla öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiği üzerinde durmuştur. Kimi öğretmen ise öğretmenliğin tecrübe ile iş başında öğrenildiğini savunurken kimisi kaliteli bir üniversitenin ve kaliteli bir formasyon bilgisinin önemli olduğunu değilse bu açığın telafi edilemeyeceğini belirtmişlerdir.

Tablo 4.10. Siyasi ve İdeolojik Telkinler Yapmak Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algı

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	5	25
Suçtur.	10	50
Her ikisine de girer.	5	25
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Siyasi ve ideolojik telkinler yapmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir? Sorusu sorulmuş ve alınan cevaplara bağlı üstteki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.10'a göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si SBÖ'nün siyasi ve ideolojik telkinler yapmasını suç olduğunu, %25'i etik ihlal olduğunu yine %25'i her ikisine gireceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan her ikisine de ne suç ne de etik ihlale girmez diyen olmamıştır.

Buna göre siyasi ve ideolojik telkin yapmayı öğretmenlerin çoğunluğu suç kapsamında değerlendirmiştir. Siyasi telkin yapma siyasi objektifliğe aykırı olduğu için etik ihlale de girmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin bu konuda suç algılarının etik ihlale göre daha önde olduğu görülmektedir.

“Dersin içeriğinin herhangi bir ideoloji telkin etme konusunda müsait olması sebebiyle sıkıntı yaşanmaktadır. Suç olduğunu düşünüyorum” (Ö2/E/5).

“Bu konuda sosyal bilgilerde özellikle inkılap tarihi önemli bir yerdedir. Objektif yaklaşılarak verilmesi gereken konu verilmeli, öznelliğe ya da taraf tutmaya gidilmemelidir. Yoksa her ikisine de girer” (Ö3/E/16).

“Sosyal bilgilerde vatandaşlık konusundan girip siyasi kapılardan çıkanlar olabiliyor. Bazı öğretmenler bu işlerle uğraştığı için siyasileşmiş olabiliyor.

Muhatap (öğrenci) açısından da bulandırıcı bir bilgi olur. O yüzden bu konularla sınıfa girilmemelidir. Suçtur” (Ö5/E/18).

“Branş gereği biraz zorluk çekilebilir. Empoze etmek değil, öğretmek, farkındalık yaratmak amaçlı olmalıdır. Empoze etme amacı taşıdığına suçtur” (Ö7/E/17).

“Etik olarak uygun değil. Çok yanlıştır, derse yansıtma doğru değildir” (Ö11/E/33).

“Sosyal bilgiler siyaset ile bir nevi iç içe çocuğun günümüzü, geçmişini anlamasını istiyorsak, bu bilgileri tarafsız bir şekilde vermeli ve taraf tutmaktan kaçınmalıyız. Ders içerisinde kayırma vs. varsa suçtur. Ancak örnek verilirken eleştiri yapılabilmesi demokrasinin getirileri bunlar” (Ö13/K/23).

“Kavramların dışına çıkılmamalı kazanımlara bağlı kalınmalıdır. Suç değil, etik ihlale girer” (Ö15/E/17).

“Ülke bütünlüğü Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak sosyal bilgilerin kapsamında öğrencilere bilgi verilebilir. Burada etik açıdan ve suç olarak sıkıntı yok. Fakat saydığım maddelere ters düşüyorsa vardır” (Ö16/E/17).

“Derslerde objektif olunmalı. Demokrasiye ve insan haklarına en uygun şekilde ders işlenmeli. Suça ve etik ihlale girer” (Ö17/E/20).

“Suçtur. Siyasi anlamda öğrencileri yönlendirmek, ideolojik telkinlerde bulunmak suçtur. Toplumun benimsediği ortak değerler sosyal bilgilerin kapsamında verilir. Ancak parti vs. propagandası yapmak suçtur” (Ö19/E/20).

Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinin muhtevası sebebiyle siyasi telkine çok müsait olduğunu düşünmektedirler. Verilecek bilgilerin farkındalık oluşturma amacıyla olması ve dersin kazanımının dışına çıkılmaması gerektiğini, demokrasi ve insan haklarına ve bu hakların getirdiği vatandaşlık bilincine programın öngördüğü şekilde değinilebileceğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla öznel fikirlerin bu kapsam dahilinde ifade edilebileceğine temas edilmiştir. Bu durum demokrasinin getirilerinden diyen öğretmenler olduğu gibi bazı öğretmenlerin siyasileştirdiğini,

bunu sınıf ortamında da dile getirip Sosyal Bilgilerin konularına dayandırarak, kendi ideolojisini vermeye çalışan öğretmenler olduğunu ve bununda öğrenci açısından bulandırıcı bir bilgiye yol açtığını düşünün öğretmenler de vardır. Ayrıca bazı öğretmenler konuları kazanım dâhilinde anlattıkları halde taraf tuttuklarına dair zaman zaman velilerin eleştirilerine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.11. İmtiyazlı Davranılması Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	4	20
Suçtur.	6	30
Her ikisine de girer.	10	50
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözeterek imtiyazlı davranmak etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir? Sorusuna öğretmenlerden alınan yanıtlar doğrultusunda üstteki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.11'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si SBÖ'nün dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözeterek imtiyazlı davranmanın hem suç hem de etik ihlal kapsamına gireceğini yani her ikisine de gireceğini, %30'u suç olduğunu yine %20'si etik ihlal kapsamına gireceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan her ikisine de ne suç ne de etik ihlale girmez diyen olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan SBÖ'nün çoğunluğu dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözeterek imtiyazlı davranmanın hem suç hem de etik ihlal kapsamına gireceğini yani her ikisine de gireceğini belirtmişlerdir.

“Herhangi birine ayrıcalık tanımak MEB'in eşitlik ilkesine aykırı olup öğretmenler hassasiyet göstermelidirler. Dolayısıyla suçtur” (Ö3/E/16).

“Etik değildir, suça girer. İnsan haklarına aykırı bir durumdur” (Ö8/E/8).

“Anayasada da yasaktır. Suçtur. Türk kültüründe de kadının ortak yeri vardır. Birlik ve beraberlik parçalanmamalıdır” (Ö12/E/12).

“Suç değil, etik ihlal olarak değerlendiririm. Etik ilkelere sahip öğretmenler bunlara dikkat eder” (Ö14/K/22).

“Suç ve etik ihlale girer. Eşitlik ilkesine aykırıdır. Özellikle ülkemize gelen Suriyeli öğrenciler de bu ince çizgiyi ayarlamak gerekir. Etik olarak da uygun değildir” (Ö16/E/17).

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri son dönemlerde ülkemizde yaşamaya başlayan farklı milletlerden öğrencilerle de muhatap olduğu için bu konuda duyarlı olduklarını ancak sınıf ortamında yabancı uyruklu olmalarını kullanarak avantaj elde etmeye çalışan öğrencilerin de bulunduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.12. Öğretmenin Mesleğini Sevmemesini Sınıf Ortamında Dile Getirmesinde Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	19	95
Suçtur.	0	1
Her ikisine de girer.	0	5
Her ikisine de girmez.	1	5
Toplam	20	100

Öğretmenin mesleğini sevmemesini bunu sınıf ortamında dile getirmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar doğrultusunda üstteki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 4.12'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %95'i SBÖ'nün öğretmenin mesleğini sevmemesi ve bunu sınıf ortamında dile getirmesini etik ihlal kapsamına gireceğini, %5'i ise her ikisine de ne suç kapsamına ne de etik ihlal

kapsamına girmeyeceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan suça girer ya da her ikisine de suç ve etik ihlale girer diyen olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme soruları içinde büyük oranda fikir ortaklığına vardığı bu soruda %95'i öğretmenin mesleğini sevmemesi ve bunu sınıf ortamında dile getirmesini etik ihlal olarak değerlendirmişlerdir.

“Ne kendisine ne de öğrencisine faydası olur. Süreçten zevk almayan öğretmen öğrencisine zevk veremez. Olumlu sınıf iklimi bozulmamalı. Etik olarak uygun değildir” (Ö4/E/6).

“Dışarıda başka mesleklerle ilgilenen arkadaşlarda bu durum açığa çıkabiliyor. Sınıf ortamında sınıfa konsantre olunması gerekiyor. Etik olarak da bu olmamalı” (Ö5/E/18).

“Böyle bir durumda verim alınmaz. Bu kadar sevilmiyorsa başka iş yapsın. Etik olarak uygun değil” (Ö8/E/8).

“Öğretmen mesleğini sevmese öğrenciye de katkı da bulunamaz. Öğretmen değerlidir, saygındır bunu sınıf ortamında dile getirip çocuğun motivasyonunu düşürmemelidir. Etik olarak da uygun değildir” (Ö16/E/17).

“Son derece yanlış. Kişisel kanaati kendisinde kalmalı, eğitim ortamında dile getirilmemeli zira öğrencilerin meslek seçiminde olumsuz etki edebilir. Etik olarak uygun değildir” (Ö17/E/20).

“Etik değildir. Öğretim ortamını olumsuz etkiler. Aynı zamanda kişinin sevmediği bir mesleği yapması onu mesleğinde başarısız kılar” (Ö19/E/20).

Bu konuda SBÖ, öğretmenin mesleğini sevmemesini ve bunu sınıf ortamında dile getirmesinin eğitimin kalitesini düşürdüğünü, başka işlerle meşgul olan öğretmenlerde bu durumun daha çok görüldüğünü ve genel kanaatlerinin işini sevmeyen öğretmenlerin başarısız olacağı yönünde olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.13. Öğrencilerle Cinsel, Duygusal Yakınlığa Girilmesi Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	0	0
Suçtur.	4	20
Her ikisine de girer.	16	80
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Öğrencilerle cinsel, duygusal yakınlığa girmeyi etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde bu konuda algılarınız nelerdir? Sorusuna alınan yanıtlara bağlı yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.13'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i SBÖ'nün, öğretmenlerin öğrencilerle cinsel, duygusal yakınlığa girmesini hem suça hem de etik ihlale gireceğini, %20'si ise suç kapsamına gireceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan etik ihlale girer ya da her ikisine de suç ve etik ihlale girmez diyen olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu SBÖ'nün, öğretmenlerin öğrencilerle cinsel, duygusal yakınlığa girmesini hem suça hem de etik ihlale karşılık geldiğini belirtmişlerdir. SBÖ öğretmenlikle bağdaşmayan bu tip konuların eğitim camiasında sık sık gündeme geldiğini doğruluk payının olduğu küçük bir kitle dışında kalan diğer öğretmenlerin de karalanmaması ve öğretmenliğin güven veren profilinden uzaklaştırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Tamamen suçtur. Etik ve insani değerlerin ihlali öğretmenlik vasfıyla yakışmayan davranıştır” (Ö3/E/16).

“Kalabalık bir öğretmenlik camiası var. Bir öğretmenin yaptığı yanlış diğer öğretmenlere de yansıtılabilir. Özellikle haber kanallarında verilen haberler incelendiğinde birçoğunun altında veli-öğretmen çatışmasında kaynaklandığını,

öğretmenin en kolay yolla bunla cezalandırıldığını görüyoruz. Dikkat etmeliyiz iftira atmanın çok kolay olduğu bir alan. Suça ve etik ihlale girer” (Ö5/E/18).

“Kesinlikle suçtur. Böyle durumda öğretmen çocuklardan uzaklaştırılmalıdır” (Ö6/K/23).

“En hassas olduğum konulardandır. Öğrenci- öğretmen mesafesi korunmalı. Kız ya da erkek öğrenciye çok fazla temas etmemeye çalışılmalı. Kişisel mesafe, mahremiyet alanına dikkat edilmelidir. Suçtur, etik değildir” (Ö8/E/8).

“Suçtur, etik olarak da uygun değildir. Özellikle kritik dönem olan 8. Sınıf öğrencileriyle öğretmenlerin seviyesi korunmalıdır” (Ö12/E/12).

“Kesinlikle suçtur ve etik kurallara aykırıdır. Böyle bir durumda öğretmen görevden alınmalıdır. Aile ortamından sonra okul ortamı en güvenilir yerdir” (Ö13/K/23).

SBÖ öğretmenlikle bağdaşmayan bu tip konuların eğitim camiasında sık sık gündeme geldiğini doğruluk payının olduğu küçük bir kitle dışında kalan diğer öğretmenlerin de karalanmaması ve öğretmenliğin güven veren profilinden uzaklaştırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4.14. Diğer Öğretmenler Hakkında Olumsuz Konuşmada Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	16	80
Suçtur.	0	0
Her ikisine de girer.	3	15
Her ikisine de girmez.	1	5
Toplam	20	100

Sınıf ortamında diğer öğretmenler hakkında olumsuz konuşmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir? Sorusuna alınan cevaplardan yola çıkarak yukarıdaki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 4.14'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i SBÖ'nün, öğretmenin sınıf ortamında diğer öğretmenler hakkında olumsuz konuşmasının etik ihlal olduğunu, %15'i hem etik ihlale hem de suça gireceğini, %5'i her ikisinde de ne etik ihlale ne de suça gireceğini belirtmişlerdir. Suç kapsamında değerlendirilir diyen olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu %80'i SBÖ'nün, öğretmenin sınıf ortamında diğer öğretmenler hakkında olumsuz konuşmasının etik ihlal olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

“Bu doğru bir davranış değildir öğrencilere dürüst olmayı öğretmeliyiz. Meslek etiğine aykırıdır” (Ö2/E/5).

“Öğrenci bunu yapabilir ama öğretmenler dikkatli olmalı, tecrübeli öğretmenler bunlara dikkat eder. Genç arkadaşlarda bunlar görülebiliyor daha hırslı oluyorlar. Etik olarak uygun değil” (Ö5/E/18).

“Etik olmadığını, çocukları dedikoduya sevk ettiğini düşünüyorum” (Ö6/K/23).

“Her ikisine de girmez. Bu kişilikle alakalıdır” (Ö14/K/22).

“Bu olumsuz değil de olumlu şekilde yapılmalı algı operasyonuna yol açılmamalıdır. Suçtur ve etik değildir” (Ö16/E/17).

“Doğru bulmuyorum etik değil. Sınıf ortamında kişiliğe saldırı olarak suç olur” (Ö18/E/19)

“Etik değildir. Öğrencilere olumsuz örnek teşkil eder. Ortamda bulunmayan öğretmen hakkında adaletsiz davranılabilir. Varsa da bir sorun düzelterek amir siz değilsiniz. Çalışma barışını da bozar” (Ö19/E/20).

SBÖ olumsuz davranışların çalışma ortamındaki huzuru bozacağını, tecrübeli öğretmenlerin bu konuda daha temkinli davrandıklarını, meslekte yeni olan öğretmenlerin diğer öğretmeni kötüleyerek iyi olma çabasına girebildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.15. Yeniliklere Kapalı Olmak Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik ihlaldır.	17	85
Suçtur.	1	5
Her ikisine de girer.	1	5
Her ikisine de girmez.	1	5
Toplam	20	100

Öğretmenlikle ilgili yeniliklere kapalı olmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlardan hareketle yukarıdaki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 4.15'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i SBÖ'nün öğretmenlikle ilgili yeniliklere kapalı olması konusunu etik ihlal olarak, %5'i suç olarak, %5'i hem etik ihlal hem de suç olarak algıladığını belirtirken; %5'i ise etik olarak da suç olarak da algılamadığını belirtmiştir.

Buna göre SBÖ'nün %85'i, öğretmenlikle ilgili yeniliklere kapalı olma konusunu etik ihlal olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

“Sosyal bilgiler, matematik dersi gibi değil çabuk değişebiliyor. Örneğin seçim sistemi değişti bunu güncellemeli ve yansıtmalıyız. Öğretmen bu konuda duyarlı olmalı. Etik bulmuyorum” (Ö5/E/18).

“İkisine de girmez. İkisinde de değerlendirmiyorum vizyonla alakalıdır” (Ö7/E/17).

“Suç değil etik ihlaldir. Mesleğe verilen değerle alakalıdır” (Ö14/K/22).

“Her ikisine de girer. MEB’in verdiği bir görevi yerine getirmeye kadar gittiğinde ayrıca eğitim öğretimi sabote etme taşıdığı için her ikisine de girer” (Ö17/E/20).

SBÖ, Sosyal Bilgiler dersinin içeriği dolayısıyla ülkedeki ve dünyadaki değişim ve gelişime paralel olarak Sosyal Bilgiler Programının sık değişebileceğini ifade etmişlerdir. SBÖ bunu takip etmenin, değişikliklerin farkında olmanın ve bunu öğrenciye aktarmanın diğer derslere nazaran Sosyal Bilgiler alanı için daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.16. Velilerle Fazla Samimi Olunması Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	14	70
Suçtur.	2	10
Her ikisine de girer.	4	20
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Öğrenci velileriyle gerekenden fazla samimi olmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir? Sorusuna alınan cevaplar üstteki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.16’ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %70’i SBÖ’nün öğrenci velileriyle gerekenden fazla samimi olmasını etik ihlal olarak, %10’u suç olarak, %20’si hem etik ihlal hem de suç olarak algıladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan her ikisine de girmez diye belirten olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan SBÖ'nün çoğunluğu Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğrenci velileriyle gerekenden fazla samimi olmasını etik ihlal olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

“Etik değil, profesyonelliğe aykırıdır” (Ö3/E/16).

“Bu samimiyet eğitimin dışına çıkmamalı hesap sorma, psikolojik yardım beklentisi içine girme şeklinde olamamalıdır. Etik olarak uygun değildir” (Ö4/E/6).

“Öğretmen sindirilmiş durumda olduğu için bu öğretmeni köşesine çekiyor. Öğretmenlerin kötü örnekleri bu duruma yol açıyor. Buna bağlı olarak öğretmen veli ilişkisinin çok olduğunu düşünmüyorum. Etik olarak uygun değil” (Ö15/E/17).

“Etik değildir, suça da girer. Sınır korunmalı, veli- öğretmen ilişkisi önemli ama o sınıra dikkat edilmelidir” (Ö18/E/19).

“Etik değildir. Meslekte adil olmama gibi bir durumun meydana gelmesine sebep olabilir” (Ö9/E/20).

SBÖ, öğretmen-veli işbirliğinin eğitim çerçevesinde olması gerektiğini, bunun ileri boyutunun hem öğretmene, hem profesyonelliğe hem de eğitimin niteliğine zarar vereceğini ve bu sınıra dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Tablo 4.17. Öğrencilere Materyal Satma Konusunda Etik İhlal ve Suça İlişkin Algılar

Algı Durumu	f	%
Etik İhlaldir.	5	25
Suçtur.	9	45
Her ikisine de girer.	6	30
Her ikisine de girmez.	0	0
Toplam	20	100

Kazanç sağlamak amacıyla öğrencilere kitap vb. gibi materyaller satmak etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde bu konuda algılarınız nelerdir? Sorusuna verilen cevaplardan hareketle üstteki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4.17'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %25'i SBÖ'nün kazanç sağlamak amacıyla öğrencilere kitap vb. materyal satmasını etik ihlal olarak, %45'i suç olarak, %30'u hem etik ihlal hem de suç olarak algıladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan her ikisine de girmez diye belirten olmamıştır.

Buna göre araştırmaya katılan SBÖ'nün çoğunluğu Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin kazanç sağlamak amacıyla öğrencilere kitap vb. materyal satmasını, suç olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

“Kesinlikle suçtur” (Ö6/K/23).

“Suç ve etik ihlale girer. Kendi satması uygun değildir, tavsiye edebilir” (Ö14/K/22).

“Doğru bulmuyorum. Önerisi hala yasak. Etik olarak da uygun değil suçtur” (Ö8/E/8).

“Etik değil aynı zamanda suçtur. Yayın adı dahi önerilmemelidir” (Ö18/E/19).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlar ortaya çıkarılmış, daha önce bu konuda yapılmış çalışmalar ve konu ile ilgili yayınlar göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Araştırma konusuyla ilgilenenlere, bu konu üzerine çalışma yapmak isteyenlere bilgi vereceğine ve konu hakkında rehber olacağına inanılan düşüncelere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturan öğretmenler arasında lisansüstü eğitim alan öğretmenler çok azdır. Lisansüstü eğitim alan öğretmenler grupta her ne kadar az olsa da gerek kıdem yılları gerek mezun oldukları bölüm bakımından öğretmenlerin mesleğe ve mesleğin getirilerine hâkim olduğu söylenebilir. Suç mevzusunda değil ama etik ile ilgili bir çalışma olan Duran'ın (2014) resmi ve devlet kurumlarında okul öncesi öğretmeni olarak çalışanlara yönelik yaptığı çalışmada araştırma grubunu; çoğunluğu okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun, lisansüstü eğitim yapmayan ve kıdem yılları 2-5 yıl arasında değişen öğretmenler oluşturmaktadır. Bu grupta etik davranışları algılama düzeylerinin 4 yıllık okul öncesi bölümünden mezun olanların bu bölümden mezun olmayanlara göre, lisansüstü eğitim yapanlarda lisansüstü eğitim yapmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin etik ile ilgili ders almalarına ilişkin sonuçlara bakıldığında lisans eğitiminde etik adlı ders almadıkları ancak eğitim bilimleri derslerinin içerisinde verildiğine ulaşılmıştır. Etik başlıklı bir dersin yerini tam olarak alması da eğitim bilimine giriş, okul yönetimi gibi formasyon derslerinde etiğe atıfta bulunulduğu söylenebilir. Benzer bir çalışma olan Obuz'un (2009) çalışmasında beden eğitimi öğretmen adaylarının etik kavramı ve mesleki etik konusunda daha fazla bilgi sahibi

olabilmeleri amacıyla yükseköğretimde etik konulu bir dersin olmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Yine yukarıda üzerinde durulan Duran'ın (2014) okul öncesi öğretmenlerine yönelik çalışmasında öğretmenlerin etik ilkeler çerçevesinde yetiştirilmesinin hizmet öncesi eğitim süreçlerinde başlayacağı vurgulanmıştır. Buna bağlı olarak okul öncesi öğretmen yetiştiren kurumlarda meslek etiğiyle ilgili zorunlu derslere yer verilmesi ya da çeşitli ders içeriklerinde öğretmenlik meslek etiğine yönelik konulara değinilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Duran'ın ifadesi yapılan bu çalışma sonucuyla çelişmektedir. Çünkü Sosyal Bilgiler öğretmenleri formasyon derslerinin içerisinde bu konuya değinildiğini ifade etmişlerdir.

Ancak öğretmenlerin çoğunluğunun bir kısmı bilgilendirilme süresini yeterli bulurken diğer kısım bu süreyi yetersiz bulduğu ortaya çıkarılmıştır. Duran (2014) okul öncesi öğretmenlerine ve Obuz (2009) beden eğitimi öğretmenleri adaylarına yaptığı araştırma bağlamında seminerler ve hizmet içi eğitimde etik eğitiminin kendi alanlarına göre verilmesi gereksinimini vurgulanmıştır. Yapılan çalışmada yine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde ve seminerlerde bilgilendirildikleri ortaya çıkarılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucu MEB hizmet içinde ve seminerlerde etik konusunda öğretmenleri bilgilendirmektedir. Ancak alana göre verilen etik eğitiminden bahsedilmemiştir.

Obuz'un (2009) çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm dersler için hazırlanarak okullara yollanan öğretmen kılavuz kitaplarının beden eğitimi dersi için de hazırlanarak tüm okullara yollanmasının etik anlamda önem taşıdığı belirtilmiştir. Ancak bu çalışmaya göre bu konuda kitap okumayanların daha çok olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerine öğretmen kılavuz kitapları verildiği halde değinmemişlerdir. Bu sonuç Sosyal Bilgiler bu kitapların içeriğinin etik konusunda bir getirisi olduğunu düşünmediklerinden kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin disiplin kuralları olarak ifade ettikleri başlıklar; sınıf içi disiplin kurallarının bilinmesi, tutum ve davranışlara dikkat edilmesi, öğretmen öğrenci seviyesinin korunmasıdır. Öğretmenlerin disiplin kurallarını etikle çok yakın

görmeleri, katılımcı öğretmenlerin; kuralcı, yasalara bağlı yaklaşımda olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yasalara güvence altına alınan sorumluluklara kanunen yaptırım bulunması sebebiyle daha fazla dikkat ettikleri söylenebilir. Disiplin kodunu takip eden, ders saat sürelerine dikkat etmemek ve sorumluluk bilinci taşımamak, öğretmenler arasında en çok cevaplanan kodlardır. Ders saatlerine dikkat etmemeyi diğer sorumluluklardan bir kat daha önemli gördüklerinden sorumluluk bilinci taşımanın kapsamı dışında ele almış olabilirler.

Eşitlik ilkelerine riayet etmek ve Türkiye Cumhuriyeti değerlerine bağlı olmak da cevaplanan kodlar arasındadır. Eşitlik ilkesi MEB kanununda geçtiği, toplumun genel inancı ve kültürüne yatkın olan bir kavram olduğundan, Türkiye Cumhuriyeti değerlerine bağlılık ise Sosyal Bilgiler dersinde vatandaşlık bilinci kapsamında verildiği için Sosyal Bilgiler Öğretmenleri bu kodları belirtmiş olabilirler. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri genel olarak aynı konulara değinmişlerdir. Öğretmenlerin uyulması gereken etik ilkeler olarak değerlendirdikleri maddeler, diğer öğretmenleri gözlemleyip fark ettikleri eksikliklerden oluşmuş olabilir. Bahsi geçen kodlar mesleki etik çerçevesindedir.

İdarecilik de yapan bazı SBÖ'nün meslek sorumluluğu ve öğretmen hakları konusunda bilgilenme amacıyla değişiklikleri daha sık takip ettikleri sonucuna varılmıştır. İdarecilik görevi de yapan öğretmenlerin bu görevin sorumlulukları nedeniyle daha ilgili oldukları söylenebilir. Okul ortamında yönetmeliklere uygun olarak ne yapmaları ne yapmamaları gerektiğini bilmek istemeleri ve mevzuatın yaptırım gücünü dikkate aldıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı öğretmenlik meslek etiğine aykırı ilkelerden suç teşkil edenler hakkında bilgileri vardır. İşini profesyonelce yapmam en çok yanıtlanan kod olmuştur. Bu kodun içine meslek bilgisi mesleğe dair idari ve hukuki bilgiler girdiği için fazla cevaplandığı düşünülebilir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında yer verilmekte olan değerler Sosyal Bilgiler'in mihenk taşlarından ama öğretmenler etik algısını değerler içerisinde

değerlendirdikleri ayrıca vurgulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin değer ve etik konusunda ayırım yapamadıkları ifade edilebilir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplardan yola çıkılarak yapılan kodlamalarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi de yer almıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitimi ve etik bilincini karıştırdıklarından Sosyal Bilgiler'in yanı sıra Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini de vurgulamış olabilirler. Araştırmaya göre yoğun şekilde müfredat yetiştirme kaygısı yaşamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğretim programının yetiştirilebilmesini meslek profesyonelliği ile ilişkilendirmiş olabileceklerinden müfredat yetiştirme kaygısı taşıdıkları söylenebilir.

Araştırma grubu Sosyal bilgiler öğretmenlerinin; öğrencilere ayrıcalıklı davranmasını, öğrencilerle cinsel ve duygusal anlamda yakınlaşmanın etik ihlal ve suç kapsamında olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konularda öğretmenlerin gerekli hassasiyetlere sahip olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın sonucuna göre Sosyal bilgiler öğretmenleri başka öğretmenler hakkında olumsuz konuşmayı etik ihlal olarak algılamışlardır. Obuz'un (2009) çalışmasında Meslektaşlarla ilişkiler konusunda, "Okul yönetimine meslektaşı hakkında devamlı olarak olumsuz görüşlerde bulunmak", öğretmen adayları tarafından en etik dışı davranış olarak belirlenmiştir. Obuz'un (2009) meslektaşlarla ilişkiler ile ilgili görüşleri kapsamındaki sonucu ile bu çalışmanın aynı kapsamdaki sonucu birbiriyle örtüşmektedir.

Katılımcı öğretmenlere göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin siyasi ve ideolojik propaganda yapması, kazanç sağlamak amacıyla öğrencilere kırtasiye malzemeleri satması suçtur. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu konuların güncel olması nedeniyle bu kodları direkt suç olarak algılamış olabilirler.

Suç algısının yüksek olduğu durumlarda etik ihlali göz ardı eden öğretmenler olmuştur. Bu noktadan hareketle öğretmenlerin ceza doğurabilecek davranışlar konusunda daha çok hassas ve dikkatli oldukları söylenebilir.

5.2. Sonuç

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunu erkek öğretmenler oluşturmaktadır (Tablo 3.1). Katılımcılardan en yüksek grubu Sosyal Bilgiler öğretmenliğinden, en düşük grubu ise coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğretmenler oluşturmaktadır (Tablo 3.2). Çalışılan grupta lisansüstü eğitim alan öğretmenler sayıca çok azdır (Tablo 3.3) Çalışma grubunda kıdem yılı 16-20 yıl arasında olan öğretmenler çoğunluğu oluşturmaktadır (Tablo 3.4).

Katılımcıların etik konusunda bilgilendirilmesine yönelik görüşme neticesinde grubun çoğunluğunun lisans eğitimleri esnasında etik başlığı altında bir ders almadıkları ancak etik bilincinin eğitim derslerinin içerisinde değinildiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.1).

Katılımcıların eğitim hayatlarında lisans eğitiminde; çalışma hayatlarında ise seminerler de veya hizmet içi eğitimde etik konusunda bilgilendirildikleri saptanmıştır (Tablo 4.2).

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin etik ve meslek etiği ile ilgili kitap okumayanların ağırlıkta olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.3).

Çalışma grubunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uymaları gereken meslek etiği kurallarından en çok cevaplanan öğretmenlerin disiplin kurallarına uymalıdır kodu olmuştur (Tablo 4.4). Buradan hareketle mülakata katılan SBÖ ders saatlerine dikkat etmemeyi ve sorumluluk bilinci taşımamayı etik ihlal olarak düşünmektedirler. Bahsi geçen kodlar mesleki etik çerçevesindedir.

Öğretmenlerin idari ve hukuki değişiklikleri genelde takip ettikleri ancak bu sıklığın değişkenlik gösterdiği sonucuna varılmıştır (Tablo 4.5). Hangi değişikliklerin daha çok takip edildiği konusunda öğretmenlerin verdikleri cevaplar bağlamında suç kapsamına giren, öğretmenlik meslek etiğine aykırı davranışlar ön plana çıkmıştır. Öğretmenler bu konuda donanımlı bir bilgi dağarcığına sahiptirler.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenler suç teşkil eden öğretmenlik meslek etiğine aykırı maddeler hakkında bilgi sahibidirler (Tablo 4.6). Buradan hareketle en

çok cevaplanan kodun ‘İşini Profesyonelce Yapmamak’ olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin kanun, yönetmelik, meslek bilgisini bu kodun çerçevesinde değerlendirdiği sonucuna varılmıştır.

Çalışma grubunun çoğunluğu değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında Sosyal Bilgiler’i yapısı itibariyle en önemli ders olarak görmektedirler (Tablo 4.7). Araştırmaya göre Sosyal Bilgiler Öğretmenleri müfredatı yetiştirme kaygısıyla etik bilinci ve değerlerin kazandırılması için gereken zamanı ayıramamakta bu konuda eksiklikler yaşamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu maddi çıkar karşılığında ayrıcalıklı davranmayı (Tablo 4.8), dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözeterek imtiyazlı davranmayı (Tablo 4.11), öğretmenin öğrencilerle cinsel- duygusal yakınlığa girmesini (Tablo 4.13) etik ihlal ve suç olarak değerlendirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri görevle ilgili bilgi ve yeteneğinde eksik olmayı (Tablo 4.9), öğretmenin; mesleğini sevmemesini ve bunu sınıf ortamında dile getirmesini (Tablo 4.12), başka öğretmenler hakkında olumsuz konuşmasını (Tablo 4.14), öğretmenlikle ilgili yeniliklere kapalı olmasını (Tablo 4.15), öğrenci velileriyle gerekenden fazla samimi olunmasını (Tablo 4.16) etik ihlal olarak değerlendirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin eğitim çatısı altında siyasi ve ideolojik telkin yapılmasını (Tablo 4.10), kazanç sağlamak amacıyla, öğrencilere kitap vb. materyal satılmasını (Tablo 4.17) suç olarak algıladıkları ortaya çıkarılmıştır.

5.3. Öneriler

5.3.1. MEB’e Yönelik Öneriler

1. Yapılan mülakatlardan yola çıkıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenleri etik konusunda alınan eğitim sürelerinin çok kısa olduğu, gerekli verimi ve doyumunu sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Hizmet içi eğitimde ve seminerlerde atölyeler konunun bütünlüğüne uygun şekilde dizayn edilip, kullanılabilir ve bu konuya gereken süre ayrılabilir.

2. Öğretmenlerin konuyu içselleştirmeleri ve çalışma hayatlarına yansıtılabilmeleri için bu alanda akademik çalışma yapmış, uzmanların katılımıyla konferanslar düzenlenebilir.

3. MEB tarafından yayınlanan 2015 tarihli genelge çerçevesinde MEB'in belirlediği etik ilkeleri öğretmenlerin özümsemeleri için eğitim dönemi içerisinde öğretmen ve veli toplantılarında önemine ve bunlara uyulamaması halinde öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin okul idarecilerinin hakları ve sorumluluklarının önemine değinilebilir.

4. Sosyal bilgilerde etik bilincinin tam olarak sentezlenip verilebilmesi için; ders saatlerinin Sosyal Bilgiler dersinin kapsamına, içeriğine göre yeniden düzenlenmesi, artırılması önerilmektedir.

5. Bu konu da MEB kitap tavsiyeleri ve desteğinde bulunabilir.

5.3.2. Okul Müdürlerine Yönelik Öneriler

1. Okul müdürleri örnek olmak için etik ve suç ilişkisini göz önüne alarak daha özenli davranabilir.

2. Okul müdürleri etik ve suç konusunda güncel bilgilendirmelerden öğretmenleri haberdar edebilir.

3. Okul müdürlerini öncülüğünde öğrencilere projeler kapsamında ikilem hikâyeleri verilip etik ve suç konusunda öğrencilerin yönelimleri açığa çıkarılabilir.

4. Okul müdürleri etik konusunda öğretmenlerde eksik gördüğünde bunu idari amir vasfıyla belirtip ve düzeltebilir.

5. Okul müdürleri konu hakkında seminer ve hizmet içi eğitimin işlevini görmesi için gerekli hassasiyeti gösterebilir.

5.3.3. Uygulayıcılara yönelik öneriler

1. Bu çalışma nitel bir çalışmadır. Konu hakkında nicel ve karma yöntemlerle yüksek lisans ve doktora araştırmaları yapılabilir ve yöntemlerden kaynaklı farklılıklar ortaya çıkarılabilir.

2. Suç ve etik ihlal ilişkisi akademisyenler, okul müdürleri, halen eğitim görmekte olan öğretmen adayları içinde çalışılmaya müsaittir. Konu diğer alanlarda araştırılabilir.

3. Etik ve suç ilişkisi örnek senaryolarla öğretmenlere verilip bu konudaki algıları tespit edilebilir.

4. Etik kavramı ayrı suç kavramı ayrı tanımlattırılıp. Buradan hareketle kavramların öğretmenler tarafından algılanan ortak ve ayrı yönleri araştırılabilir.

5. Etik ve suç konusunda seminerlerde verilen eğitimlerin öncesinde ve sonrasında öğretmenlerin görüşleri alınarak; seminerlerin niteliğini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, İnyet (2006). *Eğitim Öğretimde Etik*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Aydın, İnyet (2010). *Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik* (4.Baskı). Ankara: A Pegem Akademi.
- Aydın, Mustafa (1993). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Pegem.
- Bilgili, Ali Sinan (2010). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (4. Baskı). Ankara: A Pegem Akademi.
- Bilgili, Ali Sinan (2012). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (5. Baskı). Ankara: A Pegem Akademi.
- Bridge, Berna (2003). *Eğitimde Vizyoner Liderlik ve Etkin Yöneticilik*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Çağlar ve Köse, Erdoğan (2015). Eğitim Hukuksal Dayanakları. (Editör: Selahattin Turan ve Yüksel Özden). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Çalışlar, Aziz (1983), *Ansiklopedik Kültür Sözlüğü*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Durkheim, Emile (1949). *Meslek Ahlakı*. (Çeviren: Mehmet Karasan). Ankara: MEB.
- Erdem, Hüsameddin (2003). *Ahlak Felsefesi*. Konya: Hü- Er Yayınları.
- Erdem, Hüsameddin ve Tavukçuoğlu, Mustafa (2002). *Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Eğitim Fakülteleri İçin*. Ankara: Mikro.
- Eskicumalı, Ahmet (2015). Eğitim Temel Kavramları. (Editör: Selahattin Turan ve Yüksel Özden). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Fidan, Nurettin ve Erden, Münire (t.y). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Yıldırım Ofset Basımevi.

- Fromm, Erich (1995). *Erdem ve Mutluluk* (Çeviren: Aydın Yörükkan). Ankara. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri (2002). Öğretmenlik Mesleğinin Nitelikleri. (Editör: Mehmet Taşpınar). *Öğretmenlik Mesleği*. Ankara: Elazığ Üniversite Kitabevi
- Gözler, Kemal (2008). *Hukuka Giriş* (5. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kabapınar, Yücel (2016). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Karagözoğlu, A. Galip (1966). *İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Ayyıldız.
- Kaymakçı, Selahattin ve Ata, Bahri (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgilerin Doğasıyla İlgili Görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 35-64.
- Kıncal, Remzi Y. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuçuradi, İoanna (1996). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- MEB, (2005a). *6.ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (2005b). *4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Öcal, A, & Yiğittir, S. (2007). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kırıkkale Örneği)”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8 (1), 51-61.
- Pieper, Annemarie (1999). *Etığe Giriş*. (Çevirenler: Veysel Atayman, Gönül Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Safran, Mustafa (2011).Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. (Editör Bayram Tay, Adem Öcal). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: A Pegem Akademi.

- Sakin, Ahmet (2007). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri İle Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, Veysel (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Şahin, Ali Ekber (2003). *Meslek ve Öğretmenlik*. (Editör Veysel Sönmez). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Anı.
- Şahin, Ali Ekber (2004). *Meslek ve Öğretmenlik*. (Editör: Veysel Sönmez). Öğretmenlik Mesleğine Giriş (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, Mehmet (2016). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Taşer, Seyit (2010a). *20. Yüzyıl Başlarında Türkiye’de Yükseköğretim*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Taşer, Seyit (2010b). *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Modernleşme Sürecinde Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Eğitim Yönetimi Ve Denetimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Taşer, Seyit (2015). Osmanlı Devleti Eğitim Kurumları Müfredatlarında Değerler Eğitimi. (Editör Cengiz Gündoğdu). *Uluslararası Sempozyum İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Bildiri Kitabı*. Erzurum, 237-242.
- Tekışık, Hüseyin Hüsnü ve Turan Tekışık, Betül (1987). *Sosyal Bilgiler Öğretim Rehberi*. İzmir: Ege Yayınevi.
- Variş, Fatma (1978). *Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”* (3.Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Variş, Fatma (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yalman, Aytaç (2010). *Jandarma Etiği Meslek Ahlakı*. Jandarma Okullar Komutanlığı, Ankara.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, Bilal (2005). *Eğitim Örgütlerinde Kültürel Liderlikte Meslek Ahlakı İlişkisi*. Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (13), 218-238.

Yılman, Mustafa (2006). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yılmaz, Kürşad (2008). *Eğitim Yönetiminde Değerler*. Ankara: Pegem Akademi.

Elektronik Kaynaklar:

Devlet Memurları Kanunu (1965). Resmi Gazete, 12056, 23 Temmuz 1965. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> web sitesinden 30.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> web sitesinden 30.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1759.pdf> web sitesinden 10.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Ahlak) Erişim Tarihi 21.12.2016.

TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Eğitim) Erişim Tarihi:20.03.2019.

TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Etik) Erişim Tarihi:21.01.2017.

TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Değer) Erişim Tarihi: 25.01.2017.

- TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Hukuk) Erişim Tarihi: 20.03.2019.
- TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Mevzuat) Erişim Tarihi:19.05.2019.
- TDK (Türk Dil Kurumu) <http://sozluk.gov.tr/> (Yönerge) Erişim Tarihi:19.05.2019.
- Türnüklü, Abbas (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. <http://dergipark.otg.tr/kuey/issue/10372/12694> web sitesinden 10.07.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- XI.Milli Eğitim Şurası (1982). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165200_11_sura.pdf web sitesinden 30.05.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- 1924 Anayasası (1945). *Resmi Gazete*, 5905, 15 Ocak 1945.<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm> web sitesinden 20.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- 1961 Anayasası (1961). *Resmi Gazete*, 10859, 20 Temmuz 1961. www.anayasa.gen.tr/1961ay.htm web sitesinden 20.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- 1982 Anayasası (1982). *Resmi Gazete*, 17863, 9 Kasım 1982. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> web sitesinden 20.04.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

EKLER

Ek-1: Gerekli Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.02-E.16052368
Konu : Hava DOĞAN Araştırma İzni

06/10/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı (2017/25 Genelge) emirleri.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Hava DOĞAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)" konulu çalışma yapma isteği ile ilgili, Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğü'nün 02/10/2017 tarih ve E-13385 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Hava DOĞAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)" konulu çalışmayı yapmasında bir sakıncanın olmadığı Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiştir. Her sayfası mühürlü çalışma evrakları ilişikte sunulmuş olup, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar eğitimi aksatmadan okul müdürlüğü'nün gözetiminde, İlimiz Merkez İlçelerine bağlı Ortaokullarda araştırmanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Sezai ÇAMDALI
İl Millî Eğitim Müdür V.

EK: Yazı ve Ekleri (22 Sayfa)

OLUR
06/10/2017

Baha BAŞÇELİK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: arge38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: C.BOYRAZ (V.H.K.İ.)
C. NALBANT (Şef)
Tel: (0352) 330 1125 (1240) Faks: (0352) 320 9503

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 696c-800c-3d9c-b164-680b kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.02-E.16100987
Konu : Hava DOĞAN Araştırma İzni

06.10.2017

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 02/10/2017 tarih ve E-13385 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 06/10/2017 tarih ve 16052368 sayılı oluru.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Hava DOĞAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)" konulu çalışmayı yapmasında bir sakıncanın olmadığı, Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiş olup, konu ile ilgili ilgi (b) onay ile anketler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Sezai ÇAMDALI
İl Millî Eğitim Müdür V.

EK: Valilik Oluru ve Anketler (4 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
06.10.2017

Songül ÜÇTEPE
Vali

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: arge38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: C.BOYRAZ (V.H.K.İ.)
C. NALBANT (Şef)
Tel: (0352) 330 1125 (1240) Faks: (0352) 320 9503

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 317c-32e1-3e26-927f-dfa3 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 48178250-300-E.57345
Konu : Araştırma İzni (Hava DOĞAN)

13/10/2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28/09/2017 tarihli ve 71052239-300-E.52919 sayılı yazımız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hava DOĞAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları (Kayseri İl Merkezi Örneği)" adlı tezi kapsamında araştırma yapma isteği ile ilgili Kayseri Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 06.10.2017 tarih ve E.16100987 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Tahir YÜKSEK
Rektör Yardımcısı

Ek:
1- Resmi Yazı ve Ekleri (5 Sayfa)
2- Onaylı Görüşme Formu (3 Sayfa)

Ek-2: Mülakat Formu**KATILIMCI GÖRÜŞME İZİN FORMU**

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği ve Etik İhlaller Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları Nelerdir? (Kayseri İl Merkezi Örneği) ” adlı tez çalışması kapsamında şahsıma yöneltilen soruları cevaplamayı ve ses kaydımın alınmasını kabul ediyorum.

Ad-Soyad:

İmza:

Tarih:

GÖRÜŞME FORMU

Kişisel Özellikler

Cinsiyetiniz: ___ () Kadın

() Erkek

Tarih

Eğitim Durumu :

Mezun Olunan Bölüm:

Kıdem Yılı:

Okul Adı(Çalışılan):

**Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslek Etiği Ve Etik İhlaller
Kapsamındaki Suçlarla İlgili Algıları Nelerdir?
(Kayseri İl Merkezi Örneği)**

- 1) Sosyal Bilgiler lisans eğitimi esnasında etik, meslek etiği, öğretmenlik meslek etiği ile ilgili bir ders aldınız mı?
- 2) Seminerlerde veya hizmet içi eğitimde meslek etiği konusunda bilgilendirildiniz mi?
- 3) Öğretmenlik meslek etiği konusunda herhangi bir kitap veya eser okudunuz mu?
- 4) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin uyması gereken meslek etiği ilkelerinden en önemli gördüğünüz maddelerden örnekler verebilir misiniz?
 - Sonda 1. Özel işlerini derste yapmak,
 - Sonda 2. Ders saatlerine dikkat etmemek gibi....

5) Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak resmi gazetede eğitimle ilgili alınan güncel kararları, yönetmelikleri ve bilhassa disiplin yönetmeliklerini; memurlarla ilgili kanunlardaki idari ve hukuki değişiklikleri ne sıklıkla takip ediyorsunuz?

6) Öğretmenlik Meslek etiğine aykırı bazı maddelerin suç teşkil ettiğine yönelik biliyor musunuz? (Biliyorsa) Hangi aykırı davranışlar suç kapsamına girmektedir?

7) Değerlerin ve etik ilkelerin kazandırılmasında Sosyal Bilgilerin yeri ve önemi hakkında görüşleriniz nelerdir?

8) Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak;

-Maddi çıkar karşılığında ayrıcalıklı davranmak konusunda etik ihlal ve suç kapsamındaki algılarınız nelerdir?

-Görevle ilgili bilgi ve yeteneğinde eksik olmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Siyasi ve ideolojik telkinler yapmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir?

-Dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözeterek imtiyazlı davranmayı etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde bu konuda algılarınız nelerdir?

- Öğretmenin mesleğini sevmemesi ve bunu sınıf ortamında dile getirmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Öğrencilerle cinsel, duygusal yakınlığa girmeyi etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde bu konuda algılarınız nelerdir?

- Sınıf ortamında diğer öğretmenler hakkında olumsuz konuşmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir?

-Öğretmenlikle ilgili yeniliklere kapalı olmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir?

-Öğrenci velileriyle gerekenden fazla samimi olmak konusunda etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde görüşleriniz nelerdir?

- Kazanç sağlamak amacıyla öğrencilere kitap vb. gibi materyaller satmak etik ihlaller ve suçlar kapsamında düşünüldüğünde bu konuda algılarınız nelerdir?

Ek-3: Milli Eğitim Temel Kanunu

5101

MİLLİ EĞİTİM TEMEL KANUNU ⁽¹⁾

Kanun Numarası : 1739
Kabul Tarihi : 14/6/1973
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 24/6/1973 Sayı : 14574
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 12 Sayfa : 2342

* *

Bu Kanun ile ilgili tüzük için, "Tüzükler Külliyatı"nın kanunlara göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.

Bu Kanun ile ilgili olarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren yönetmelik için, "Yönetmelikler Külliyatı"nın kanunlara göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.

I – Kanunun kapsamı :

Madde 1 – Bu Kanun, Türk milli eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar.

BİRİNCİ KISIM

Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Milli Eğitiminin Amaçları

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. **(Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.)** Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasasının başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

(1) a) Bu Kanunda geçen "temel eğitim" deyimini 16/6/1983 tarih ve 2842 sayılı Kanunla getirilen ek 1 inci maddeyle "ilköğretim" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

b) Bu Kanunda birlikte veya ayrı ayrı geçen "ilkokul" ve "ortaokul" ibareleri, 16/8/1997 tarih ve 4306 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle "ilköğretim okulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

5102

3. İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

II – Özel amaçlar:

Madde 3 – Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

I – Genellik ve eşitlik: ⁽¹⁾

Madde 4 – Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

II – Ferdin ve toplumun ihtiyaçları:

Madde 5 – Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

III – Yönelme:

Madde 6 – Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.

(Değişik: 16/8/1997 - 4306/3 md.) Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

Yöneltmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılır.

IV – Eğitim hakkı:

Madde 7 – İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V – Fırsat ve imkan eşitliği:

Madde 8 – Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır.

Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

VI – Süreklilik:

Madde 9 – Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

(1) 6/2/2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "cinsiyet" ibaresinden sonra gelmek üzere ", engellilik" ibaresi eklenmiştir.

*VII – Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği:***Madde 10 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/2 md.)**

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile işbirliği yapılarak Mili Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

*VIII – Demokrasi eğitimi:***Madde 11 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/3 md.)**

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

*IX – Laiklik :***Madde 12 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/4 md.)**

Türk milli eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

X – Bilimsellik:

Madde 13 – Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir.

XI – Planlılık :

Madde 14 – Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insangücü - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

XII – Karma eğitim:

Madde 15 – Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkan ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

5104

XIII – Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği: (1)

Madde 16 – (Değişik: 25/6/2009-5917/17 md.)

Aynı alan içinde birden fazla örgün ve/veya yaygın eğitim kurumunun bir arada bulunması halinde eğitim kampüsü kurulabilir ve bunların ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere eğitim kampüsü yönetimi oluşturulabilir. Eğitim kampüsü bünyesindeki ortak açık alan, kantin, salon ve benzeri yerlerin işletilmesi veya işletilmesi kampüs yönetiminin yerine getirilir. Bu şekilde elde edilen gelirler, kampüsün ortak giderlerinde kullanılır. Eğitim kampüslerinin kuruluşu, yönetiminin oluşumu, gelirlerinin harcanması ve denetlenmesi ile bu fıkrafta belirtilen diğer hususlar Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birlikleri, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; aynı ve nakdi bağışları kabul edebilir, maddi katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan açık alan, kantin, salon ve benzeri yerleri işletirebilir veya işletebilirler. Öğrenci velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlanamaz. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişi, birlik organlarının oluşturulması ve seçim şekilleri, sosyal ve kültürel etkinliklerden sağlanan maddi katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesi ile açık alan, kantin, salon ve benzeri yerlerin işletilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslar, Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, gerekli görülen hallerde il milli eğitim müdürlükleri; il sınırları içerisinde bulunan bir veya birden fazla eğitim kampüsü yönetiminin veya okul-aile birliğinin işletirebileceği veya işletebileceği yerlere ilişkin ihaleleri bunlar adına yapmaya yetkilidir.

Eğitim kampüsleri ve okul-aile birliklerinin gelirleri, genel bütçe gelirleri ile ilişkilendirilmeksizin eğitim kampüsü yönetimi ve okul-aile birliği adına bankalarda açılan özel hesaplarda tutulur.

Eğitim kampüsü yönetimleri ve okul-aile birlikleri, bu madde kapsamında yapacakları işlemler ve düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisi ve harçlardan muaf, bunlara ve bunlar tarafından yapılan bağış ve yardımlar ise veraset ve intikal vergisinden müstesnadır.

XIV – Her yerde eğitim:

Madde 17 – Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.

(1) Bu madde başlığı "Okul ile ailenin işbirliği" iken, 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

5104-1

İKİNCİ KISIM
Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

I – Örgün ve yaygın eğitim:

Madde 18 – Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki anabölümden kurulur.

Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.

İKİNCİ BÖLÜM
Örgün Eğitim

A) Okul öncesi eğitimi:

I – Kapsam:

Madde 19 – Okul öncesi eğitimi, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar.

Bu eğitim isteğe bağlıdır.

II – Amaç ve görevler:

Madde 20 – Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
2. Onları ilk öğretime hazırlamak;
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak;
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

5105

*III – Kuruluş :***Madde 21 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/6 md.)**

Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okuluna bağlı anasınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılabilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının nerelerde ve hangi önceliklere göre açılacağı, Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

(Mülga: 15/5/2008-5763/37 md.)*B) İlköğretim:**I – Kapsam:***Madde 22 – (Değişik: 30/3/2012 - 6287/7 md.)**

Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter.

II – Amaç ve görevler:

Madde 23 – İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

3. **(Ek: 16/8/1997 - 4306/4 md.)** İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.

*III – Kuruluş:**a) İlköğretim kurumları:***Madde 24 – (Değişik: 30/3/2012 - 6287/8 md.)**

İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir. b) Kuruluş şekilleri:

Madde 25 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/9 md.)

(Mülga birinci fıkra: 16/8/1997 - 4306/9 md.; Yeniden düzenleme: 30/3/2012-6287/9 md.) İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimli dersler oluşturulur. Ortaokul ve liselerde, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur. Bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler ile imam-hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar için oluşturulacak program seçenekleri Bakanlıkça belirlenir.

5106

Nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde, köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmanın mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim bölge okulları kurulur.

C) Orta öğretim:

I – Kapsam:

Madde 26 – (Değişik: 2/12/2016-6764/23 md.)

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar. Bu okul ve kurumları bitirenlere, bitirdikleri programın özelliğine göre diploma verilir. Ancak mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin diploma alabilmeleri için Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen fark derslerini tamamlaması zorunludur.

II – Ortaöğretimden yararlanma hakkı:

Madde 27 – İlköğretimini tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.

III – Amaç ve görevler:

Madde 28 – Ortaöğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,

2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

IV – Kuruluş:

Madde 29 – (Değişik birinci fıkrası: 2/12/2016-6764/24 md.) Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liseler ile mesleki eğitim merkezlerinden meydana gelir.

Belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir.

Nüfusu az ve dağınık olan ve Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilir.

Ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi, uygulanan programın özelliğine göre, Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilir.

5106-1

V – Ortaöğretimde yöneltme:

Madde 30 – Yöneltme ilköğretimde başlar; yanılmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yöneltmeyi sağlamak için ortaöğretimde de devam eder.

Yöneltme esasları ve çeşitli programlar veya ortaöğretim okulları arasında yapılacak yatay ve dikey geçiş şartları, Millî Eğitim Bakanlığınca düzenlenir.

VI – Yükseköğretime geçiş:

Madde 31 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/10 md.)

Lise veya dengi okulları bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır.

Hangi yükseköğretim kurumlarına, hangi programları bitirenlerin nasıl girecekleri, giriş şartları Millî Eğitim Bakanlığınca ile işbirliği yapılarak Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.

VII – İmam-hatip liseleri:

Madde 32 – İmam - hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.

VIII – Güzel sanatlar eğitimi:

Madde 33 – Güzel sanatlar alanlarında özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere ilköğretim ve orta öğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş, işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir.

5107

*D) Yükseköğretim:**I – Kapsam:*

Madde 34 – Yüksek öğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

II – Amaç ve görevler:

Madde 35 – Yüksek öğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek;
2. Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak;
3. Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak;
4. Yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, Hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek;
5. Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve teknolojinin ilerlemesini sağlayan her türlü yayımları yapmak;
6. Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamu oyunu aydınlatıcı bilim verilerini sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.

III – Kuruluş:

a) Yükseköğretim kurumları:

Madde 36 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/11 md.)

Yükseköğretim kurumları şunlardır:

1. Üniversiteler,
2. Fakülteler,
3. Enstitüler,
4. Yüksekokullar,
5. Konservatuvarlar,
6. Meslek yüksekokulları
7. Uygulama ve araştırma merkezleri,

Yükseköğretim kurumlarının amaçları, kuruluş ve işleyişleri ile öğretim elemanlarına ilişkin esaslar ve yükseköğretim kurumları ile ilgili diğer hususlar, özel kanunlarında belirlenir.

b) Yükseköğretimin düzenlenmesi:

Madde 37 – Yüksek öğretim, milli eğitim sistemi çerçevesinde, öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerinde yetiştiren bir bütünlük içinde düzenlenir.

Bu bütünlük içinde çeşitli görevleri yerine getiren ve farklı seviyelerde öğretim yapan kuruluşlar bulunur.

Farklı seviyeler ve kuruluşlar arasında öğrencilere kabiliyetlerine göre, yatay ve dikey geçiş yolları açık tutulur.

IV – Yükseköğretimin paralı oluşu:

Madde 38 – Yüksek öğretim paralıdır. Başarılı olan fakat maddi imkanları elverişli olmayan öğrencilerin kayıt ücreti, imtihan harcı gibi her türlü öğrenim giderleri burs, kredi yatılılık ve benzeri yollarla sağlanır.

Öğrenim harç ve ücretlerinin tutarları ve bunların ödenme tarzları ile burs ve kredilerin tutarları ve bunların verilmiş esasları, Maliye Bakanlığı ile birlikte hazırlanacak yönetmelikle tespit edilir. ⁽¹⁾

Bazı alanlar için mecburi hizmet karşılığı öğrenci yetiştirilmesi hakkındaki hükümler saklıdır.

V – Yükseköğretim planlaması:

Madde 39 – Yüksek öğretimde, öğretim elemanlarından, tesislerden ve öğrencinin zamanından en verimli bir şekilde yararlanmayı mümkün kılacak ve çeşitli bölgelerdeki yüksek öğretim kurumlarının dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayacak tedbirler alınır; yüksek öğretimin bütününe kapsayan ve orta öğretimle ilgisini sağlayan bir planlama düzeni kurulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yaygın Eğitim

I – Kapsam, amaç ve görevler:

Madde 40 – Yaygın eğitimin özel amacı, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında,

1. Okuma - yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak,
2. Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkanları hazırlamak,
3. Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
4. Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
5. İktisadi gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek,
6. Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak,
7. Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkanlar hazırlamak,
8. Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

II – Kuruluş:

Madde 41 – Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak, gereğinde aynı vasıfları kazandırabilecek ve birbirinin her türlü imkanlarından yararlanacak biçimde bir bütünlük içinde düzenlenir.

Yaygın eğitim, genel ve mesleki - teknik olmak üzere iki temel bölümden meydana gelir. Bu bölümler birbirini destekleyici biçimde hazırlanır.

(1) Bu fıkradaki öğrenim harç ve ücretlerine ilişkin düzenlemenin yönetmelikle yapılmasını öngören kural Anayasa Mahkemesinin 26/3/1974 tarih ve E.1973/32, K. 1974/11 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

III – Koordinasyon:

Madde 42 – Genel, mesleki ve teknik yaygın eğitim alanında görev alan resmi, özel ve gönüllü kuruluşların çalışmaları arasındaki koordinasyon Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanır.

Genel yaygın eğitim programlarının düzenleniş şekli yönetmelikle tespit edilir.

Mesleki ve teknik yaygın eğitim faaliyetlerini yürüten Bakanlıklar ile özerk eğitim kurumları ve resmi ve özel işletmeler arasında Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanacak koordinasyon ve işbirliğinin esasları kanunla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM
Öğretmenlik Mesleği

1 – Öğretmenlik : (1)

Madde 43 – Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkan verecek biçimde düzenlenir.

(Ek fıkra: 30/6/2004-5204/1 md.) Öğretmenlik mesleği, adaylık döneminden sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağına ayrılır. **(Mülga ikinci cümle: 1/3/2014-6528/5 md.)**

(Ek fıkra: 1/3/2014-6528/5 md.) Aday öğretmenliğe atanabilmek için; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından mezun olma ve Bakanlıkça ve/veya Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılacak sınavlarda başarılı olma şartları aranır.⁽¹⁾

(Ek fıkra: 1/3/2014-6528/5 md.) Aday öğretmenler, en az bir yıl fiilen çalışmak ve performans değerlendirmesine göre başarılı olmak şartlarını sağlamak kaydıyla, yapılacak yazılı veya yazılı ve sözlü sınava girmeye hak kazanırlar. Uygulanacak olan sözlü sınavda aday öğretmenler;

- a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade kabiliyeti ve muhakeme gücü,
 - b) İletişim becerileri, öz güveni ve ikna kabiliyeti,
 - c) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,
 - d) Topluluk önünde temsil yeteneği ve eğitimcilik nitelikleri,
- yönlerinden Bakanlıkça oluşturulacak komisyon tarafından değerlendirilir.⁽¹⁾⁽²⁾

(1) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 95 inci maddesiyle, bu maddenin beşinci fıkrasında yer alan “Bakanlıkça ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi” ibaresi “Bakanlıkça ve/veya Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi”, altıncı fıkrasında yer alan “yazılı ve sözlü sınava” ibaresi “yazılı ve/veya sözlü sınava” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 19/11/2014 tarihli ve 6569 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “yazılı ve/veya sözlü sınava” ibaresi “yazılı veya yazılı ve sözlü sınava” şeklinde değiştirilmiştir.

5110-2

VIII – Öğretmen konutları:

Madde 50 – Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, özellikle mahrumiyet bölgelerinde görevli öğretmenlere konut sağlanır.

Konutlar okul binaları ile birlikte planlanır ve yapılır.

Eski eğitim kurumlarının konut ihtiyacı bir plana bağlanır ve bu konutların yapımı için, her yıl Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesine gerekli ödenek konur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

*Okul Binaları ve Tesisleri**Okul yapıları ve taşınmazları⁽¹⁾*

Madde 51 – Her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına ve uygulanacak programların özelliklerine göre Milli Eğitim Bakanlığınca planlanır ve yaptırılır.

Bu maksatla her yıl Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine gerekli ödenek konur.

Arsa temini ile okul bina ve tesislerin yapım ve donatımında, Devletin azami imkanlarının kullanılması yanında vatandaşların her türlü yardımlarından da yararlanılır ve yardımlar teşvik edilir ve değerlendirilir.

(Ek fıkra: 3/12/2003-5005/1 md.; Değişik dördüncü fıkra: 24/7/2008-5793/3 md.) Milli Eğitim Bakanlığınca tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazların Milli Eğitim Bakanlığı ile mutabık kalmak üzere tahsislerini kaldırmaya ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 46 ncı maddesine bağlı olmaksızın satışına Maliye Bakanı yetkilidir. Ayrıca bu taşınmazlardan Milli Eğitim Bakanlığınca uygun görülenler, Maliye Bakanlığı tarafından, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde özelleştirilmek üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığına bildirilir. Bunun üzerine söz konusu taşınmazlar Özelleştirme Yüksek Kurulunca özelleştirme kapsam ve programına alınır. Özelleştirme uygulamasına ilişkin iş ve işlemler 4046 sayılı Kanuna göre Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yürütülür.

(Ek fıkra: 3/12/2003-5005/1 md.; Değişik beşinci fıkra: 24/7/2008-5793/3 md.) 4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde taşınmazların özelleştirilmesi sonucu elde edilecek gelirler, özelleştirme giderleri düşüldükten sonra Hazineye aktarılır. Bu taşınmazların satışından elde edilen gelirleri, bir yandan genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir, diğer yandan ihtiyaç duyulan yerlerde okul yapımı ve onarımı amacıyla kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Sermaye ödenekleri yılı yatırım programıyla ilişkilendirilir.

BEŞİNCİ KISIM

*Eğitim Araç ve Gereçleri**I – Kapsam:*

Madde 52 – Eğitim araç ve gereçleri, eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitapları ile öğretmen ve öğrencilere kaynak ve yardımcı olacak basılı eğitim malzemesini, milli eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak diğer eserleri ve eğitim araç ve gereçlerini kapsar.

(1) Bu madde başlığı "I-Okul yapıları:" iken, 3/12/2003 tarihli ve 5005 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

5111

II – Görev:

Madde 53 – Milli Eğitim Bakanlığı, kendisine bağlı eğitim kurumlarının eğitim araç ve gereçlerini, gelişen eğitim teknolojilerine ve program ve metotlara uygun olarak sağlamak, geliştirmek, yenileştirmek, standartlaştırmak, kullanılma süresini ve telif haklarını ve ders kitabı fiyatlarını tespit etmek, paralı veya parasız olarak ilgililerin yararlanmasına sunmakla görevlidir.

III – Görevin yerine getirilmesi:

Madde 54 – Milli Eğitim Bakanlığı eğitim araç ve gereçlerini,

1. Hazırlamak, imal etmek ve satın almak;

2. Kişilere veya kuracağı komisyonlara veya yarışmalar düzenleyerek hazırlatmak;

3. Özel kesimce hazırlananlar veya imal edilenler arasından seçmek veya tavsiye etmek suretiyle 53 üncü maddede belirtilen görevini yerine getirir.

IV – Okullarda okutulacak kitapların tespiti ve ücret ödenmesi:

Madde 55 – (Değişik: 3/12/2003 - 5005/2 md.)

(İptal birinci fıkrası: Anayasa Mahkemesi'nin 15/5/2008 tarihli, E.: 2004/1, K.: 2008/106 sayılı Kararı ile.)

Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak veya hazırlanacak kitaplar ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlama, inceleme ve redaksiyonunda görevlendirilenlere ücret ödenir.

Ders kitaplarına ilişkin yarışmalarda derece alanlara verilecek ödülün ödeme, usul ve esasları ile miktarı yönetmelikle belirlenir.

Özel kesimce hazırlanan ve okullarda ders kitabı olarak okutulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığına gönderilen eserler ücret karşılığı incelenir.

Ders kitaplarının kabulü, uygunluk süresi, telif hakkı ve ücretlerle ilgili esaslar; inceleme işlemleri ve alınacak inceleme ücreti miktarı; Milli Eğitim Bakanlığınca incellettirilecek eserler için ödenecek ücret miktarı; ders kitaplarının hazırlanması ve incelenmesinde aranacak kriterler ile ders kitabı üreten yayın evlerinde aranacak kriterler; ders kitabı dışındaki diğer kitap ve eğitim araçlarının kullanımı ve bunlardan hangileri için inceleme ücreti alınacağı ve ödeneceği ile ilgili esas ve usuller Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI KISIM

*Eğitim ve Öğretim Alanındaki Görev ve Sorumluluk**I – Yürütme, gözetim ve denetim:*

Madde 56 – Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur.

II – Yasaklık:

Madde 57 – Askeri maksatlarla açılacak okullar hariç, bu kanun hükümlerine aykırı hiç bir eğitim faaliyetinde bulunulamaz.

III – Okul açma yetkisi:

Madde 58 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/16 md.)

Türkiye'de ilköğretim okulu, lise veya dengi okullar, Milli Eğitim Bakanlığının izni olmaksızın açılmaz.

Milli Eğitim Bakanlığı veya diğer bir bakanlık tarafından açılmış veya açılacak okullar (...) ⁽¹⁾ ile özel okulların derecelerinin tayini, Milli Eğitim Bakanlığına aittir. ⁽¹⁾

(Değişik üçüncü fıkrası: 25/7/2016-KHK-669/51 md.; Aynen kabul: 9/11/2016-6756/51 md.) Askeri eğitim kurumlarının dereceleri ve müfredatı, Milli Savunma Bakanlığı ile birlikte tespit edilir.

(1) 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK'nin 51 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "(Askeri liseler dahil)" ibaresi yürürlükten kaldırılmış olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanununun 51 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kamulaştırılmıştır.

Diğer bakanlıklara bağlı lise ve dengi okulların program ve yönetmelikleri, ilgili bakanlıkla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından birlikte yapılır ve Milli Eğitim Bakanlığınca onanır.

Diğer bakanlıklara bağlı okullar, Milli Eğitim Bakanlığının gözetim ve denetimine tabidir. Gözetim ve denetim sonunda uygun eğitim ortamı ve niteliği taşımayan kurumların denkliği usulüne uygun şekilde Milli Eğitim Bakanlığınca iptal edilir. Buna ait esaslar Cumhurbaşkanınca çıkarılan bir yönetmelikle düzenlenir. ⁽¹⁾

IV – Yurt dışı eğitim:

Madde 59 – Türk vatandaşlarının yurt dışında eğitim, öğrenim ve ihtisas görmeleri ile ilgili Devlet hizmetlerinin düzenlenmesinden (askeri öğrenciler hariç), Milli Eğitim Bakanlığınca sorumludur.

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler

I – Kenar başlıkları:

Madde 60 – Bu kanunun madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralama ve bağlantıyı göstermekte olup kanun metnine dahil değildir.

II – Kaldırılan hükümler:

Madde 61 – 1340 tarih ve 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanununun 3 üncü maddesi, 22/3/1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına dair Kanunun 3 ve 4 üncü maddeleri, 6/6/1949 tarih ve 5429 sayılı Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı okullarda okuturulacak ders kitaplarının seçilmesi, basılması ve dağıtılması hakkında Kanun, 5/1/1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 69 uncu maddesi ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri, bu kanunun yayımı tarihinde, yürürlükten kalkar.

III – Yönetmelikler:

Madde 62 – Bu kanunda sözü geçen yönetmelikler, Kanunda belirtilen genel amaç ve temel ilkelere uygun olarak Milli Eğitim Bakanlığınca, kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir yıl içinde çıkarılır.

Ek Madde 1 – (Ek: 16/6/1983 - 2842/17 md.)

14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda geçen "temel eğitim" terimi "ilköğretim" olarak değiştirilmiştir.

Geçici Madde 1 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yüksek öğrenim kurumlarında öğrenci bulunanlar hakkında 38 inci madde hükmü uygulanmaz.

Geçici Madde 2 – (Ek: 16/6/1983 - 2842/18 md.; Mülga: 16/8/1997 - 4306/9 md.)

Geçici Madde 3 – (Ek: 30/3/2012 - 6287/11 md.)

Zorunlu ortaöğretim 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanır. Bakanlar Kurulu uygulamayı bir eğitim-öğretim yılı ertelemeye yetkilidir.

Geçici Madde 4 – (Ek: 1/3/2014-6528/6 md.)

Bu maddenin yayımı tarihinden önce, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik unvanlarını mahkeme kararıyla elde edenlerin, mahkeme kararının aleyhlerine kesinleşmesi hâlinde bu kişilere unvanlarının iptal edildiği tarihten önce yapılan ödemeler geri alınmaz.

43 üncü maddeye bu Kanunla eklenen beşinci, altıncı ve yedinci fıkrâ hükümleri, bu Kanunun yayımı tarihinden sonra aday öğretmen olarak göreve başlayanlar hakkında uygulanır.

IV – Yürürlük:

Madde 63 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

V – Yürütme:

Madde 64 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 62 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

5113

**1739 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL
EDİLEN HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	1739 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
2842	—	18/6/1983
2947	—	11/11/1983
4306	—	18/8/1997
5005	—	9/12/2003
5204	43	8/7/2004
5257	16	13/11/2004
5763	21	26/5/2008
5793	51	6/8/2008
5917	16	10/7/2009
6287	22, 24, 25, 26, Geçici Madde 3	11/4/2012
6518	4	19/2/2014
6528	43, Geçici Madde 4	14/3/2014
6552	43	11/9/2014
6569	43	26/11/2014
KHK/669	58	31/7/2016
6756	58	24/11/2016
6764	26, 29	9/12/2016
KHK/700	44, 58	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

Ek-4: Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Resmî Gazete Tarihi: 13.04.2005 Resmî Gazete Sayısı: 25785

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ İLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; kamuda etik kültürünü yerleştirmek, kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, bu ilkelere uygun davranış göstermeleri açısından onlara yardımcı olmak ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine zarar veren ve toplumda güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırmak suretiyle kamu yönetimine halkın güvenini artırmak, toplumu kamu görevlilerinden bekleme hakkı olduğu davranışlar konusunda bilgilendirmek ve Kurula başvuru usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dahil tüm personeli kapsar.

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı mensupları ve üniversiteler hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Hukuki dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 3 ve 7 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

- Kanun: 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu,
- Kurum ve kuruluş: 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarını,
- Kamu görevlileri: 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarında görevli tüm personeli,
- Kurul: Kamu Görevlileri Etik Kurulunu,
- Etik davranış ilkeleri: Kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkelerini,
- Başvuru sahibi: Kanun kapsamında başvuru hakkını kullanarak Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuran gerçek kişileri,
- Bilgi: Kurum ve kuruluşların kayıtlarında yer alan 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalara ilişkin her türlü veriyi,
- Belge: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalarla ilgili yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Etik Davranış İlkeleri

Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci

Madde 5 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği, hizmette yerindenliği ve beyana güveni esas alırlar.

Halka hizmet bilinci

Madde 6 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

Hizmet standartlarına uyma

Madde 7 — Kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ve diğer personeli, kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütürler, hizmetten yararlanarlara iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklayıcı bilgileri vererek onları hizmet süreci boyunca aydınlatırlar.

Amaç ve misyona bağlılık

Madde 8 — Kamu görevlileri, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranırlar. Ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket ederler.

Dürüstlük ve tarafsızlık

Madde 9 — Kamu görevlileri; tüm eylem ve işlemlerinde yasallık, adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket ederler, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayırım yapamazlar, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.

Kamu görevlileri, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanırlar.

Kamu görevlileri, gerçek veya tüzel kişilere öncelikli, ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulama yapamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar, kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarını, kararlarını ve eylemlerini engelleyemezler.

Saygınlık ve güven

Madde 10 — Kamu görevlileri, kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.

Kamu görevlileri, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlanarlara kötü davranamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.

Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkan veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemezler.

Nezaket ve saygı

Madde 11 — Kamu görevlileri, üstleri, meslektaşları, astları, diğer personel ile hizmetten yararlanarlara karşı nazik ve saygılı davranırlar ve gerekli ilgiyi gösterirler, konu yetkilerinin dışındaysa ilgili birime veya yetkiliye yönlendirirler.

Yetkili makamlara bildirim

Madde 12 — Kamu görevlileri, bu Yönetmelikte belirlenen etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunmalarının talep edilmesi halinde veya hizmetlerini yürütürken bu tür bir eylem veya işlemde haberdar olduklarında ya da gördüklerinde durumu yetkili makamlara bildirirler.

Kurum ve kuruluş amirleri, ihbarda bulunan kamu görevlilerinin kimliğini gizli tutar ve kendilerine herhangi bir zarar gelmemesi için gerekli tedbirleri alırlar.

Çıkar çatışmasından kaçınma

Madde 13 — Çıkar çatışması; kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözükten ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişki de bulunduğu kişi ya da

kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olmaları halini ifade eder.

Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlardan kendilerini uzak tutarlar.

Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması

Madde 14 — Kamu görevlileri; görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar, akraba, eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasi kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

Kamu görevlileri, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendilerinin veya başkalarının kitap, dergi, kaset, cd ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yaptıramaz; herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlayamazlar.

Kamu görevlileri, görevlerinin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak elde ettikleri resmi veya gizli nitelikteki bilgileri, kendilerine, yakınlarına veya üçüncü kişilere doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasi veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanamazlar, görevdeyken ve görevden ayrıldıktan sonra yetkili makamlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklamazlar.

Kamu görevlileri, seçim kampanyalarında görev yaptığı kurumun kaynaklarını doğrudan veya dolaylı olarak kullanamaz ve kullandıramazlar.

Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı

Madde 15 — Kamu görevlisinin tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır.

Kamu görevlilerinin hediye almaması, kamu görevlisine hediye verilmemesi ve görev sebebiyle çıkar sağlanmaması temel ilkedir.

Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez, resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk veya çiçek gönderemezler; görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.

Uluslararası ilişkilerde nezaket ve protokol kuralları gereğince, yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen hediyelerden, 3628 sayılı Kanunun 3. maddesi hükümleri saklı kalmakla birlikte, sözkonusu maddede belirtilen sınırın altında kalanlar da beyan edilir.

Aşağıda belirtilenler hediye alma yasağı kapsamı dışındadır:

a) Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar,

b) Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar,

c) Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler,

d) Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler,

e) Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri,

f) Finans kurumlarından piyasa koşullarına göre alınan krediler.

Aşağıda belirtilenler ise hediye alma yasağı kapsamındadır:

a) Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,

b) Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,

c) Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,

d) Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.

Bu Yönetmelik kapsamına giren en az genel müdür, eşiti ve üstü görevliler, bu maddenin 5 inci fıkrası ve 6 ncı fıkranın (a) bendinde sayılan hediyelere ilişkin bir önceki yılda aldıklarının listesini, herhangi bir uyarı beklemezsizin her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kurula bildirirler.

Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı

Madde 16 — Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmaları için gerekli tedbirleri alırlar.

Savurganlıktan kaçınma

Madde 17 — Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkanlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.

Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan

Madde 18 — Kamu görevlileri, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

Bilgi verme, saydamlık ve katılımçılık

Madde 19 — Kamu görevlileri, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

Üst yöneticiler, ilgili kanunların izin verdiği çerçevede, kurumlarının ihale süreçlerini, faaliyet ve denetim raporlarını uygun araçlarla kamuoyunun bilgisine sunarlar.

Kamu görevlileri, kamu hizmetleri ile ilgili temel kararların hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve bu kararların uygulanması aşamalarından birine, bir kaçına veya tamamına, aksine yasal bir hüküm olmadıkça, o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek olanların katkıda bulunmasını sağlamaya dikkat ederler.

Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu

Madde 20 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime her zaman açık ve hazır olurlar.

Yönetici kamu görevlileri, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri zamanında alırlar.

Yönetici kamu görevlileri, yetkisi içindeki personelin yolsuzluk yapmasını önlemek için gerekli tedbirleri alırlar. Bu tedbirler; yasal ve idari düzenlemeleri uygulamayı, eğitim ve bilgilendirme konusunda uygun çalışmalar yapmayı, personelinin karşı karşıya kaldığı mali ve diğer zorluklar konusunda dikkatli davranmayı ve kişisel davranışlarıyla personeline örnek olmayı kapsar.

Yönetici kamu görevlileri, personeline etik davranış ilkeleri konusunda uygun eğitimi sağlamak, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetlemek, geliriyle bağdaşmayan yaşantısını izlemek ve etik davranış konusunda rehberlik etmekle yükümlüdür.

Eski kamu görevlileriyle ilişkiler

Madde 21 — Kamu görevlileri, eski kamu görevlilerini kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandıramaz, onlara imtiyazlı muamelede bulunamaz.

Kamu görevlerinden ayrılan kişilere, ilgili kanunlardaki hükümler ve süreler saklı kalmak kaydıyla, daha önce görev yaptıkları kurum veya kuruluştan, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yüklenicilik, komisyonculuk, temsilcilik, bilirkişilik, aracılık veya benzeri görev ve iş verilemez.

Mal bildiriminde bulunma

Madde 22 — Kamu görevlileri, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

Kurul, gerek gördüğü takdirde mal bildirimlerini inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla ilgili kişi ve kuruluşlar (bankalar ve özel finans kurumları dahil) talep edilen bilgileri, en geç otuz gün içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Etik Davranış İlkelerinin Uygulanması ve Etik Kültürün Yerleştirilmesi

Etik davranış ilkelerine uyma

Madde 23 — Kamu görevlileri, görevlerini yürütürken bu Yönetmelikte belirtilen etik davranış ilkelerine uymakla yükümlüdürler. Bu ilkeler, kamu görevlilerinin istihdamını düzenleyen mevzuat hükümlerinin bir parçasını oluşturur.

Bu Kanun kapsamındaki kamu görevlileri, bir ay içinde, Ek-1'de yer alan "Etik Sözleşme" belgesini imzalamakla yükümlüdürler. Bu belge, personelin özlük dosyasına konur.

Kurum ve kuruluşların yetkili sicil amirleri, personelin sicil ve performansını, bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkelerine uygunluk açısından da değerlendirirler.

Personeli bilgilendirme

Madde 24 — Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen her düzeydeki personel, istihdama ilişkin koşulların bir parçası olarak etik davranış ilkeleri ve bu ilkelere ilişkin sorumlulukları hakkında bilgilendirilir.

Etik kültürün yerleştirilmesi ve eğitimi

Madde 25 — Kurul, etik kültürün yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda her türlü çalışmayı yapar, yaptırır, araştırma, yayın, anket, kamuoyu yoklaması, bilimsel toplantılar ve benzeri etkinlikler düzenler, kamu görevlileri için eğitim programları hazırlar, koordine eder, yürütür veya bu konularda bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mahalli idareler ve konusunda uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.

Etik davranış ilkelerinin, kamu görevlilerine uygulanan temel, hazırlayıcı ve hizmet içi eğitim programlarında yer alması, kurum ve kuruluş yöneticilerince sağlanır.

Kurumsal etik ilkeleri

Madde 26 — Bu Yönetmelikle belirlenen etik davranış ilkeleri, kapsama dahil kurum ve kuruluşlarda uygulanır. Ayrıca, yürüttükleri hizmetin veya görevin niteliğine göre kurum ve kuruluşlar kendi kurumsal etik davranış ilkelerini düzenlemek üzere Kurulun inceleme ve onayına sunabilir.

Bilgi ve belge isteme yetkisi

Madde 27 — Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, Kurulun başvuru konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde vermek zorundadırlar.

Kurul, bu Yönetmelik kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

İnceleme ve araştırma yetkisi

Madde 28 — Kurul, etik davranış ilkelerine aykırı davranış ve uygulamalar hakkında, resen veya yapılacak başvurular üzerine, gerekli inceleme ve araştırmayı yapmaya yetkilidir. Kurul, etik ilkelere aykırı davranış ve uygulamalar hakkında yapacağı inceleme ve araştırmalara esas olmak üzere gerektiğinde yetkili makamlar kanalıyla kurum ve kuruluşlardan bilgi ve belge toplayabilir.

Kurul inceleme ve araştırmasını etik davranış ilkelerinin ihlal edilip edilmediği çerçevesinde yürütür. Kurul yapacağı inceleme ve araştırmayı, en geç üç ay içinde sonuçlandırır.

Kurul, ayrıca kurum ve kuruluşlarda etik davranış ilkelerinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda faaliyet, inceleme ve araştırma yapabilir.

Etik komisyonu

Madde 29 — Kurum ve kuruluşlarda, etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve yönlendirmede bulunmak ve etik uygulamaları değerlendirmek üzere kurum veya kuruluşun üst yöneticisi tarafından kurum içinden en az üç kişilik bir etik komisyonu oluşturulur.

Etik komisyonu üyelerinin ne kadar süreyle görev yapacağı ve diğer hususlar, kurum ve kuruluşun üst yöneticisince belirlenir. Etik komisyonu üyelerinin özgeçmiş ve iletişim bilgileri, üç ay içinde Kurul'a bildirilir. Etik komisyonu, Kurul ile işbirliği içinde çalışır.

Görüş bildirme

Madde 30 — Kurul, kurum ve kuruluşların, etik davranış ilkeleri konusunda uygulamada karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak görüş bildirmeye yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Başvuru ve Resen İnceleme Usul ve Esasları****Başvuru hakkı**

Madde 31 — 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına İlişkin Kanunda belirlenen esaslara göre, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları ile Türkiye'de oturan yabancı gerçek kişiler başvuruda bulunabilirler. Herhangi bir nedenle Türkiye'de bulunup da başvuru nedeni sayılan etik ilkelere birisine aykırı davranıldığına tanık olan yabancı, başvuru hakkı açısından Türkiye'de oturuyor kabul edilir. Başvuruda bulunabilmek için başvuranın menfaatinin etkilenmesi koşulu aranmaz.

Ancak, kamu görevlilerini karalama amacı güttüğü açıkça anlaşılan ve başvuranın kimliği tespit edilemeyen başvurular değerlendirilmeye alınmaz.

Yargı organlarınca incelenmekte olan veya karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru yapılamaz. İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği anlaşılan başvuruların işlemi durdurulur. Daha önce Kurulca incelenmiş şikayet konusu, yeni kanıtlar gösterilmedikçe bir daha şikayet konusu yapılamaz ve incelenemez.

Başvuru biçimleri

Madde 32 — Başvurular;

- Yazılı dilekçe,
- Elektronik posta,
- Tutanağa geçirilen sözlü başvuru yolları ile yapılır.

Başvuru usulü

Madde 33 — Başvuru, gerçek kişiler tarafından adı, soyadı, oturma yeri veya iş adresi ile imzayı kapsayan dilekçelerle, en az genel müdür ve Kurulca genel müdür düzeyinde oldukları kabul edilen EK-2 listesinde bulunan unvanlarda bulunanlar için Kurul Başkanlığına, diğer görevliler için ise kurum yetkili disiplin kurullarına yöneltilmek üzere ilgili kurum amirliğine yapılır.

Dilekçede, etik ilkeye aykırı davranış iddiasına ilişkin bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı olarak belirtilir. Elde bulunan belgeler dilekçeye eklenir. Başvuru konusu aykırı davranış iddiası, kişi, zaman ve yer belirtilerek somut biçimde gösterilir.

Başvuru dilekçelerinin daktilo ile yazılması veya bilgisayar çıktısı olması koşulu aranmaz. Dilekçelerin okunaklı ve anlaşılır olması yeterlidir. Başvurunun Kurul kayıtlarına geçtiği tarih, başvuru tarihidir. Başvuru dilekçeleri posta yoluyla da Kurula gönderilebilir. Bu durumda dilekçenin Kurul kayıtlarına geçtiği tarih süre başlangıcına esas alınır. Başvurunun tutanağa geçirilmek koşuluyla sözlü yapılması durumunda başvuranın imzası ve adresi de tutanağa alınır.

Elektronik ortamda yapılacak başvurular

Madde 34 — Başvurunun; gerçek kişiler tarafından elektronik posta yoluyla yapılması halinde, başvuru sahibinin adı ve soyadı, oturma yeri veya iş adresi belirtilir. Türkiye'de oturan yabancıların bu yolla yaptıkları

başvurularda, pasaport numarası ve uyuşu gösterilir. Elektronik posta yolu ile yapılacak başvurularda, başvurunun Kurulun elektronik posta adresine ulaştığı tarih başvuru tarihidir.

Başvuruların kabulü ve işleme konulması

Madde 35 — Başvuru dilekçeleri kaydedilir ve başvuran hazır ise tarih ve sayı içeren alındı verilir. Kurum ve kuruluşların herhangi bir birimine yanlışlıkla ulaşan başvuru dilekçeleri işleme konulmadan ilgisine göre yetkili disiplin kuruluna veya Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başkanlığına gönderilir.

a) Kaydedilen başvuru en kısa zamanda Kurul Başkanı veya görevlendireceği üye tarafından bir raportöre verilir.

b) Raportör başvuruyu görev, konu ve kabul edilebilirlik yönlerinden inceleyerek bir ön rapor hazırlayıp Kurul Başkanına sunar.

c) Raportörün raporunda, başvuranın adı, soyadı, şikayet edilen kamu görevlisinin adı, soyadı, görevi, başvuru konusu, raportörün önerisi, adı, soyadı ile tarih ve imzası yer alır.

d) Rapor, Kurul Başkanı veya ilgili üye tarafından, gerekirse ilgili yerlerden gerekli ek bilgi ve belgeler de istenip eklenerek görüşülmek üzere Kurul gündemine alınır.

e) Kurul raporu görüşerek gerekirse incelemeyi derinleştirmek suretiyle ilgili yerlerden gerekli bilgi ve belgelerin istenmesine karar verir. Başvurunun kabul edilebilir bulunması durumunda, şikayet edilen kamu görevlisinin savunması alınır. Savunma süresi, istem yazısının kendisine bildirildiği tarihi izleyen günden itibaren 10 gündür. Sürenin son gününün resmi tatil gününe rastlaması durumunda, tatili izleyen çalışma günü sürenin son günü olarak kabul edilir.

f) Kendisinden bilgi istenen resmi ve özel kurum ve kuruluşlar istenen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

g) Kurul incelemesini en geç üç aylık süre içinde bitirerek üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir. Bu süre, başvurunun kayda alındığı tarihte başlar.

h) Kurul Üyelerine, incelemelerin gerektirdiği durumlarda iş bölümü çerçevesinde görev verilebilir.

i) İsim ve imza bulunmayan başvuru dilekçeleri ile 33 ve 34 üncü maddelerde belirtilen unsurları içermeyen elektronik posta yolu ile gönderilmiş başvurular işleme konulmaz ve mümkünse durum başvuru sahibine bildirilir.

Gerçeğe aykırı beyanları içerdiği sonradan anlaşılan başvurular, bu durumun anlaşıldığı tarihte işlemden kaldırılır.

Elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda, başvuru sahibi gerçek kişilerin verdiği T.C. kimlik numarası, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün internet sayfasından başvuru sahibi tarafından verilen kimliğin doğru olup olmadığının tespiti amacıyla gerektiğinde sorgulanır. Gerçeğe aykırı ad ve soyadı ile yapılan başvurular işleme konulmaz.

Elektronik ortamda veya yazılı olarak alınan başvuruların bilgi veya belge güvenliği kurum ve kuruluşlarda genel hükümlere göre sağlanır. Kurula gönderilen bilgi ve belgeler ile Kurul tarafından edinilen bilgilerin değerlendirme ve incelenmesinde gizlilik derecesi bulunanların korunmasında ve saklanmasında gizlilik ilkesine uyulur. Kurul Başkanı ve Üyeleri ile sekreteryaya personeli, gizlilik ilkesinin gereklerine uymakla yükümlüdür. Bu yükümlülük Kurul Başkan ve Üyeleri ile diğer personelin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam eder. İncelenmesi biten belgeler yerine geri gönderilir.

Resen inceleme

Madde 36 — Kurulun inceleme yetkisi içinde bulunan bir kamu görevlisinin etik ilkelere aykırı davrandığının çeşitli yollarla öğrenilmesi üzerine Kurul resen inceleme yetkisini kullanabilir.

a) Bu konuda Kurul Başkanınca görevlendirilecek bir üyenin veya raportörün gözetiminde gerekli bilgiler toplanarak hazırlanan rapor Başkana sunulur.

b) Başkan tarafından belirlenecek gündemde konu Kurulda görüşülerek gerekirse inceleme derinleştirilmek suretiyle gerekli bilgi ve belgeler getirilir. İnceleme 35 inci maddede belirlenen usule göre tamamlanır, gerekli karar verilir.

Toplanma ve karar yeter sayısı ile kararlarda bulunacak hususlar

Madde 37 — Kurul, Başkan veya Başkanın özü nedeniyle toplantıya katılmaması durumunda vekil olarak belirlediği Üyenin Başkanlığında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve aynı çoğunlukla karar verir.

Kararlarda, başvuranın adı, soyadı ile şikayet edilen kamu görevlisinin adı, soyadı, görevi, karar tarih ve sayısı ile kararın dayandığı belge ve bilgiler, savunma ve inceleme sonucu ile karara katılan Başkan ve Üyelerin ad ve imzaları, varsa azlık oyu, raportörün adı, soyadı yer alır.

İncelenmekte olan başvuru konusunun yargıya götürüldüğü anlaşılırsa inceleme bulunduğu aşamada durdurulur ve yargı kararı sonucuna göre değerlendirilir.

Disiplin kurullarında inceleme ve karar verme usulü

Madde 38 — 5176 sayılı Kanun ile bu Yönetmelik kapsamında bulunan ve Kurulun görev alanı dışındaki kamu görevlilerinin etik ilkelere aykırı davrandığı yolunda disiplin kurullarına yapılan başvurular, yetkili disiplin kurullarınca bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları çerçevesinde incelenir.

Bu kurulların verdiği etik ilkeye aykırı davranışın varlığı veya yokluğu konusundaki kararlar ilgili kurum veya kuruluş yetkilisine, hakkında başvuru yapılan kamu görevlisine ve başvuru sahibine bildirilir. Disiplin kurullarının kararları kamu oyuna duyurulmaz.

Kararlar üzerine yapılacak işlem

Madde 39 — Kararlar Başkan ve Üyeler tarafından imzalanmakla kesinleşir. Kesinleşen karar Başbakanlık Makamına sunulur. Kararlara karşı idari yargı yolu açıktır.

Kurul, başvuruya konu işlem veya eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin etik davranış ilkelerine aykırı işlem ve eylemi olduğunu tespit etmesi halinde bu durumu Başbakanlık, Kurul kararı olarak Resmî Gazete aracılığıyla kamu oyuna duyurur, ancak, Kurul kararlarının yargı tarafından iptali halinde Kurul, yargı kararını yerine getirir ve Resmî Gazete'de yayımlarır.

Etik ilkeye aykırı davranışın saptanamadığına ilişkin kararlar da Başbakanlık Makamına ve ilgililere yazılı olarak bildirilir. Bu kararlar kamu oyuna duyurulmaz. Kabul edilebilirliği bulunmayan başvurular hakkında verilen kararlar yalnızca başvuru sahibine iletilir.

Madde 40 — Oluştığı tarihi izleyen günden başlayarak iki yıl içinde yapılmayan etik ilkelere aykırı davranışlar hakkındaki başvurular incelenmez.

Geçici Madde 1 — Bu Yönetmeliğin Resmî Gazete'de yayımı tarihinden önce gerçekleşen etik ilkelere aykırı davranışlar şikayet ve ihbar konusu yapılamaz.

Geçici Madde 2 — Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde kapsam içindeki kamu görevlileri, 23 üncü maddede düzenlenen "etik sözleşme" belgesini imzalarlar ve bu belgeler personelin özlük dosyasına konulur.

Yürürlük

Madde 41 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 42 — Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

EK-1

Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi

Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;

* Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,

* Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,

* Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,

* Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,

* Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,

* Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikayet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,

* Kamu Görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.

EK-2

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURULUNUN YETKİ ALANINA GİREN EN AZ GENEL MÜDÜR, EŞİTİ VE ÜSTÜ KAMU GÖREVLİLERİ

A) TBMM ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde

- Genel Sekreter
- Genel Sekreter Yardımcısı
- Devlet Denetleme Kurulu Üyeleri

B) 1 — Başbakanlık ve Bakanlıklarda

- Müsteşar
- Müsteşar Yardımcısı
- Genel Müdür
- Teftiş Kurulu Başkanı
- Kurul Başkanı (Ek göstergesi 6400 ve üzerinde olanlar)
- Valiler
- Kaymakamlar
- Büyükelçiler, Daimi Temsilciler
- Başbakan Başmüşaviri

2 — Bağlı-İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlarda

- Müsteşar
- YÖK Başkanı, Yürütme Kurulu Üyeleri, Genel Sekreteri ve ÖSYM Başkanı
- Müsteşar Yardımcısı
- Genel Müdür
- Teftiş Kurulu Başkanı ve Diğer Denetim Kurullarının Başkanları
- Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri)
- Başkan (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar)
- Düzenleyici ve denetleyici Kurum ve Kurul Başkan ve Yardımcıları

- Kurul Üyeleri
- Kurum ve Kuruluş Başkan Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar)
- Kamu İktisadi Teşekkülleri ve bağlı ortaklıklarının Genel Müdürü
- Kamu İktisadi Teşekkülleri Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri

C) Mahalli İdarelerde

- Büyükşehir Belediye Başkanı
- İl ve İlçe Belediye Başkanları
- Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri ve Genel Sekreter Yardımcıları
- Büyükşehir Belediyesi ve Bağlı Kuruluşları Genel Müdürü
- Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı
- İl Belediye ve İl Özel İdare Birlikleri ile bunların Üst Birlik Başkanları
- Büyükşehir Belediye Şirketleri Genel Müdürleri, Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri
- Büyükşehir sınırları içindeki Belediye Başkanları

D) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında

- Yönetim Kurulu Başkanı
- Üst Birliklerde Başkan, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Sekreter

E) 5176 sayılı Kanun çerçevesinde; ilgili mevzuatında özlük hakları veya emeklilik yönünden müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür statüsünde olduğu belirtilenler, Kanun kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlardaki diğer yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile teşkilat yapısı ve yürüttükleri hizmetlerin niteliği dikkate alınarak Kurul tarafından en az genel müdür veya eşiti sayılan diğer Kamu Görevlileri.

Ek-5: Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler Dair Genelge

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü

Sayı : 97202150/730.06/6531543

24.06.2015

Konu: Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler

GENELGE

2015/21

Ekonomik ve sosyal hayatı olumsuz etkileyen, ahlaki değerleri aşındıran, kamu kurumlarına olan güveni zedeleyen tutum ve davranışlara karşı kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, güvenilir bir yönetim anlayışının oluşturulması amacıyla hazırlanan "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı" Bakanlar Kurulunda kabul edilmiş, 22.02.2010 tarihli ve 27501 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak uygulamaya konulmuştur.

Söz konusu Eylem Planında; kamu yönetimi içerisindeki her bir meslek grubu için ayrı etik ilkelerin belirlenmesi ve çıkar çatışmalarının önlenmesi öngörülmüş, bu amaçla Eğitim-Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkelerin belirlenmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Çalışmalarda, Birleşmiş Milletler "Kamu Görevlileri İçin Uluslararası Davranış Kuralları" ve Başbakanlık "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları hakkında Yönetmelik" esas alınmıştır.

Bu doğrultuda öncelikle Bakanlığımız birimlerinin yazılı görüşleri alınmış, Başbakanlık, Bakanlığımız ve öğretmen sendikası temsilcilerinden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Daha sonra, İzmir'de Bakanlığımız temsilcileri, milli eğitim şube müdürleri, müfettişler ve branş öğretmenlerinin katılımı ile bir komisyon çalışması yapılmıştır. Belirlenecek ilkelerin uluslararası ilkeler ile uyumunu sağlamak amacıyla değişik ülke örnekleri çalışmaya entegre edilmiştir. Başbakanlık koordinesinde; Bakanlığımız temsilcileri, milli eğitim şube müdürleri, okul müdürleri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, sivil toplum ve sendika temsilcileri ile akademisyenlerin katıldığı iki ayrı çalıştay daha düzenlenerek çalışmaya son şekli verilmiştir.

Eğitim personelinin, örnek insan olarak ulusal ve uluslararası etik kurallara uyması kaçınılmazdır. Söz konusu etik ilkeler, halihazırda eğitimciler tarafından kabul görmekte birlikte, çalışmanın amacına ulaşabilmesi bu ilkelerin davranışa dönüştürülmesine bağlıdır.

Bu amaçla, genelge ekinde gönderilen "Eğitim-Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkeler" in her düzeydeki yönetici, öğretmen ve tüm eğitim personeline imza karşılığı duyurulması, etik ilkelerin tanıtılması, denetimlerde yöneticiler ile maarif müfettişleri tarafından izlenmesi sağlanacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nabi AVCI
Bakan

EK:Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler.(3sayfa)

DAĞITIM:

B.Planı

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
4131264
e-posta: yozdamgaci@meb.gov.tr
4182343

Ayrıntılı bilgi için: Y:ÖZDAMGACI
Tel: (0 312)
Faks: (0 312)

EĞİTİM -ÖĞRETİM HİZMETİ VERENLER İÇİN MESLEKİ ETİK İLKELER

I-ÖĞRENCİLER İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

1. Sevgi ve Saygı

Eğitim ve öğretim faaliyetleri başlangıcından son aşamasına kadar, sevgi ve saygı üzerine dayandırılır. Eğitimci; herhangi bir düzey farkı ve eksikliği gözetmeden bütün öğrencileri severek, sevdiğini hissettirerek, onlara sevgiyi aşılar. Küçüklere karşı sevginin, büyüklere karşı saygının önemini anlatırken öncelikle kendisi örnek olur, öğrenciyi utandıracak, onurunu kıracak söz ve davranışlardan hassasiyetle kaçınır.

2. İyi Örnek Olma

Eğitimci; söz, davranış, hal, hareket ve görüntüsü ile öğrencilere iyi örnek olur, bilgi birikimiyle öğrencilerde öğrenme istek ve azmini uyandırır. Kötü örnek oluşturacak tutum ve davranışlardan kaçınır.

3. Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma

Eğitimci, özellikleri bakımından farklılık gösteren bütün öğrencilere diğerleri gibi anlayış ve hoşgörü ile yaklaşır.

4. Adil ve Eşit Davranma

Eğitimci; mesleğini icra ederken öncelikle insan haklarına saygı duyarak; ırk, dil, din, renk, siyasi görüş ve aile statüsü gözetmeden, öğrencilere adil ve eşit davranır. Öğrencilere eğitim-öğretim fırsatlarından adil yararlanma hakkı tanır, her öğrenciyeye eşit şekilde ilgi göstererek onların iyi yetişmelerini sağlar.

5. Öğrencinin Gelişimini Gözetme

Eğitimci; öğrencilerin fiziksel, duygusal, sosyal, kültürel ve ahlaki gelişmelerini gözetir, bu doğrultuda öğrencileri ile samimi ve güvene dayalı iletişim kurar. Derslerde öğrencilerin kendini rahat bir şekilde ifade etmesi, derse katılımları konusunda onları cesaretlendirir. Bedenen ve ruhen sağlıklı, iyi ahlaklı, kendine güvenen, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için gereken çabayı gösterir.

6. Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama

Eğitimci; öğrenciyle ilgili edindiği bilgilerin gizliliğine riayet eder, yasal zorunluluklar ve acil durumlar dışında bu gizli bilgileri korur ve kimseyle paylaşmaz. Öğrencinin özel hayatına ait bilgileri, ailesinin dışında kimseye açıklamaz.

7. Menfi Psikolojik Durumları Yansıtma

Eğitimci; kişisel, ailevi ve çevresel nedenlerle üzüntü, sıkıntı, mutsuzluk gibi kişisel durumlarını öğrencilere yansıtma ve onları açıklamaz.

8. Kötü Muameleden Kaçınma

Eğitimci; öğrencinin beden ve ruh sağlığını, fiziksel, sosyal gelişimini ve eğitimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde davranmaz. Bir öğrencinin okul içinde ve okul dışında kötü muameleye uğradığını fark ettiğinde gerekli tedbirleri alır, durumu yetkili makamlara bildirir.

II-EĞİTİM MESLEĞİNE İLİŞKİN ETİK İLKELER

9. Mesleki Yeterlilik

Eğitimci; saygın ve onurlu bir mesleğin mensubu olduğu bilinci ile hareket eder. Görevinin gerektirdiği bilgi, nitelik ve yeteneklere sahip olabilmek için, her türlü bilgiyi, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek gelişimini sürdürür. Mesleğini sevmediği izlenimini gösterecek davranışlardan kaçınır.

10. Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama

Eğitimci, eğitim ve öğretim ortamında öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilecek her türlü unsurun ortadan kaldırılması konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirir, eğitim ve öğretimin güven ve düzen içinde yapılmasını sağlar.

11. Mesai ve Ders Saatlerine Uyuma

Eğitimci, mesai ve ders saatlerine titizlikle uyar; derse geç girerek, dersten erken ayrılarak ya da gerçeğe aykırı mazeretler üreterek eğitim sürecini kesintiye uğratmaz. Ders saatlerini etkin ve verimli kullanır. Dersten geç ayrılmak suretiyle öğrencinin dinlenme hakkını engellemez.

12. Hediye Alma

Eğitimci, Öğretmenler Günü gibi özel gün ve haftalarda verilen, maddi değeri olmayan sembolik nitelikteki hediyeler hariç, mesleki kararını ve tarafsızlığını etkilemesi muhtemel herhangi bir hediye kabul etmez.

13. Kişisel Menfaat Sağlama

Eğitimci, mesleki nüfuzunu kullanarak kişisel menfaat sağlamaz; kurum kaynaklarını, araç ve gereçlerini kişisel amaç için kullanmaz. Yardımcı ders kitabı ve diğer araç gereçleri sadece öğrencilerin gelişimini gözetmek üzere tavsiye eder. Bunun dışında bir gerekçeyle, çıkar sağlama amaçlı istek ve yönlendirmelerden kaçınır.

14. Özel Ders Verme

Eğitimci, kanuni istisnalar hariç olmak üzere öğrencilere ücret veya başka bir menfaat karşılığı özel ders vermez.

15. Bağış ve Yardım Talebinde Bulunma

Eğitimci, öğrenci ve velilerden bağış, yardım veya başka bir isim altında para yada eşya talebinde bulunmaz, bunlarla ilgili zorunluluk getirmez.

III- EĞİTİMCİLERLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci; meslektaşları arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz. Meslektaşlarına, öğrencilerle ilgili güven sarsıcı veya önyargılı yaklaşımlara neden olacak şekilde telkin ve yönlendirmede bulunmaz. Meslektaşları ile ilgili edindiği bilgilerde gizliliğe riayet eder. Öğrencilerin huzurunda ve değişik ortamlarda meslektaşları aleyhine söz söylemez, olumsuz söz ve davranışlardan kaçınır. Meslektaşları ile öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim alması için işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları okul yönetimi ile paylaşır.

IV-VELİLER İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci, öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, kültürel, ahlaki, manevi ve düşünsel açıdan gelişimlerini sağlamak, beceri ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için velilerle iyi iletişim kurar. Çocuklarıyla gerektiği gibi ilgilenmeleri konusunda velileri yönlendirir. Veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş, ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz.

V- OKUL YÖNETİMİ VE TOPLUM İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci; öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim hizmeti almasını sağlamak için okul yönetimi ile işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları yetkili birime bildirir. Kurum kaynaklarını etkili, verimli ve tutumlu kullanır. Topluma karşı pozitif ve aktif rol sergiler, sorumluluklarını yerine getirerek örnek olur.

VI- OKUL YÖNETİCİLERİNİN; ÖĞRETMENLER, ÖĞRENCİLER VE VELİLER İLE İLİŞKİLERİNDE ETİK İLKELER

Okul yöneticileri; eğitim ve öğretimin sağlıklı ve güvenli bir ortamda yapılabilmesi için gereken önlemleri alır. Kurum kaynaklarının etkin, verimli ve tutumlu bir şekilde kullanılmasını sağlar. Öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz. Öğretmenler, öğrenciler ve velilerin okulda yaşanan sorunları açık bir şekilde ifade etmesine imkân verir, sorunlara çözüm üretme konusunda gayret gösterir. Öğrencilerin eğitim ve öğretimiyle ilgili olarak velilerle olumlu ve sürekli iletişim kurar. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenler arasında eşitlik, tarafsızlık ve liyakat ilkelerine riayet eder.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Hava DOĞAN	İmza:	
Doğum Yeri:	BÜNYAN		
Doğum Tarihi:	10.09.1990		
Medeni Durumu:	BEKAR		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Yünören Şh. Jnd. Onb. Ramazan Koca İlköğretim Okulu		Kayseri	1997-2002
Ortaöğretim	Yünören Şh. Jnd. Onb. Ramazan İlköğretim Okulu		Kayseri	2002-2005
Lise	Bünyan Anadolu Lisesi	Türkçe-Matematik	Kayseri	2005-2009
Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Konya	2010-2014
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Konya	2015-

Becerileri:	
İlgi Alanları:	Seyahat Belgeselleri, Tiyatro, Müze Gezileri.
İş Deneyimi:	-
Aldığı Ödüller:	-
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Cemal GÜVEN Doç. Dr. Seyit TAŞER